

Talousarvio 2024

ja

Taloussuunnitelma 2025-2026

KIRKKONUMMI
KYRKLÄTT

Yhdessä – Tillsammans

Sisällysluettelo

Yleisperustelut	3
Kirkkonummen ilmastobudjetti	4
Yhteiset sitovat tavoitteet	7
Konserniyhtiöt.....	9
Riskienhallinta.....	11
Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta	17
Käyttötalousosa	20
Yhteiset palvelut	23
Sivistyksen palvelualue	32
Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta	36
Suomenkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta	48
Ruotsinkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta	56
Yhdyskuntatekniikan palvelualue	65
Yhdyskuntatekniikan lautakunta.....	66
Rakennus- ja ympäristölahtakunta	76
Toimitilapalvelujen lautakunta	82
Tuloslaskelmaosa	89
Investointiosa	95
Rahoitusosa	108
Liikelaitos Kirkkonummen Vesi	111
Liitteet.....	122

Yleisperustelut

Kirkkonummen kuntastrategia

Kirkkonummen kunnan strategia vuosille 2022–2023 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.1.2022. Uuden kuntastrategian valmistelu on aloitettu keväällä 2023 alkupuolella ja se hyväksytään vuoden vaihteessa 2023–2024.

Kirkkonummi - Lähempänä ihmistä, lähempänä luontoa

Kirkkonummi on Suomen halutuin ja pidetyin asuinkunta, jossa työ ja arki sujuvat.
Kirkkonummi on kansainvälistyvä, kaksikielinen ja kaikilta kanteiltaan kestävä sivistyskunta.

Kirkkonummen arvot ovat:

Rohkeus tarkoittaa meille ennakkoluulottomuutta kokeilla uusia asioita ja ennakoida muuttuvaa maailmaa.

Kestävyys teemme ratkaisuja ja valintoja, jotka ovat oikeudenmukaisia sekä ympäristön, talouden ja toiminnan kannalta kestäviä.

Avoimuus kaiken toimintamme lähtökohta on avoimuus ja läpinäkyvyys.

Luottamus toimintamme perustuu keskinäiseen arvostukseen ja luottamukseen.

Strategiset painopisteet

**Houkuttelemme ja
kasvamme**

**Investoimme
tulevaisuuteen**

**Panostamme
asukkaihin**

**Luomme uuden
työn paikkoja**

Tekijät strategian onnistuneelle toteuttamiselle

**Johdamme
tiedolla**

**Luonnonläheisyys on
lumovoimatekijämme**

**Tasapainottamme
taloutta**

**Osallistuminen ja
viestintä toimivat**

Talousarviovuonna 2024 strategisia painopisteitä toteutettavat toimenpiteet, mittarit ja vastuutahot on kirjattu toimielinkohtaisissa tavoitetaulukoissa.

Kirkkonummen kuntatalouden ja -toiminnan tilanneraportointi (Kuntamaisema) on luottamushenkilöiden käytettävissä koko ajan.

Kirkkonummen ilmastobudjetti

Ilmastobudjetti

Ilmastobudjetti yhdistää kunnan ilmastotyön talousarviomenettelyyn ja raportointiin tilinpäätöksen yhteydessä. Ilmastobudjetoinnissa talousarviossa ja kunnan alastrategioissa olevat ilmastotoimenpiteet ja -tavoitteet kootaan yhteen. Tavoitteena on tuoda näkyväksi kunnan toimenpiteitä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi, sekä mahdollistaa avoin keskustelu ja seurata toimenpiteiden riittävyttä. Ilmastobudjetti koostuu päästöbudjetista ja ilmastotyön toiminnallisista tavoitteista.

Kirkkonummen kunta on Hinku-kuntana sitoutunut vähentämään kunnan kokonaispäästöjä 80 prosentilla vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Kirkkonummen ilmastotyön toimenpiteet on kirjattu Kestävän energian ja ilmaston toimenpidekarttaan (SECAP). Toimenpiteiden edistymistä seurataan vuosittain SECAP-seurantaraportissa.

Päästöbudjetti

Ilmastobudjetin päästöosiossa on eritelty kunnan kokonaispäästöjen tilanne vertailuvuonna 2007 sekä vuonna 2021, josta on saatavilla Suomen ympäristökeskuksen tuoreimmat varmistetut päästötiedot. Vuosittainen vähennystarve on päästövähennelmä, jonka tulee toteutua, jotta Kirkkonummella päästään vuoden 2030 Hinku-tavoitteeseen.

Lähtötilanne 2007	2021	Vähennettävät päästöt (2022-30)	Vuosittainen vähennystarve (2022-30)	TA 2024	TS 2025	TS 2026	Tavoite 2030
224,9	140,9	95,9	10,7	108,8	98,1	87,4	45

*Lähde: Kirkkonummen kokonaispäästöt Hinku-laskentamenetelmän (ilman päästöhyvityksiä) mukaan (kt CO₂e), Suomen ympäristökeskus 2023.

Ilmastotyön toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2024

Ilmastotyön toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2024 perustuvat Kirkkonummen kunnan Kestävän energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelmaan (SECAP). Ilmastotavoitteita on asetettu kaikille kunnan palvelualueille. Ilmastobudjettiin on nostettu päästövähennyksiltään sekä taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävimpiä toimenpiteitä. Toteutuessaan vuoden 2024 ilmastobudjetin toimenpiteiden odotetaan tuottavan kunnalle pitkällä aikavälillä säästöjä. Ilmastobudjetissa olevien toimenpiteiden lisäksi kunnan Kestävän energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelman toimenpiteitä toteutetaan toimielinten toiminnan painopistealueiden, toiminnallisten tavoitteiden ja investointiohjelman mukaisesti.

SECAP-toimenpide	Nykytilanne	2023	Tavoite 2024	2025	Tavoite 2030
	Kestävän energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelman (SECAP) 31 toimenpiteestä 25 on käynnistynyt ja 2 valmistunut.	Vaihdetaan katuvalaistuksen 600–650 kpl uusia led-valaisimia.	Vaikuttava ilmastotyö. Kestävän energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelman (SECAP) toteutus. Kestävän energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelman 31 toimenpiteestä 27 on käynnistynyt ja 3 valmistunut.	Investointiosassa on valaisinsaneeraukseen varattu 100 000 euroa, jossa mm. vaihdetaan vanhojen elohopea ja suurpainenatrium valaisimet LED-valaisimiin	
Luovutaan öljyn ja maakaasun poltosta kunnan omistamissa kiinteistöissä	Vuoteen 2022 mennessä lämmitystapamuutoksia on toteutettu kolmessa kiinteistössä. Niiden kokonaisteho on 404 kW.	Kolme hanketta toteutetaan vuosina 2023–24: Bobäck skola ja Sjököulla skolan (öljy maalämpöön)	Toteutetaan seuraavat lämmitystapamuutokset: <ul style="list-style-type: none"> Sjököulla skola och daghem, öljylämmityksestä maalämpöön 	Korvausinvestointien toteutussuunnitelman mukaiset toimenpiteet on toteutettu.	Siirrytään kunnan omistamissa kiinteistöissä pois öljylämmityksestä kokonaan vuoteen 2030 mennessä. Lisätään uusiutuvia energiamuotoja kiinteistöjen

	Kunnan omistamista kiinteistöistä yksi on maakaasulämmitteinen ja 27 kpl (22 % kiinteistökannasta) täysin öljylämmitteisiä, tai niissä on lämpöpumpun lisäksi varalla öljylämmitys.	sekä Ravalsin päiväkotia (Kaasusta ilmavesilämpöön). Laaditaan korvausinvestointien toteutussuunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> Bobäck skola, öljylämmityksestä maalämpöön Ravalsin päiväkotia, kaasulämmityksestä ilmavesilämpöpumpuun 		lämmityksessä kiinteistökannan iän mukaisesti.
Otetaan käyttöön vähäpäästöistä energiaa kunnan kiinteistöissä	Toteutettu yksi energiatehokkuushanke; Jerikon varikko.	Hankinta käynnissä 2023: 6 kohdetta, jossa ilmanvaihtokoneiden puhaltimien moottorit vaihdetaan uudempiin ja niiden automaation säätö. Valmistuu 2024.	Toteutetaan useassa kohteessa ilmanvaihtokoneiden puhaltimien moottorien vaihto uudempiin ja niiden automaation säätö.		Lisätään vähäpäästöistä energiaa kunnan kiinteistöissä ja toteutetaan LTO-hankkeita. Optimoidaan automaatiojärjestelmät, toteutetaan asetusarvojen säätö ja tarkastus.
Toteutetaan kunta-alan energiatehokkuussopimuksen mukaiset energiansäästötoimenpiteet kunnan kiinteistöissä.	Toimenpiteitä sisällytetty Toimitilapalveluille sekä Kirkkonummen Vedelle. Toimenpiteiden määrä vuodesta 2017 alkaen vuoden 2023 loppuun on yhteensä 28 kpl, joista toteutettuja 16 kpl. Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen toimenpiteiden voimassa oleva energiansäästövaikutus vuonna 2022 on yhteensä 1 669,1 MWh/a.		Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen mukaisista energiansäästötoimenpiteistä toteutetaan 12 kpl.		Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen kauden 2017–2025 mukaiset toimenpiteet on toteutettu vuoteen 2025 mennessä. Kirkkonummen kunta on laskenut energiankulutusta vuoden 2017 tasosta vuoden 2025 loppuun mennessä 7,5 %. Energiansäästövaikutus: 2685 MWh/a energiaa ja 46 900 litraa öljyä.
Siirrytään LED-valaistukseen kunnan ulko- ja katuvalaistuksessa.	Energian säästäminen katuvalaistuksessa. Katuvalaisimista noin 50 % led-valaisimia.		Tavoite muuttaa vanhoja valaisimia led-valaisimiin noin 700 kpl vuodessa.		LED-valojen osuus katu- ja ulkovalaistuksesta on 100 %.
Ylläpidetään ja vahvistetaan kunnan omistamien metsien hiilivarastoa.	Kunnan metsästrategian mukaan vuotuiset		Uusi metsästrategia lisää vuotuista hiilinielua, turvaa luonnon		Tavoite määritellään metsästrategian päivityksen mukaisesti.

	hiilinielut (kasvu m ³ /v).		monimuotoisuutta ja vuotuisilla puun myyntituloilla katetaan vähintään metsien hoidon kustannukset.		
Uudet asumisen alueet ja työpaikka-alueet pyritään sijoittamaan hyvän joukkoliikenteen palvelutason alueille. Parannetaan pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä. Kasvatetaan joukkoliikenteen osuutta kulkutapajakaumassa.	Kunta tavoittelee kestävien kulkumuotojen kasvua sekä ympäristö- että talousvaikutusten kannalta. Koronapandemia on vaikuttanut merkittävästi joukkoliikenteen käyttäjämääriin.		Joukkoliikenteen käyttäjämäärien kasvu. Uudet kaavoitettavat alueet suunnitellaan siten, että ne kasvattavat kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta alueella.		Kävelyn kulkumuoto-osuus kasvaa 25 prosenttiin, joukkoliikenteen kulkutapaosuus 16 prosenttiin ja pyöräilyn kulkumuoto-osuus kasvaa 11 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.
Otetaan käyttöön yhteiset vähähiilistä rakentamista edistävät kriteerit kunnan infrahankkeille.	Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen infran uudisrakentamisessa. Urakoissa on tällä hetkellä vähän ohjausta hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.		Muutetaan urakkakilpailutuksia siten, että urakoissa voidaan harkinnan mukaan ottaa huomioon päästöjä vähentäviä tavoitteita kuitenkin niin, että urakoiden kustannukset eivät tästä johtuen nouse.		Vähähiilisyyskriteerit huomioidaan harkinnan mukaan kaikissa merkittävässä rakennushankkeissa kuitenkin niin, että urakoiden kustannukset eivät tästä johtuen nouse.
Minimoidaan ruokahävikki.	Osana kunnan HINKU-tavoitteita on ruokahävikin vähentäminen ja hiilijalanjäljen pienentäminen.		Pyritään aktiivisesti vähentämään ruokahävikin määrää. Otetaan kouluissa ja päiväkodeissa käyttöön ruokahävikin mittaaminen.		Tarjoiluhävikkiä, lautashävikkiä ja keittiöiden hävikkiä pienennetään ja seurantaa kehitetään.

	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022
Fossiiliset polttoaineet			
• Lämmitysöljy	309 282 € / 492 927 litraa	364 079 € / 469 264 litraa	486 226 € / 456 737 litraa
Sähkönkulutus	12 312 MWh	12 266 MWh	11 517 MWh

Yhteiset sitovat tavoitteet

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
1. Houkuttelemme ja kasvamme	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Kuntastrategian päivittäminen on käynnistetty vuoden 2023 aikana. Päivitetty kuntastrategia hyväksytään kunnanvaltuustossa alkuvuodesta 2024.	Tavoite: Toimeenpanemme päivitetyn kuntastrategian osallistavasti Mittari: Asukas-, henkilöstö ja sidosryhmäkyselyt Toimenpide: Viestimme saavutettavasti ja osallistamme henkilöstön, kuntalaiset sekä muut sidosryhmät.	Kunnanjohtaja
2. Investoimme tulevaisuuteen	2. Tasapainotamme taloutta	Mittavia talonrakennusinvestointeja on käynnistymässä suunnittelukaudella.	Tavoite: Turvataan kunnan investointikyky riittävällä vuosikatteella, jotta lainakanta suhteessa vertailukuntiin pysyy lähellä keskiarvoa. Mittari: Toimintakatteen kasvuprosentti ei ole suurempi kuin inflaatio- tai verotulojen kasvuprosentti. Lainakannan muutos. Toimenpide: Investointien toteuttaminen vaatii käyttötalouden hallittua kasvua suhteessa tulorahoitukseen.	Talousjohtaja
	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Kunta allekirjoitti elinvoimalupauksen yhdessä paikallisen yrittäjäjärjestön kanssa vuoden 2022 lopussa.	Tavoite: Lunastamme kunnan antaman yrittäjien elinvoimalupauksen Mittari: Yrittyskysely, elinkeinoelämän kuntarankingissa Kirkkonummen sijoitus paranee vuoteen 2023 verrattuna ja tavoitellaan kultaisen Yrittäjälipun kriteerien täytyminen vuoden 2025 hakua varten. Toimenpide: Kehitämme yritysten neuvonta- ja sijoittumispalveluita. Parannamme vuoropuhelua yritysten kanssa.	Hallintojohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin	3. Johdamme tiedolla	Yhtenäinen kuvaus kunnan palveluista puuttuu. Palveluverkkoselvitys on tehty vuoden 2023 aikana.	Tavoite: Toimimme asukas- ja kuntalaislähtöisesti Mittari: Palvelukuvaukset on tehty (kyllä/ei). Palveluverkkosuunnitelma on tehty (kyllä/ei). Toimenpide: Kuvaamme palvelut ja tunnistamme niiden kehittämistarpeet	Kunnanjohtaja

			(laadimme palvelukatalogin). Laadimme palveluverkkosuunnitelman.	
	3. Johdamme tiedolla	Kirkkonummen kunta on vastuukuntana vastannut työllisyysaluevalmisteluista. Syksyllä 2023 yhteistoimintasopimus ja suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämisestä tehty yhdessä Vihdin ja Siuntion kuntien kanssa.	Tavoite: Valmistaudumme TE2025-uudistukseen. Kirkkonummi vastuukuntana on yhdessä Vihdin ja Siuntion kuntien kanssa valmis aloittamaan vaikuttavat työllistymistä edistävät palvelut vuoden 2025 alusta. Mittari: Valmistelutoimet ja suunnitelmat on toteutettu (kyllä/ei). Toimenpide: Suunnitellaan ja valmistellaan vaikuttavat työllistymistä edistävät palvelut, toimet, prosessit ja vaaditut tukipalvelutehtävät. Valmistelua tehdään tiiviisti mm. muiden alueiden, LUVN:n, oppilaitosten, yritysten ja järjestöjen kanssa.	Palvelupäällikkö (TE-valmistelu)
	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Kunnalla ei ole kuntalaisten osallistamiseen liittyviä malleja. Vuonna 2023 on käynnistetty muun muassa osallistuvan budjetoinnin (osbu) kehittäminen ja ennakkovaikutusten arvioinnin (evaus) suunnittelu.	Tavoite: Lisätään kuntalaisten ja sidosryhmien osallisuutta. Mittari: Osallisuusmalli on luotu (kyllä/ei) Toimenpide: Luodaan osallisuusmalli vuorovaikutteisesti kuntalaisten ja sidosryhmien kanssa.	Hallintojohtaja
4. Luomme uuden työn paikkoja – täällä on tilaa ajatella	3. Johdamme tiedolla	Henkilöstötyytyväisyys ja kokemus ammatillisesta kehitymisestä on kyselyn mukaan jo nyt hyvää tasoa; työpaikan suosittelijoiden osuus 77 % ja kokemus ammatill. kehitymisestä 3,9 asteikolla 1–5.	Tavoite: Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö Mittari: Henkilöstötyytyväisyyskysely; suosittelijoiden osuus pysyy vähintään entisellään ja kokemus ammatillisesta kehitymisestä paranee Toimenpide: Parannamme henkilöstön hyvinvointia ja kehitämme osaamista.	Henkilöstöjohtaja

Lapsivaikutusten arviointi otetaan tarvittaessa käyttöön läpinäkyvästi päätöksenteon valmistelussa.

Kuntalaisten kokemus turvallisuudesta kartoitetaan hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyllä loppuvuodesta 2023. Samalla kuntalaisten on mahdollista tehdä turvallisuutta parantavia ehdotuksia. Kyselyn tuloksia hyödynnetään arjen turvallisuuden edistämiseksi sekä kunnan hyvinvointisuunnitelman päivittämisessä.

Avustusten myöntämisen periaatteita tarkastellaan talousarviovuoden aikana ottaen huomioon LUVN:n myöntämisperiaatteet.

Konserniyhtiöt

Konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet

Kirkkonummen Vuokra-asunnot Oy

Kirkkonummen Vuokra-asunnot Oy on Kirkkonummen kunnan omistama yleishyödyllinen vuokrataloyhtiö. Yhtiön toimintaperiaatteena on ylläpitää ja rakennuttaa laadukkaita ja edullisia vuokra-asuntoja, joissa asuvilla on viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö tarpeellisine palveluineen. Asunnot on rakennettu pääasiassa aravalainoilla ja kunnan takauksilla.

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen: Toimimme aktiivisesti ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Olemme sitoutuneet Hinku-tavoitteisiin ja varmistamme niiden edistymisen kaikessa kunnan toiminnassa seurannan ja koordinaation kautta.	2. Tasapainotamme taloutta	Ensimmäinen puukerrostalo valmistui Masalaan viime vuonna. Juhlakallion puukerrostalo-ohjelmaa kilpailutetaan loppusyksystä 2023. Kaukolämmössä on Fortum Clean Heat 14 kiinteistöä. Maalämmössä 19 kiinteistöä ja 2 ilmavesilämpöpumpuilla. 5.10.2023 valmistui ensimmäinen KV-A Oy:n aurinkopaneelivoimala.	Tavoite 1: Edistetään julkisessa rakentamisessa toimenpiteitä CO2-päästöjen vähentämiseksi Mittari 1: Puurakentamisen määrä ja hiilijalanjäljen arvioiminen ja arvioinnin kehittäminen Tavoite 2: Uusiutuvien energialähteiden hyödyntäminen Mittari 2: Toteutetut energiahankkeet	Kunnanjohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Vähennämme kuntalaisten välistä eriarvoisuutta ottamalla huomioon eri väestöryhmien tarpeet palveluiden ja toiminnan suunnittelussa. Vahvistamme sosiaalista kestävyyttä toimivan kotoutumisen kautta.	2. Tasapainotamme taloutta	Korjauslisävuokra 0,9 €/kk neliöltä mahdollistaa peruskorjaukset niin, että maksuvalmius on turvattu. Esteettömiä asuntoja on 47 % koko asuntokannasta. Asuntojen käyttöaste oli 97 % syyskuussa 2023	Toimenpide 1: KVA Oy / Oikea-aikaiset peruskorjaukset mahdollistavan kassavirran turvaaminen. Kunnanhallitukselle tuodaan KVA:n osavuositarkastus kunnan osavuositarkastuksen yhteydessä Toimenpide: Peruskorjaus- ja uudiskohteet toteutetaan esteettömänä. Toimenpide 3: KVA:n vuokra-asuntojen käyttöasteen seuranta- > vähintään 98 %	Kunnanjohtaja

Kiinteistö Oy Kirkkonummen keskustapysäköinti

Kirkkonummen kunta omistaa 59,2 % Kiinteistö Oy Kirkkonummen keskustapysäköinnin osakekannasta. Yhtiö omistaa Ervastintie 9:ssä sijaitsevan pysäköintitalon.

Kiinteistö Oy Kirkkonummen Pankkitalo

Kirkkonummen kunta omistaa 100 % kiinteistöistä.

Kirkkonummen Vuokra-asunnot riskienhallinta

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Riskilaji	Riski	Riskienhallintatoimenpiteet	Riskiarvo
2. Investoimme tulevaisuuteen	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Ulkoisen toimintaympäristön muutosten vaikutus tulo-rahoituksen riittävyyteen kuten inflaatio, korkotason nousu	Hillitään velanottoa ja varmistetaan, että talous kestää koron- ja palvelumaksujen noususkenaariot.	Todennäköisyys: 3 Merkittävyys: 3 9
2. Investoimme tulevaisuuteen	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Rahoituksen ja palvelujen kustannusten nousu	Riittävä tonttitarjonta kunnalta. Turvaamme rahoituksen saatavuuden ja ennakoitavuuden sekä säilytämme matalan ja riskittömän kustannustason.	Todennäköisyys: 3 Merkittävyys: 3 9
2. Investoimme tulevaisuuteen	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Rahoituksen ja palvelujen kustannusten nousu	Kiinteistökannan arvon säilyttämisen, vuokrattavuuden varmistamisen ja kiinteistöjen kehittämisen kannalta kiinteistöt täytyy tuntea entistä tarkemmin. Kunnossapitoa, perusparannusta ja kehittämistä koskevien päätösten tulee perustua nykyiseen tietoon, kiinteistön elinkaareen, arvioon tulevaisuuden näkymistä ja kannattavuuteen.	Todennäköisyys: 3 Merkittävyys: 3 9
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Korkotason nousu ja inflaatio, erityisesti rakentamisen kustannusten nousu vaikeuttaa KV-A:n taloudellisia mahdollisuuksia toteuttaa investointeja	Rakennamme tuleville sukupolville taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää kuntaa. Rakennushankkeiden erilaisilla rahoitusmuodoilla ja investointien hankintakäytännöillä varmistetaan kustannusten ennustettavuutta.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 3 6

Talouden kehitys vuosina 2024–2026

Kuntatalous vuonna 2024 (Valtionvarainmisteriön taloudellinen katsaus 9.10.2023)

Kansantalouden tilinpidon mukaan paikallishallinnon alijäämä suhteessa BKT:hen pieneni viime vuonna 0,2 prosenttiin. Myös vuosi 2023 näyttää kuntahallinnossa kohtuullisen hyvältä, mutta sote-uudistuksen vuoksi siihen liittyy edelleen epävarmuutta. Käänne heikompaan on kuitenkin edessä alkuvuoden suotuisan tulokehityksen hiipuessa. Kuntahallinnossa paineita aiheuttaa etenkin kustannusten nopea nousu, sillä henkilöstökulut muodostavat kuntahallinnon suurimman kuluerän ja vuoden 2023 sopimuskorotukset kertaerineen nostivat palkkoja tavallista enemmän.

Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienenemisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Kunta-alan sopimuskorotukset nostavat henkilöstökustannuksia n. 3 prosenttia vuonna 2024. Sopimuskorotusten kasvu jää vuonna 2024 kuluvaan vuoteen huomattavasti maltillisemmalle tasolle kunta-alan henkilöstölle vuonna 2023 maksettujen kertaerien poistumisen vuoksi. Henkilöstökustannusten kasvua hillitsee ensi vuonna työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen, jonka vaikutus ulottuu myös verotuloihin positiivisesti. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämissuunnitelman vuoksi. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027.

Kokonaisuudessaan mittaviin julkisen talouden sopeutustoimiin tähtäävän hallitusohjelman vaikutuksia kuntahallintoon voidaan pitää toistaiseksi varsin maltillisina. Hallituksen päätösten merkittävimmät suoraan kuntiin vaikuttavat panostukset kohdistuvat mm. perusopetuksen vahvistamiseen ja tasa-arvon edistämiseen opetuksessa. Lisäksi hallituksen päätös kiinteistöveron alarajan korotuksesta lisää kuntien verotuloja n. 108 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen. Suurin hallituksen suoraan kuntiin kohdistama leikkaus on valtionosuusien yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027, jonka vaikutus kumuloituu vuoteen 2027 mennessä 111 milj. euroon. Kehitysarviossa ei ole oletettu, että kunnat sopeuttaisivat menojaan välittömästi indeksileikkauksen seurauksena. Valtionosuuksia laskee indeksijarrun lisäksi myös sote-siirtolaskelmien tarkentuminen, jonka vaikutus tasmäytetään valtionosuuksien kautta vuodesta 2024 alkaen. Lisäksi kuluvaan vuoteen osalta hyvinvointialueille siirtyneiden tulojen ja menojen välinen epätasapaino leikataan kuntien valtionosuuksista vuosina 2024 ja 2025.

Kuntahallinnon investointipaineiden arvioidaan pysyvän mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Investointiympäristön epävarmat näkymät ja noussut korkotaso voivat kuitenkin lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Investointien oletetaan palaavan normaalille kasvu-uralleen vuoden 2023 jälkeen.

Kuntahallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan lähellä tasapainoa kuluvaan vuonna, mutta alijäämä alkaa kasvaa jo ensi vuonna menojen kasvaessa tuloja nopeammin. Kuntahallinnon alijäämä kasvaa 0,4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen kehyskauden lopulla, mikä merkitsee sopeutuspainetta kunnille tuleville vuosille. Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa, mutta velkasuhde kasvaa vain hieman vuosina 2024–2027.

Riskienhallinta

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Riskilaji	Riski	Riskienhallintatoimenpiteet	Riski-arvo
1. Houkuttelemme ja kasvamme	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Ulkaisen toimintaympäristön muutosten vaikutus tulo- ja menojen riittävyyteen kuten inflaatio, korkotason nousu sekä TE uudistukseen valmistautuminen ja näiden vaikutus kunnan talouden tasapainotilaan ja strategian toteuttamismahdollisuuksiin jatkossa.	Talousarviot laaditaan ja toteutuvat siten, että vuosikate riittää kattamaan poistot. Varmistetaan kunnan strategian toteuttamisen ja kasvun edellyttämä investointitaso.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 3 6
	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Kuntastrategian mukainen kunnan vahva ja suunnitelmallinen väestönkasvu ei toteudu	Riittävä resurssointi kaavoitusohjelman ja uusien asuntoalueiden toteuttamiseen. Houkuttelevien palvelujen varmistaminen. Myönteisen kuntakuvan välittäminen.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 2 4

	3. Johdamme tiedolla	Ulkoinen riski	Siirtolaisuuden ja pakolaisuuden kasvusta johtuva palvelutarpeen odottamaton kasvu.	Kotoutumisen edistämisen palveluiden kokonaisuus järjestetään asianmukaisesti, Oppivelvollisuuden ohjaus ja valvonta sekä koulupaikkojen ja varhaiskasvatuspaikkojen lisäämiseen varautuminen, joihin haetaan valtion tukia.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 2 4
2. Investoimme tulevaisuuteen	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Toimintakatteen ja tulorahoituksen puolittuminen Soteuudistuksessa poistojen ja investointien tason jäädessä lähes ennalleen vaikuttaa talouden tasapainoon. Sitä heikentävät korkotason nousu ja inflaatio. Erityisesti rakentamisen kustannusten nousu vaikeuttaa kunnan taloudellisia mahdollisuuksia toteuttaa investointeja	Rakennushankkeiden erilaisilla rahoitusmuodoilla ja investointien hankintakäytännöillä varmistetaan kustannusten ennustettavuutta	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 3 6
	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Uusia työpaikkoja ei synny toivotusti	Yritysalueiden riittävä kaavoitus, riittävä resurssointi kaavoitusohjelman ja uusien yritysalueiden toteuttamiseen. Selkeä näkemys siitä, mihin / millaista yritystoimintaa halutaan houkutellessa. Yritysten houkutteluun/markkinointiin panostaminen	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 2 4
	2. Tasapainotamme taloutta	Strateginen ja taloudellinen riski	Rakennusten korjausvelan kasvu	Suunnitelmallinen ja ennakoiva kiinteistökohtainen ylläpito ja peruskorjaus ja riittävä määrärahavaraus.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 2 4
	3. Johdamme tiedolla	Ulkoinen riski	Gloaalien kriisien, kuten ilmastonmuutos ja energian riittävyys sekä näiden aiheuttamat torjunta-, muutos- ja korjaustyöt ja häiriöt kunnan palvelutuotantoon.	Varmistetaan riittävä resurssointi kunnan ilmastotyöhön. Energiakustannusten säästöihin tähtäävät investoinnit torjuvat samalla ilmastonmuutosta ja alentavat kustannuksia. Energian riittävyysriskeihin varaudutaan valmius- sekä pelastus- ja turvallisuussuunnitelmilla, häiriötilanteen	Todennäköisyys: 3 Merkittävyys: 2 6

				toimintamalleilla ja -ohjeilla sekä niihin kouluttamalla ja harjoittelemalla.	
	3. Johdamme tiedolla	Toiminnallinen riski	Väestömäärän kehitystä ja väestörakenteen muutosta ei oteta riittävästi huomioon palvelurakenteessa, palveluverkossa ja kaavoitusratkaisuissa	Koulujen ja varhaiskasvatuksen tilojen mitoittaminen ja ajoittaminen, ikäihmisten asuntotarjonnan turvaaminen, kun omakotiasuminen ei enää ole mahdollista, ja elinkeinotoiminnan mahdollistaminen.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 2 4
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Toiminnallinen riski	Asukkaiden hyvinvointiin panostamisesta puuttuu kokonaisote ja -vastuu. Hyvinvointialueen ja kunnan yhdyspinnat eivät toimi ja kustannusten kohdentaminen ei toimi vastuiden mukaisesti	Yhteistyön varmistaminen hyvinvointialueen kanssa panostamalla muutoksen johtamiseen ja rakenteiden varmistamiseen. Rajanveto kustannusten kohdentumisessa HVA:N ja kunnan välillä.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 2 4
	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Toiminnallinen riski	Pitkäaikaistyöttömyyden pysyminen korkealla tasolla/syrjäytyminen	Tuetaan pitkäaikaistyöttömien työllistymistä kuntaan esim. palkkatukityöllistämällä, työkokeilulla ja oppisopimuskoulutuksella sekä yrityksiin ja kolmannelle sektorille järjestelytuella. Tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa kuntouttavan työtoiminnan osalta. Nuorten pitkäaikaistyöttömien ohjausta järjestetään nuorisopalveluissa.	Todennäköisyys: 2 Merkittävyys: 2 4
4. Luomme uuden työn paikkoja – täällä on tilaa ajatella	3. Johdamme tiedolla	Toiminnallinen riski	Henkilöstön suuri vaihtuvuus ja pula koulutetusta henkilöstöstä	Kilpailukykyinen palkkaus ja työssä jaksamisesta huolehtiminen Laadukkaan johtamisen, osaamisen, sijaisjärjestelyjen ja hiljaisen tiedon siirron varmistaminen.	Todennäköisyys: 3 Merkittävyys: 2 6
	3. Johdamme tiedolla	Strateginen ja taloudellinen riski	Kunnan keskuksen kehittäminen ei toteudu maankäytön kehityskuvien ja kaavoitusohjelmien mukaisesti	Kaavoituksella varmistetaan riittävät kaupalliset ja yritystoiminnan sijoittumismahdollisuudet kunnan keskuksissa.	Todennäköisyys: 1 Merkittävyys: 2 2

Väestösuunnite

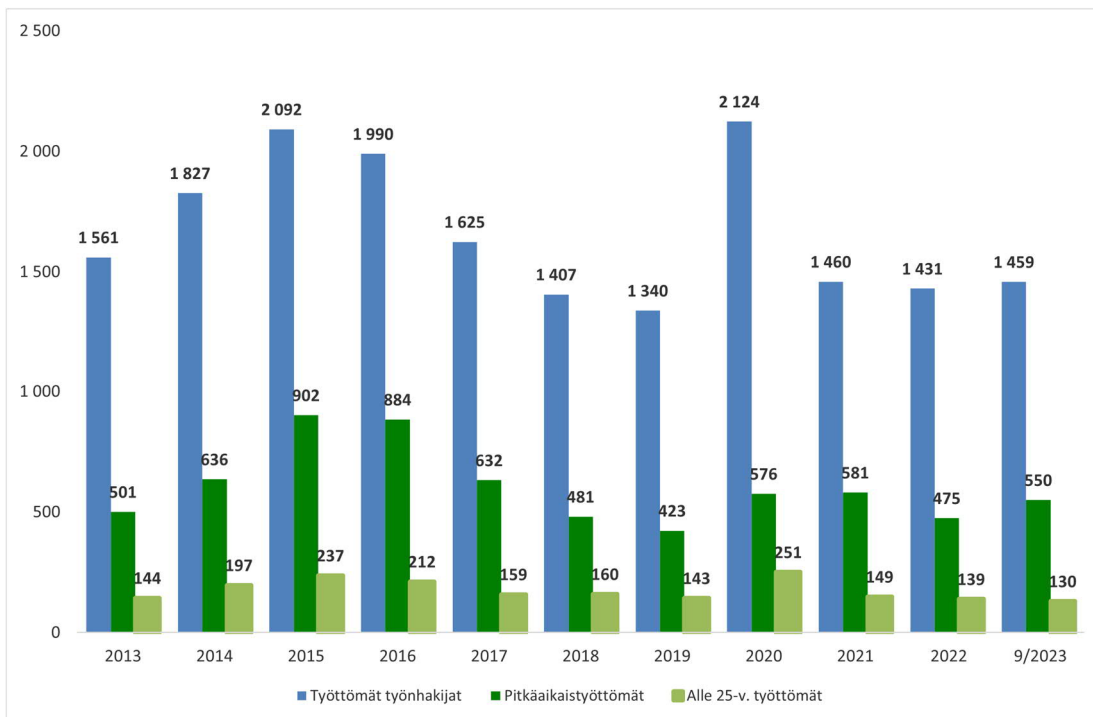
Tilastokeskuksen ennuste Kirkkonummen väestömäärän kehityksestä ikäryhmittäin:

Ikäryhmä	2024	2025	2026	2030	2035	2040
-14	7 173	7 068	7 003	6 824	6 944	6 933
15–64	26 575	26 748	26 509	27 060	26 934	27 312
65+	7 715	7 872	7 945	9 166	10 297	11 000
Yhteensä	41 463	41 761	42 041	43 050	44 175	45 245

Ennusteen mukaan eläkeikäisten määrä kasvaa 46,8 %, lasten ja nuorten määrä laskee 4,4 % ja muiden ikäluokkien määrä kasvaa 3,4 % vuosina 2024–2040.

Työllisyys

Kirkkonummen kunnassa työttömyysaste syyskuun 2023 lopussa oli 7,0 %, 1 459 henkilöä, vuotta aiemmin työttömänä oli 1 301 henkilöä. Koko maan työttömyysaste oli 9,4 %. Työttömyysaste Uudenmaan ELY-keskuksen alueella oli syyskuun 2023 lopussa 9,5 %.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	9/2023
Työttömät työnhakijat	1 561	1 827	2 092	1 990	1 625	1 407	1 340	2 124	1 460	1 431	1 459
Pitkäaikaistyöttömät	501	636	902	884	632	481	423	576	581	475	550
Alle 25-v. työttömät	144	197	237	212	159	160	143	251	149	139	130
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	9/2023
Kirkkonummi	8,2	9,5	10,9	10,3	8,3	7,1	6,8	10,7	7,3	7,0	7,0
Uusimaa	9,6	11,1	11,9	11,3	9,6	8,5	8,5	13,4	10,4	9,6	9,5
Koko maa	12,6	13,9	14,4	13,6	11,0	9,7	9,8	13,6	10,5	9,9	9,4

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2026

Toiminnalliset tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet esitetään talousarviossa. Lautakuntien ja johtokunnan käyttösuunnitelmassa sitovat tavoitteet voidaan tarvittaessa jakaa edelleen toimintaa ohjaaviksi osatavoitteiksi.

Taloudelliset lähtökohdat

Vuoden 2023 tilinpäätösnäyttö

Palkkaratkaisu keväällä 2023 kasvatti henkilöstömenoja noin 3 milj. euroa arvioitua enemmän. Henkilöstökuluihin oli varattu 78,7 milj. euroa. Palvelujen ostoihin oli varattu 35,4 milj. euroa ja lisämäärärahaa tarvitaan noin 2,8 milj. euroa. Palvelujen ostojen kustannuksia kasvattivat inflaatiokehitys ja sen seurauksena sopimuskorotukset ja uusien kilpailutusten hinnannousut sekä kohonnut varhaiskasvatuksen palvelusetelikustannukset.

Käyttötalouden toimintakate on ylittymässä erityisesti sivistyksen palvelualueella henkilöstömenojen valtaisuuden johdosta. Lisäksi asuinrakentamisen vauhdin hidastuminen on vaikuttanut yhdyskuntatekniikan saamiin tuloihin.

Käyttöomaisuuden ja maankäyttösopimusten myyntituloja arvioidaan saatavan 3,4 milj. euroa, joka on 3,2 milj. euroa arvioitua vähemmän.

Talousarvio laadittiin 16,7 milj. euroa ylijäämäisenä. Verotulojen toteumaennuste on Kuntaliiton elokuun ennusteeseen perustuen 115,3 milj. euroa eli 4,9 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa 2023 oli arvioitu. Valtionosuudet toteutuvat 1,2 milj. euroa talousarviota suurempina.

Ylijäämäennuste on noin 18,2 milj. euroa eli 1,5 milj. euroa talousarviota parempi.

Talousarvio 2024

Käyttötalousosa

Ulkoisia toimintatuloja vuoden 2024 talousarviossa arvioidaan kertyvän 25,4 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot ovat noin 0,3 milj. euroa suuremmat kuin vuoden 2023 toteutumaennusteessa.

Ulkoisia toimintamenoja vuoden 2024 talousarviossa on 151,9 milj. euroa. Ulkoiset toimintamenot ovat 7,7 milj. euroa suuremmat kuin vuoden 2023 toteutumaennusteessa.

Investointiosa

Investointimenoja vuoden 2024 talousarviossa on yhteensä 54,8 milj. euroa.

Rahoitusosa

Verorahoitus

Kuntaliiton elokuun veroennustekehikon perusteella on arvioitu vuoden 2024 verotulokertymän olevan 107,2 milj. euroa. Vuoden 2023 talousarviossa kunnan verotuloja on arvioitu kertyvän 110,4 milj. euroa ja toteumaennuste on 115,3 milj. euroa. Tilinpäätöksessä 2022 verotulot olivat yhteensä 223,2 milj. euroa.

Talousarviovuoden 2024 kiinteistöveroprosentit ovat muuten ennallaan paitsi yleinen maa-alueiden kiinteistövero on 1,3 prosenttia koska veron alaraja ollaan lakimuutoksella nostamassa. Vakituisten asuntojen kiinteistövero on 0,41 prosenttia, muiden asuntojen kiinteistövero on 1,40 prosenttia, yleinen kiinteistövero on 0,93 prosenttia ja rakentamattomien kiinteistöjen vero on 5,43 prosenttia.

Vuoden 2024 valtionosuuksien tuloarvio on 37,7 milj. euroa. Vuoden 2023 valtionosuuden määrärahaennuste on 37,3 milj. euroa.

Vuosikate

Vuonna 2024 ulkoinen toimintakate kasvaa 10,2 % vuoden 2023 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Vuoden 2023 tilinpäätösnäyttöeseen verrattuna toimintakate kasvaa 6,8 %. Vuosikate I on talousarviovuonna 18,0 milj. euroa. Vuosikate I osoittaa kuinka paljon verorahoituksesta jää käytettäväksi investointien rahoittamiseen, kun toimintakate ja rahoituserät on ensin katettu. Vuosikate I riittää kattamaan suunnitelman mukaiset poistot.

Rahoituslaskelmaan siirtyvä vuosikate II eli varsinainen omarahoituserä on vuosikate I lisättyä käyttöomaisuuden myyntivoitoilla ja maankäyttösopimuskorvauksilla. Myös taloussuunnitelmavuosina 2025 ja 2026 vuosikate I kattaa suunnitelman mukaiset poistot. Tulos on vuonna 2024 ylijäämäinen 6,0 milj. euroa, 14,1 milj. euroa vuonna 2025 ja 7,1 milj. euroa vuonna 2026.

Tuloslaskelma € / ulkoiset erät

570 Kirkkonummen kunta (sis. Kirkkonummen Vesi-liikelaitos)

Ulkoiset	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	36 545 269	24 271 072	25 395 640	29 305 177	30 066 544
Myyntituotot	14 325 408	12 324 361	12 947 809	16 476 286	17 507 776
Maksutuotot	9 897 972	4 958 680	5 131 825	5 460 423	5 176 082
Tuet ja avustukset	9 035 796	2 788 908	2 892 908	2 901 139	2 879 520
Muut toimintatuotot	3 286 093	4 199 123	4 423 098	4 467 329	4 503 166
Toimintakulut	-278 664 951	-139 034 938	-151 893 812	-157 402 555	-161 333 862
Henkilöstökulut	-107 484 362	-78 691 239	-87 100 770	-87 921 906	-88 671 693
Palkat ja palkkiot	-86 991 896	-64 212 047	-70 227 287	-70 899 373	-71 493 071
Henkilösivukulut	-20 492 466	-14 479 192	-16 873 483	-17 022 533	-17 178 622
Palvelujen ostot	-138 843 193	-35 418 396	-39 923 662	-43 807 423	-44 171 188
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 612 672	-12 350 955	-12 315 484	-12 533 933	-12 726 329
Avustukset	-8 024 983	-5 239 660	-5 444 664	-5 489 012	-5 542 894
Muut toimintakulut	-8 699 741	-7 334 688	-7 109 232	-7 650 281	-10 221 758
Toimintakate	-242 119 682	-114 763 866	-126 498 171	-128 097 378	-131 267 318
Sisäiset tuotot yhteensä	43 743 170	36 364 102	35 046 234	35 396 696	35 750 664
Sisäiset menot yhteensä	-37 682 397	-36 364 102	-35 046 234	-35 396 699	-35 742 477
Verotulot	223 215 253	110 398 780	107 184 075	112 110 537	116 578 445
Valtionosuudet	35 670 635	36 080 207	37 690 838	40 718 000	40 668 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-399 897	-673 029	-400 000	-1 300 000	-3 000 000
Vuosikate I	16 366 309	31 042 092	17 976 742	23 431 159	22 979 127
Käyttöom.myyntivoitot	18 276 731	3 500 000	1 990 000	3 590 000	2 000 000
Maankäyttösop.korvaukset	3 647 887	3 100 000	3 580 000	5 170 000	2 500 000
Vuosikate II	38 258 590	37 642 092	23 546 742	32 191 159	27 479 127
Poistot ja arvonalentumiset	-25 572 150	-20 984 426	-17 595 038	-17 660 956	-20 388 952
Satunnaiset erät	0	0	0	-400 000	0
Tilikauden tulos	12 686 440	16 657 666	5 951 704	14 130 203	7 090 175
Poistoeron muutos	13 352	20 000	20 000	20 000	20 000
Tilikauden ylijäämä (alij.)	12 699 790	16 677 666	5 971 704	14 150 203	7 110 175

Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

Kunnanvaltuusto määrää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kunnanhallitusta ja kunnan muita toimielimiä.

Talousarvion rakenne

Kunnan talousarvion ja taloussuunnitelman rakenteesta ja sisällöstä säädetään kuntalaissa. Lisäksi Suomen Kuntaliitto antaa talousarvion ja taloussuunnitelman laatimiseen liittyviä ohjeita ja suosituksia. Edellä mainitut ohjeet on otettu huomioon talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnassa.

Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarvion käyttötalousosa ja investointiosa ovat toiminnan ohjauksen välineitä. Talousarvion tuloslaskelmaosan ja rahoitusosan avulla tarkastellaan kunnan kokonaistalouden kehitystä tuloksen muodostuksen ja rahoituksen näkökulmista.

Käyttötalousosan avulla ohjataan kunnan varsinaista toimintaa. Valtuusto päättää, mitkä toiminnalliset kokonaisuudet muodostavat käyttötalousosan tehtävät. Käyttötalousosassa valtuusto asettaa tehtäväkohtaisesti toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä osoittaa asetettujen tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot tehtävien hoitamiseen. Tehtävät esitetään käyttötalousosassa palvelualueittain (yhteiset palvelut, sivistys- ja vapaa-aikapalvelut ja yhdyskuntatekniikan palvelut) ja toimielimittäin. Valtuusto voi osoittaa käyttötalousosan tehtävän tai sen osan käyttöön määrärahan ja tuloarvion brutto- tai nettomääräisenä.

Tuloslaskelmaosassa osoitetaan, miten tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menojen, rahoitusmenojen ja käyttöomaisuuden kulumista kuvaavien suunnitelmanmukaisten poistojen kattamiseen. Vakaan talouden lähtökohdana on, että toiminnan menokehitys sopeutetaan keskeisten tuloerien kehitykseen. Sopeutuksen onnistuminen on nähtävissä tuloslaskelmaosassa riittävänä tulorahoituksena kaikkina suunnitelmavuosina. Investointiosan määrärahat ja tuloarviot valtuusto hyväksyy hankeryhmittäin, hankkeittain tai tehtävätasolla. Investointiosan tulot ja menot esitetään aina bruttomääräisinä.

Rahoitusosassa osoitetaan, miten kunnan menot rahoitetaan. Rahoitusosassa kootaan tulorahoituksen ja investointien sekä anto- ja ottolainauksen rahavirrat yhteen laskelmaan. Jos tulorahoitus ei riitä menoihin, rahoitusosassa on osoitettava tarvittava rahoitus. Kunta voi kattaa rahoitustarvettaan lainanotolla tai vapauttamalla rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen sitoutunutta pääomaa.

Kirkkonummen Vesi –liikelaitoksen talousarvio ja taloussuunnitelma on esitetty omana kokonaisuutena talousarviokirjan lopussa. Liikelaitoksen talousarvio sisältää käyttötalousosan, investointiosan sekä tulos- ja rahoituslaskelman.

Talousarvion yleisperustelut

Talousarvion yleisperustelut ja käyttötalousosan tekstit niiltä osin, kun ne ovat luonteeltaan informatiivisia, eivät ole sitovia. Sen sijaan kaikki toiminnan painopistealueet, tavoitteet ja yksityiskohtaisesti määritellyt tekstit ovat toimielimiä sitovia valtuustoon nähden.

Käyttötalousosa

Kunkin toimielimen tehtävien yhteenlaskettu ulkoisten toimintatulojen ja -menojen erotus eli toimintakate on valtuuston nähden sitova. Kirkkonummen Vesi-liikelaitoksen osalta sitova taso on tuloslaskelman mukainen tilikauden yli-/alijäämä.

Käyttötalousosassa perustelut, toiminnan painopisteet, mahdolliset tunnusluvut, määrärahat ja tuloarviot esitetään toimielimittäin tehtävätasolla.

Käyttötalousosan perusteluissa otsikon ”Sitovat toiminnalliset tavoitteet” alla esitetyt tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.

Käyttötalousosan tunnuslukujen olennaisista poikkeamista raportoidaan osavuusikatsauksessa ja toimintakertomuksessa.

Investointiosa

Investointiosan määrärahoista projektitasolla sitovia ovat:

- ICT-ohjelmat ja käyttöönottoprojektit
- Muut pitkävaikutteiset menot
- Irtain omaisuus

Hankeryhmitasolla sitovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat:

- Maa- ja vesialueet
- Liikenneväylät ja puistot
- Liikunta- ja virkistysalueet
- Muut kiinteät rakenteet ja laitteet
- Osakkeet ja osuudet
- Talonrakentamisen peruskorjaushankkeet

Liikenneväylät ja puistot sekä liikunta- ja virkistysalueet hankeryhmien määrärahaa saa käyttää muihin taloussuunnitelmavuosien hankkeisiin yhdyskuntatekniikan lautakunnan päätöksellä, jos talousarviovuoden jonkin hankkeen toteuttamista ei ole voitu aloittaa.

Talonrakentamisen määrärahat ja tuloarviot ovat hanketasolla sitovia. Mahdolliset hankkeen kokonaiskustannusten ylitystarpeet tulee tuoda valtuustoon etupainotteisesti. Talousarviovuoden osalta myös talonrakennushankkeiden yhteenlaskettu kokonaismääräraha on sitova.

Kirkkonummen Vesi-liikelaitoksen investoinnit ovat sitovia liikelaitostasolla.

Rahoitusosa

Talousarvion rahoitusosan seuraavat tuloarvioiden sitovuudet:

- Antolainauksen lisäykset
- Pitkäaikaisten lainojen lisäys

Yli talousarviovuoden ulottuvien hankintasopimusten tekeminen

Toimielimet ja viranhaltijat voivat päättää hankintavaltuuksiensa rajoissa yli talousarviovuoden ulottuvista hankintasopimuksista.

- käyttötalouden hankinnoissa, mikäli hankinta liittyy toimialan tehtäviin ja siihen on varauduttu toimielimen käyttösuunnitelmassa ja
- investointiosan hankinnoissa: yksittäisen talonrakennushankkeen osalta talousarviossa hyväksytyt hankekohtaisen kustannusarvion puitteissa, hankeryhmän ohjeellisessa käyttösuunnitelmassa mainitun yksittäisen hankkeen osalta vuosina 2024–2026 osoitettujen kokonaismäärärahojen puitteissa.

Kunnanhallituksen päättämän leasinglimiitin käyttö 2024

Kunnanhallituksen päätösten mukaisesti:

- kunnan ICT-laitteiden, kopiokoneiden / monitoimilaitteiden sekä ajoneuvojen hankinnat rahoitetaan pääsääntöisesti leasingrahoituksella.
- leasinglimiitiksi on vahvistettu em. kohteiden osalta 1 600 000 euroa.
- ajoneuvojen leasinglimiitiksi on vahvistettu 500 000 euroa.
- laitteiden rahoitusta koskeva puitesopimus on kilpailutettu.
- konsernihallinnon talousyksikkö valvoo ja päättää limiitin käytöstä.

Leasinglimiittiä saa käyttää:

- hankintoihin, jotka aikaisemmin on rahoitettu leasinglimiitin puitteissa
- hankintoihin, jotka ovat tarkoituksenmukaista rahoittaa jatkossa leasingrahoituksella
- Väistötilojen peruskalustamiseen

Hankinnat on suoritettava hankintalain säännösten mukaisesti. Leasingaika on vähintään kolme vuotta tai hankitun hyödykkeen käyttöaika. Leasingaika ei kuitenkaan saa olla lyhyempi kuin hankittavan esineen vastaava poistoaika.

Kunnanhallitukselle annetut valtuudet

Kunnanhallituksella on oikeus antaa toimialoille määrärahojen käyttöä ja talousarvion täytäntöönpanoa koskevia sitovia ohjeita. Kunnanhallitus oikeutetaan myös taloudellisen tilanteen niin vaatiessa antamaan määrärahojen käyttöä, virkojen ja toimien täyttämistä sekä työsuhteisen henkilöstön palkkaamista rajoittavia määräyksiä.

Kuntatalouden vuosikello

joulu-tammikuu	Lautakuntien käyttösuunnitelmat eli yksityiskohtaisempi budjetin jako
maalis-toukokuu	Tilinpäätöksen hyväksyminen (ltk->kh->kv)
huhti-toukokuu	Tarkastuslautakunnan arviointikertomus kunnanvaltuustoon
kuukausittain 3–11 kk	Talouden toteutumistilanneraportit ja ennusteet toimielimille (ltk, kh)
toukokuu	Kunnanhallitus päättää seuraavan vuoden talousarvion kehystavoitteet
elokuu	Osavuosisikatsaus: tavoitteiden ja talouden toteumaraportti (ltk, kh, kv)
syyskuu	Lautakuntien talousarvioesitykset
syys-lokakuu	Kunnanhallituksen talousarviokäsittely
marraskuun puoliväli	Veroprosenttien ja talousarvioesityksen päättäminen kunnanvaltuustossa

Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Talousarvion toteutumista seurataan raportoinnilla. Kunnassa on luottamushenkilöiden sekä työntekijöiden käytössä Kuntamaisema Johdon työpöytä, josta löytyy viimeisimmät talouden seurantatiedot, erilaista tilastotietoa ja vertailutietoa muihin kuntiin. Lisäksi talous- ja verotietojen raportointia käsitellään kuukausittain kunnanhallituksessa maaliskuun tiedoista alkaen pois lukien kesätauko. Kuntatason raportoinnista vastaa kunnanhallitus, joka toimielinten raporttien perusteella laatii yhden osavuosisikatsauksen tilanteesta 31.7. kunnanvaltuustolle ja tilinpäätökseen kuuluvan toimintakertomuksen. Näissä seurataan taloudellisen tuloksen, toiminnallisten tavoitteiden ja tunnuslukujen toteutumista.

Kunnanhallitus päättää kunnan toimielinten raportoinnista sekä tarvittaessa yksityiskohtaisemmasta talouden ja toiminnan raportoinnista. Kunkin toimielin päättää käyttösuunnitelmassaan, miten vastuuhenkilöiden tulee tilivuoden aikana raportoida toimielimelle talousarvion toteutumisesta.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosa

Käyttötalousosan yhteenveto (ulkoiset)

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
100 Tarkastuslautakunta					
Kulut	-70 885	-76 000	-77 000	-78 000	-78 000
Kate	-70 885	-76 000	-77 000	-78 000	-78 000
101 Keskusvaalilautakunta					
Tuotot	84 127	50 000	70 000	50 000	0
Kulut	-157 715	-286 318	-283 675	-173 932	-41 096
Kate	-73 588	-236 318	-213 675	-123 932	-41 096
110 Muut yhteiset palvelut					
Tuotot	1 967 327	999 064	1 268 408	3 231 092	3 293 903
Kulut	-17 759 052	-14 939 466	-14 994 981	-18 644 929	-18 796 389
Kate	-15 791 725	-13 940 402	-13 726 573	-15 413 837	-15 502 486
300 Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta					
Tuotot	1 468 331	1 518 385	1 503 155	1 518 188	1 533 373
Kulut	-9 755 790	-9 858 715	-9 403 873	-9 467 617	-9 562 286
Kate	-8 287 459	-8 340 330	-7 900 718	-7 949 429	-8 028 913
320 Suomenkielinen varhaiskasvatus- ja opetuslautakunta					
Tuotot	5 635 164	4 377 840	5 014 590	5 064 736	5 115 385
Kulut	-52 552 431	-53 990 193	-61 176 433	-61 747 793	-62 365 273
Kate	-46 917 267	-49 612 353	-56 161 843	-56 683 057	-57 249 888
360 Ruotsinkielinen varhaiskasvatus- ja opetuslautakunta					
Tuotot	1 442 481	1 072 374	1 275 624	1 288 380	1 301 263
Kulut	-12 836 627	-13 296 679	-15 216 330	-15 358 396	-15 511 976
Kate	-11 394 146	-12 224 305	-13 940 706	-14 070 016	-14 210 713
500 Vesi-liikelaitoksen johtokunta					
Tuotot	9 551 048	10 736 000	10 480 000	12 311 078	12 948 401
Kulut	-6 235 753	-6 821 136	-7 086 566	-7 485 731	-7 907 533
Kate	3 315 295	3 914 864	3 393 434	4 825 347	5 040 868
600 Yhdyskuntatekniikan lautakunta					
Tuotot	1 673 033	1 342 500	1 681 500	1 698 315	1 698 315
HSL-kulut	-7 475 399	-6 105 000	-7 233 000	-7 170 090	-7 019 090
Kulut	-17 683 732	-13 202 952	-14 987 322	-14 991 854	-14 843 949
Kate	-16 010 699	-11 860 452	-13 305 822	-13 293 539	-13 145 634
650 Rakennus- ja ympäristölautakunta					
Tuotot	851 911	848 000	883 000	891 830	891 830
Kulut	-1 491 632	-1 529 464	-1 633 805	-1 650 144	-1 650 144
Kate	-639 721	-681 464	-750 805	-758 314	-758 314
710 Toimitilapalvelujen lautakunta					
Tuotot	1 560 461	3 326 909	3 219 363	3 251 558	3 284 074
Kulut	-25 938 398	-25 034 015	-27 033 826	-27 804 159	-30 577 216
Kate	-24 377 937	-21 707 106	-23 814 463	-24 552 601	-27 293 142
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Tuotot	23 705 219	24 138 563	25 395 640	29 305 177	30 066 544
Kulut	-143 953 351	-138 902 429	-151 893 811	-157 402 555	-161 333 862
Kate	-120 248 132	-114 763 866	-126 498 171	-128 097 378	-131 267 318

Luvut eivät sisällä KOM:n myyntivoittoja eikä maankäyttökorvauksia

Yhteiset palvelut

Tarkastuslautakunta
Keskusvaalilautakunta
Muut yhteiset palvelut

Yhteiset palvelut

Tuloslaskelma

Yhteiset palvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	2 051 453	1 049 064	1 338 408	3 281 092	3 293 903
Myyntituotot	224 743	184 064	220 000	2 172 200	2 224 422
Maksutuotot	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	1 409 219	715 000	806 000	793 360	750 794
Muut toimintatuotot	417 491	150 000	312 408	315 532	318 687
Toimintakulut	-17 987 652	-15 301 784	-15 355 656	-18 896 861	-18 915 485
Henkilöstökulut	-5 815 882	-5 108 280	-6 070 300	-6 035 630	-5 985 060
Palkat ja palkkiot	-4 660 500	-4 232 234	-4 974 613	-4 942 010	-4 890 882
Henkilösivukulut	-1 155 383	-876 046	-1 095 687	-1 093 620	-1 094 178
Palvelujen ostot	-8 147 921	-6 135 944	-5 903 902	-9 451 126	-9 495 335
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-145 538	-128 916	-96 654	-92 962	-84 776
Avustukset	-2 743 715	-2 790 996	-2 961 000	-2 990 610	-3 020 517
Muut toimintakulut	-1 134 595	-1 137 648	-323 800	-326 533	-329 797
Toimintakate	-15 936 198	-14 252 720	-14 017 248	-15 615 769	-15 621 582
Sisäiset tuotot yhteensä	2 967 153	3 498 876	0	0	0
Sisäiset menot yhteensä	-1 240 062	-1 186 350	-1 041 933	-1 052 349	-1 062 873
joista:					
ICT-palvelut	-212 556	-241 344	0	0	0
Puhtauspalvelut	-62 879	-66 295	-67 203	-67 875	-68 554
Rakennusten vuokrat	-873 037	-878 711	-974 730	-984 474	-994 319
Taloudellinen tulokellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-15 936 198	-346	-338	-374	-372

Erittely

Tarkastuslautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintamenot	-70 885	-76 000	-77 000	-78 000	-78 000
Toimintakate	-70 885	-76 000	-77 000	-78 000	-78 000
Keskusvaalilautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	84 127	50 000	70 000	50 000	0
Ulkoiset toimintamenot	-157 715	-286 318	-283 675	-173 932	-41 096
Toimintakate	-73 588	-236 318	-213 675	-123 932	-41 096
sisäiset toimintamenot	-2 358	0	0	0	0
Muut yhteiset palvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	1 967 327	999 064	1 268 408	3 231 092	3 293 903
Ulkoiset toimintamenot	-17 759 052	-14 939 466	-14 994 981	-18 644 929	-18 796 389
Toimintakate	-15 791 725	-13 940 402	-13 726 573	-15 413 837	-15 502 486
sisäiset toimintatuotot	2 967 153	3 498 876	0	0	0
sisäiset toimintamenot	-1 237 704	-1 186 350	-1 041 933	-1 052 349	-1 062 873
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Käyttöom.myyntivoitot	3 647 887	3 100 000	3 580 000	5 170 000	2 500 000
Maankäyttösop.korvauks.	18 276 731	3 500 000	1 990 000	3 590 000	2 000 000

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on muun muassa valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla (kuntalaki 121 §).

Valtuuston valitseman tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös (kuntalaki 123 §). Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa ja vastaa kuntalaissa säädetyistä tehtävistä kunnan hallintosäännön mukaisesti.

Keskusvaalilautakunta vastaa kunnallisten ja valtiollisten vaalien järjestämisestä kunnassa. Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien valmisteluista ja käytännön järjestelyistä sekä suorittaa vaalilain mukaiset tehtävät. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii myös äänten laskemisesta ja vaalien tuloksen vahvistamisesta.

Yhteisten palvelujen tehtävänä on ohjata ja tukea palvelualueiden tuloksellista toimintaa sekä yhteistyössä palvelualueiden kanssa seurata tavoitteiden toteutumista. Antaa asiantuntijapalveluita kunnan päätöksenteon ja johtamisen tueksi, vastata kunnan strategisesta suunnittelusta sekä huolehtia lisäksi kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja sen jaostojen valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä.

Hallinto ja päätöksenteon tuki sisältäen johdon tuen, lakimiespalvelut, asianhallinnan ja käännöspalvelut vastaa luottamuselinvalmistelusta ja päätöksenteon tuesta. Asianhallinta tarjoaa luotettavaa ja ajantasaista tietoa sekä Luotsin tukea päätöksentekoa varten. Käännöspalvelut turvaavat päätöksenteon, tiedottamisen ja viestinnän suomeksi, ruotsiksi ja mahdollisuuksien mukaan englanniksi.

Elinvoimapaalvelut edistävät kunnan työllisyys- ja elinkeinopolitiikkaa, vetovoimaista kehitystä ja elinvoimaisuutta sekä huolehtivat aihealuetta koskevista ohjeista ja periaatteista. Työllistämispalvelut edistävät työllistämistä ja työllisyyttä tukemalla työnhakijoita yhteistyössä muiden työllistämispalveluiden kanssa. Yksikössä tuotetaan asiantuntevaa, asiakaslähtöistä ja matalan kynnyksen palvelua kuntalaisille mm. kotoutumisen ja asumisneuvonnan palveluissa. Yksikkö vastaa myös poikkihallinnollisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevasta koordinoinnista yhteistyössä palvelualueiden ja hyvinvointialueen kanssa. Lisäksi viestintä hallinnoi ja kehittää kunnan ulkoista ja sisäistä viestintää ja markkinointia sekä tukee palvelualueiden vastuulla olevaa viestintää.

HR-palvelut tukevat ja ohjaavat esihenkilöitä ja henkilöstöä HR- ja palkka-asioissa sekä tuottaa HR- ja palkkapalveluita yhteistyössä palvelualueiden kanssa.

Talous- ja hankintapalvelut ohjaavat talouden suunnittelua ja seuranta sekä tukee ja kouluttaa palvelualueiden henkilökuntaa. Yksikkö huolehtii maksuvalmiudesta sekä kehittää talousjärjestelmiä ja -prosesseja. Hankintayksikkö vastaa hankintojen suunnittelusta, kilpailutuksesta, toteuttamisesta ja seurannasta ja hankintatoimen kehittämisestä sekä palvelualueiden tuesta ja ohjeistamisesta.

ICT-palvelut ylläpitävät ja kehittävät tietojärjestelmät sekä huolehtii tietoturvalisistä ympäristöstä järjestelmien, tiedon, henkilöstön sekä luottamushenkilöiden ja kuntalaisten osalta.

Asiointipalvelut toimivat keskeisenä yhteytenä asiakasrajapinnassa kunnantalolla, kunnan ja kuntalaisten välillä.

Turvallisuus ja varautuminen toteuttavat kiinteistöturvallisuutta ja varautuu sisäisen turvallisuuden häiriöihin niin suunnittelulla kuin kunnan eri toimijoita tukemalla sekä suunnittelemalla kunnan varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Muutokset talousarviossa

ICT-kustannukset on osittain siirretty palvelualueiden ulkoisiksi menoiksi, jotta kustannukset kohdistuvat täsmällisemmin ja läpinäkyvämmiin. Kehysvaiheessa siirretty 0,63 milj. euroa ja KJ:n esityksessä 0,3 milj. euroa vielä lisää.

ICT kustannusten arvio on pienentynyt ja alittaa kehysten, koska laskelmat HVA-muutokseen liittyen ovat tarkentuneet (-0,9 milj. euroa ilman edellä mainittuja siirtoja).

Maahanmuuttajien valtionavustuksiin on lisätty tuloja 0,17 milj. euroa, koska HVA muutos ja kunnalle kuuluvien tulojen arviointi on tarkentunut.

Työterveyshuollon kustannusten kasvuun on varauduttu ja lisätty 0,2 milj. euroa.

Yhteisen palveluiden toimintakate alittaa annetun vuoden 2024 talousarvion laadintakehysten 0,16 milj. euroa.

Kunnan henkilökunnan työhyvinvoinnin ja työnantajakuvan vahvistamiseksi käyttöön otetut liikunta- ja kulttuurisetelit (200 €/työntekijä).

Kuntabrändin uudistamiseen on varattu 50 000 euroa.

Valtuustoon nähden erikseen sitovat määrärahat

Työmarkkinatuen kuntaosuusmenoihin on lisätty 0,18 milj. euroa (yht. 2,58 milj. euroa) vuoden 2023 toteumien mukaan työllisyystilanteen heikennyttä. Vuoden 2022 toteuma oli 2,43 milj. euroa.

Nuorten kesätyöllistämiseen on varattu yritysten kesäseteleihin 75 000 euroa sekä kunnan palkkakuluihin 104 000 euroa sivukuluineen.

Maahanmuuttajien integroimista edistävään kotouttamisavustukseen on varattu 30 000 euroa. Kunnanhallitus päättää avustuksen myöntämisen kriteereistä sekä avustusmäärärahan käytön vaikuttavuudesta ja raportoinnista.

Vesihuollon kehittämiseen on varattu 55 000 euron määräraha, josta 5000 € jätevesineuvontaan. Määrärahasta kohdistetaan 50 000 € Veikkolan vesistöhankeeseen.

Kunnanhallituksen järjestöavustuksiin on varattu 10 000 euroa. Kunnanhallituksen ennalta arvaamattomiin avustuskohteisiin on varattu 40 000 euroa.

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

Talousarvioon on sisällytetty viisi uutta virkaa/toimea, jotka vahvistavat ennen kaikkea strategisen ja tiedolla johtamisen tukea: sisäinen tarkastaja, kehityspäällikkö, suunnittelija, controller ja yritysneuvoja. Yritysneuvojan rahoitus tapahtuu osin YritysEspoon toiminnassa tapahtuneiden muutosten seurauksena.

Toiminnan painopistealueet

Yhteisen palveluiden vastuulle kuuluvan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen poikkihallinnollisen koordinoinnin sekä LUVN-yhteistyön vakiinnuttaminen on keskeinen tehtävä vuonna 2024.

Kirkkonummen kunta valmistelelee vastuukuntana yhteistyössä Vihdin ja Siuntion kuntien kanssa työllisyysalueen perustamista vuoden 2025 alusta ns. TE2025-uudistukseen liittyen. Valtioneuvoston päätös työllisyysalueiden perustamisesta annetaan helmikuun lopussa 2024. Valmistelussa on varmistettava, että kunnalla on riittävät resurssit hallinnollisten tukipalveluiden tuottamiseen.

Kunta organisoii uudelleen yritysneuvontapalvelut vuoden 2024 alusta, koska yhteistyö ja toimintamalli YritysEspoon kanssa muuttuu merkittävästi. Näiden palveluiden integroiminen valmisteltavana olevan työllisyysalueen kanssa selvitetään ja tarkoituksenmukaisuus arvioidaan. Yritys- ja neuvontapalvelujen varmistamiseksi kuntaan palkataan yritysneuvoja.

Toimintaympäristössä tapahtuvien lainsäädännöllisten ja hallitusohjelman vaikutusten myötä muutoksia on odotettavissa sidosyksikköhankeissa, mikä on huomioitava toiminnan suunnittelussa. Lisäksi edellytykset käyttää palkkatukityöllistettyjä erilaisissa hallinnon tukitehtävissä tulevat muuttumaan, mikä niin ikään on huomioitava toiminnan suunnittelussa ja henkilöresursseissa.

Yhteisten palveluiden toiminnan kehittäminen vastaamaan kuntaorganisaation tarpeita on käynnistetty loppuvuodesta 2022 ja se jatkuu edelleen vuonna 2024. YP2024-projektin tavoitteena on vuonna 2024 täsmentää organisaatiota jakamalla toiminta selkeästi sisäisiin ja ulkoisiin palveluihin. Yhteisten palveluiden ensisijainen tehtävä on tukea ja ohjata palvelualueita, mutta vastuualueelle kuuluu myös tuottaa kuntalaisiin ja sidosyksiköihin kohdistuvia palveluja, jotka liittyvät työllisyyteen ja elinkeinopalveluihin, kotouttamiseen ja asumisneuvontaan. Yhteisten palveluiden tuki- ja ohjausroolit ovat tarpeen määritellä ja täsmentää vastamaan nykytilannetta. Lisäksi strategisen ja tiedolla johtamisen tukemista on keskitettävä ja voimallisesti kehitettävä. Tämä toiminto on ollut aliresursoitu ja sen vuoksi vuonna 2024 on tarpeen lisätä henkilöresursseja tällä osa-alueella. Uusia virkoja ja toimia ovat kehityspäällikkö ja suunnittelija. Sen lisäksi ko. tiimiä tulevat vahvistamaan HYTE-suunnittelija ja viestinnän toiminnot. Eri tehtävien ja roolien henkilöstömitoitusta tarkastellaan mahdollisten työ- ja virkasuhteiden päättymisten ja eläköitymisten yhteydessä.

Strategisen ja tiedolla johtamisen tuen varmistamiseksi talousyksikköön on tarve palauttaa lakkautettu talouscontrollerin tehtävä. Niin ikään kuntaan on palkattava pitkään puuttunut sisäinen tarkastaja.

YP2024-projekti jatkuu vuonna 2024 yhteistyössä palvelualueiden kanssa. Tavoitteena on poistaa päällekkäinen työn sekä yhtenäistää ja yhdistää keskeiset tuki- ja ohjaustoimintoja koskevat prosessit.

Keskeinen menestystekijä YP2024-projektin onnistumisessa on hyvinvoiva ja tyytyväinen henkilöstö. Henkilöstöä osallistutaan edelleen työn ja toiminnan kehittämisessä. Tärkeää on panostaa osaamisen kehittämiseen koska useiden roolien tehtävänkuvia on tarvetta täsmentää ja niihin tulee myös sisältymään uusia tehtäviä.

Valtiolle maksettavia kuntaosuuskustannuksia pyritään hillitsemään panostamalla pitkäaikaistyöttömien työllistämistoimenpiteisiin, joihin on varattu 847 000 euroa sivukuluineen. Vastaavasti työllistämiskorvauksiin on varattu 200 000 euroa.

Talousarvioesitykseen sisältyy osallistuvan budjetoinnin 100 000 euron määräraha (puolet investointiosassa).

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
1. Houkuttelemme ja kasvamme	3. Johdamme tiedolla	Kuntabrändiä ei ole määritelty ja viestintä on epäyhtenäistä eikä se kohdennu suunnitellusti.	Tavoite: Luodaan yhtenäinen kuntabrändi viestinnän ja toiminnan tueksi. Mittari: Kuntabrändi on luotu (kyllä/ei) Toimenpide: Haetaan yhteistyökumppani ja osallistetaan palvelualueet.	Viestintäpäällikkö
2. Investoimme tulevaisuuteen	2. Tasapainotamme taloutta	Ostolaskuja käsitellään manuaalisesti ja hyödykeostoja tehdään hajautetusti. käytäntöjen ohjeistaminen puutteellista.	Tavoite: Työn tuottavuuden lisääminen ja uudelleen suuntaaminen. Ostokäytäntöjen yhtenäistäminen ja hankintojen kokonaistaloudellisuuden varmistaminen. Mittari: Automaatioasteen raportointi. Ostodatan analyysi. Ohjeistusten laatiminen (kyllä/ei). Toimenpide: Automatisaation lisääminen työn tuottavuuden lisäämiseksi. Ostokäytäntöjen ohjeistuksen lisääminen.	Talusojohtaja
	2. Tasapainotamme taloutta	Kunta on usean vuoden ajan työllistänyt työllisyysmäärärahalla sekä myöntänyt työllistämisen järjestelytukea yrityksille ja yhteisöille pitkään työtä vailla olleen kuntalaisen työllistämiseksi. Kunnan palkkatukityöllistämisen kriteereitä on muutettu ennaltaehkäisevään suuntaan (Elinvoimajaosto 22.8.2023 § 30). Pitkäaikaistyöttömyys on ollut kasvusuunnassa.	Tavoite: Vähintään 100 pitkäaikaistyötöntä työllistyy tai aloittaa työllistymistä edistävän toimenpiteen. Mittari: Työllistyvien pitkäaikaistyöttömien määrä Toimenpide: Verkostoyhteistyön kehittäminen yritysten ja kolmannen sektorin kanssa.	Hallintojohtaja

3. Johdamme tiedolla	Talouden raportoinnista puuttuu toiminnan ja toimintaympäristön seuranta.	Tavoite: Kokonaisvaltaisempi kuva talouden ja toiminnan tilanteesta Mittari: Tyytyväisyyskysely uudistuksesta toimielimille ja kunnan johdolle. Toimenpide: Kunnanhallituksen talouden kuukausiraportoinnin laajentaminen koskemaan toimintaa ja toimintaympäristöä ja raportoinnin laajentaminen kaikkien lautakuntien käyttöön.	Talousjohtaja
3. Johdamme tiedolla	Kunnan hankintatoimen nykytilannetta on arvioitu yhteistyössä Hansel Oy:n kanssa toteutetun kehittämishankkeen kautta. Tässä yhteydessä on havaittu sellaisia kehittämiskohteita, joihin vaikuttamalla voidaan parantaa hankintaprosessin tehokkuutta ja asiakaslähtöisyyttä. Tehokas ja asiakaslähtöinen asiakasprosessi on edellytys sille, että hankittavat tavarat tai palvelut ovat loppuasiakkaan käytettävissä oikea-aikaisesti ja oikeanlaisina.	Tavoite: Hankintaprosessi on tehokas ja asiakaslähtöinen. Mittari: Hankintayksikön asiakkailleen vuosina 2023 ja 2024 järjestämän asiakaskyselyn tuloksen muutokset. Toimenpide: Hankintaprosessin virtaviivaistaminen, työnjaon selkeyttäminen, parempi ennakkosuunnittelu.	Hankinnat / controller
3. Johdamme tiedolla	Perustietotekniikka (konesali, SOC, laitehallinta ja tukipalvelut) hoidetaan omana toimintana ja osittain määräaikaisin, vaihtuvin resurssein. Tietoliikenne ja varmistukset on ulkoistettu. Nykytilanteessa vakinaisella henkilöstöllä ei ole riittävästi työaikaa toiminnan ja toimintatapojen kehittämiseen.	Tavoite: Perustietotekniikka toimii kustannustehokkaasti ja toimintavarmasti. Mittari: Asiakastytyväisyys ja käyttövarmuus Toimenpide: Selvitetään perustietotekniikan järjestämisen tapa (omana työnä vs. ostopalveluna).	Tietohallintojohtaja

4. Luomme uuden työn paikkoja – täällä on tilaa ajatella	3. Johdamme tiedolla	Yhteiset palvelut tukevat palvelualueiden tuloksellista toimintaa, ohjaavat ja seuraavat tavoitteiden toteutumista, tuottavat asiantuntijapalveluita kunnan päätöksenteon ja johtamisen tueksi, vastaavat kunnan strategisesta suunnittelusta sekä huolehtivat luottamuselinten valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä. Yhteisten palveluiden toiminta on kuvattu kevään 2023 aikana tavoitteena mukauttaa toiminta kuntaorganisaation tarpeisiin.	<p>Tavoite: Yhteiset palvelut panostavat toiminnan kehittämiseen ollakseen kuntaorganisaatiota tukeva ja ohjaava yksikkö, joka ketterästi kykenee vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin.</p> <p>Mittarit: 1. Keskeiset prosessit on määritelty ja kuvattu yhdessä palvelualueiden kanssa sekä sovittu työnjaosta. 2. Organisaatiomuutos on tehty. 3. Tuki- ja ohjausroolit on määritelty. 4. Tavoitetta tukevan henkilöstön osaamisen kehittäminen on suunnattu tarkoituksenmukaisesti ja tarvittavat tehtäväkuvien muutokset tehty.</p> <p>Toimenpiteet: 1. Yhteistyö palvelualueiden kanssa päällekkäisen työn poistamiseksi ja prosessien yhtenäistämiseksi ja yhdistämiseksi. 2. Täsmennetään organisaatio sisäisten ja ulkoisten palveluiden osalta sekä vahvistaa strategisen johtamisen tukea. 3. Määritellään tuki- ja ohjausroolit. 4. Huolehditaan henkilöstön hyvinvoinnista, osaamisen kehittämisestä sekä täsmennetään tehtäväkuvia ja määritellään uudet puuttuvat tehtävät.</p>	Hallintojohtaja
	3. Johdamme tiedolla	Päätöksenteon valmistelun toimintatavat eivät ole kaikin osin yhdenmukaiset. Toimielinten päätösvalmistelu syö tarpeettomasti resursseja. Käytävissä olevia työkaluja (Luotsi) ei hyödynnetä optimaalisesti.	<p>Tavoite: Nykyistä tehokkaammat toimintatavat kaikessa päätöksenteon valmistelussa, erityisesti tehokkaampi toimielinten valmistelu.</p> <p>Mittari: Versiopäivityksen käyttöönottoprojekti on saatettu loppuun. Uudet toimintaohjeet on laadittu ja otettu käyttöön kaikilla palvelualueilla.</p> <p>Toimenpide: Luotsin päivitys uusimpaan versioon toteutetaan käyttöönottoprojektina yhteistyössä palvelualueiden kanssa.</p>	Asianhallintapäällikkö

3. Johdamme tiedolla	Tiedolla johtaminen puutteellista, koska systemaattinen seurantamalli puuttuu eivätkä järjestelmäkään sellaista tue. Rekrytointiosaaminen puutteellista ja -prosessit monimutkaisia.	Tavoite: Toimivat HR-järjestelmät ja rekrytointi nykyistä ammattimaisempaa Mittari: Järjestelmähankinnasta päätetty ja käyttöönotto käynnissä. Rekrytointiprosessi uudistettu ja prosessiin osallistuvat henkilöt valmennettu. Toimenpide: Hankitaan uudet HR-järjestelmät, jotka mahdollistavat tiedolla johtamisen. Kehitetään rekrytointiprosessiin osallistuvien henkilöiden osaamistasoa sekä prosesseja.	Henkilöstöjohtaja
----------------------------	--	--	-------------------

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuodet, sis. vuosilomat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Yhteiset palvelut	71,18*	56,4	62,4	62,4	62,4
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		2*	5*	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		2**	0	0	0
Hyvinvointialueelle siirtyneet		7			
	*Tässä mukana YP:ssä olleet työllistetyt.	*Hyte suunnittelija ja maahanmuuttokoordinaattori lisätty **Vauhdittamo hanke (-2) päättyy. Ohjaamo (-3) siirretty nuorisopalveluihin.	*Sisäinen tarkastaja, kehityspäällikkö, suunnittelija, talouscontroller ja yritysneuvoja lisätty. TE Palvelupäällikkö aloittanut jo 2023.		

Investoinnit

Proj. nro.	Investointikohde	Tyyppi	TA 2024	TS 2025	TS 2026
9039	HR-järjestelmän vaihto	Tietokoneohjelmisto	-300 000	-200 000	
9009	Internetsivujen kehittäminen		-40 000		
9040	Perustietotekniikan kehittäminen		-200 000		
9041	Osallistuva budjetointi		-50 000		
9010	Maa- ja vesialueiden hankinta		-500 000	-500 000	-500 000

Sivistyksen palvelualue

Sivistyksen ja vapaa-aikalautakunta
Suomenkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta
Ruotsinkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta

Sivistyksen palvelualue

Tuloslaskelma

Sivistyksen palvelualue	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	8 545 976	6 968 599	7 793 369	7 871 304	7 950 021
Myyntituotot	1 777 520	1 349 888	1 756 322	1 773 885	1 791 623
Maksutuotot	4 067 945	3 305 680	3 728 325	3 765 608	3 803 267
Tuet ja avustukset	2 490 008	2 073 908	2 073 908	2 094 649	2 115 596
Muut toimintatuotot	210 503	239 123	234 814	237 162	239 535
Toimintakulut	-75 144 848	-77 145 587	-85 796 636	-86 573 806	-87 439 535
Henkilöstökulut	-59 755 465	-61 045 622	-67 295 053	-67 968 011	-68 647 685
Palkat ja palkkiot	-48 902 601	-49 769 426	-54 162 099	-54 703 721	-55 250 757
Henkilösivukulut	-10 852 865	-11 276 196	-13 132 954	-13 264 290	-13 396 928
Palvelujen ostot	-10 549 855	-10 796 979	-12 854 494	-12 932 541	-13 061 863
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 436 436	-2 844 394	-2 849 033	-2 877 518	-2 906 293
Avustukset	-2 065 363	-2 198 664	-2 208 664	-2 230 752	-2 253 060
Muut toimintakulut	-337 729	-259 928	-589 392	-564 984	-570 634
Toimintakate	-66 598 872	-70 176 988	-78 003 267	-78 702 502	-79 489 514
Sisäiset tuotot yhteensä	257 396	0	0	0	0
Sisäiset menot yhteensä	-34 538 999	-33 361 274	-32 217 133	-32 539 307	-32 864 701
joista:					
ICT-palvelut	-1 806 580	-3 036 972	0	0	0
Puhtauspalvelut	-2 606 523	-2 636 312	-2 828 155	-2 856 436	-2 884 999
Rakennusten vuokrat	-11 011 286	-22 016 267	-23 007 763	-23 237 842	-23 470 221
Taloudellinen tulokellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-66 598 872	-1 705	-1 881	-1 885	-1 891

Sivistyksen palvelualueen tehtävänä on järjestää hyvinvointia, aktiivista yhteisön jäsenyyttä, jatkuvaa oppimista ja mielekästä elämää tukevia palveluita kaikille kirkkonummelaisille. Tehtävä pohjautuu perustuslain 16 §:ssä julkiselle vallalle osoitettuun tehtävään turvata jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Opetuksen ja koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaa-ajan palveluita ohjaa valtakunnallisesti Opetus- ja kulttuuriministeriö lainsäädännön, muiden normiasiakirjojen ja rahoituksen kautta.

Vuoden 2023 alussa toteutuneen hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnan perinteinen sivistyspalvelutehtävä sai rinnalleen entistä selkeämmän osoitetut tehtävät kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kaikkien väestöryhmien osalta. Vaikka hyvinvoinnin edistäminen on ollut olennainen osa kaikkea sivistyksen palvelutoimintaa, sen alueellinen taso ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa erilaisine yhdyspintarakenteineen ovat sivistyspalveluiden tehtäväkentässä uusia. Lisäksi uudistuksen myötä kuntaan jäi tehtäviä, jotka olivat aiemmin Kirkkonummen organisaatiossa kuuluneet opiskeluhoollon henkilöstön tai perusturvan palvelualueen vastuulle. Näistä osa on otettu osaksi sivistyksen palvelualueen henkilöstön tehtäviä. Ohjaamo-toiminta siirtyi tehtävineen, henkilöstöineen ja budjetiteineen osaksi nuorisopalveluja 1.1.2023 alkaen.

Kirkkonummen kunnan väestömuutos – kouluikäisten lasten väheneminen, työikäisten ja ikäihmisten osuuden sekä kieli- ja kulttuuriryhmien osuuden kasvaminen – haastavat sivistyksen palvelualueen pitkäjänteiseen kehittämiseen: miten vastaamme muutokseen, vahvistamme kunnan sosiaalista kestävyttä ja johdamme samalla taloutta kestävästi. Kustannusten kasvun hillitseminen onkin yksi lähivuosien keskeisistä sivistyksen palvelualueen haasteista. Tähän haasteeseen tartuttiin uusin toimenpitein jo vuoden 2023 aikana, ja toimia on syytä jatkaa edelleen systemaattisella tavalla.

Kolmena tärkeimpänä sivistyksen toimintaan ja talouteen liittyvänä muutostekijänä vuodelle 2024 näyttäytyvät edelleen Ukrainan sota ja maailmantalouden kehitys erilaisine vaikutuksineen, hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset peruskunnan tehtäviin palvelualueen toimintaa koskevat lainsäädännölliset ja muut valtionohjauksen muutokset. Lainsäädännön muutoksista vaikutuksiltaan merkittävimmiksi niin talouden kuin toiminnan johtamisen näkökulmista noussevat aiemmin voimaan astuneet varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ja perhevapaita koskevat lakimuutokset sekä perusopetuslakiin ja opetussuunnitelman perusteisiin tehdyt muutokset koululäsnäolon vahvistamisen, suunnitelmallisen koulupoissaolojen seurannan ja puuttumisen osalta. Lisäksi yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain 1.6.2023 voimaan astuneet muutokset ovat asettaneet uusia vaatimuksia häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi kaikilta kasvatus- ja opetusalan toimijoilta – niin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, vapaan sivistystyöhön kuin taiteen perusopetuksenkin parista. Jos ongelmiin ei puututa riittävän tehokkaasti, voi

koulutuksen järjestäjä joutua maksamaan hyvitystä syrjinnästä. Jatkossa nämä samat velvoitteet koskevat myös varhaiskasvatuksen järjestäjää.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain (ns. järjestämislaki 2021/612, 6 §) mukaan kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Sivistyksen palvelualue on ottanut vuoden 2024 sitovien toiminnallisten tavoitteiden kattoteemaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kaikissa palveluissaan. Tämän toteuttamisessa palveluryhmillä on omat, toimintaympäristön tilanteesta nousevat fokuksensa. Varhaiskasvatuksen fokus on liikunnallisen elämäntavan tukemisessa niin lapsen, koko perheen kuin henkilöstönkin osalta. Opetus fokusoi hyvinvointiin, erityisesti psykologiseen turvallisuuteen. Vapaa-aikapalveluiden teema on aktiivinen kuntalainen, ns. ikiliikkuja. Aktiivinen osallisuus yhteisöön ja sen toimintaan tukee kaikkien ikäryhmien kokonaisterveyttä. Myös henkilöstön osallisuus on osa aktiivista yhteisön jäsenyyttä.

Järjestämislaki (2021/612, 6 §) velvoittaa kunnan edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä: kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Tämän lain määräysten ja vuoden 2023 alussa toteutuneen hyvinvointialueuudistuksen vaikutus sivistyksen palvelualueen johtamiseen on ollut ennakoitua suurempi. Uudistus vaikutti sivistyksen palvelualueeseen konkreettisesti oppilas- ja opiskeluhoollon tehtävien siirtymisenä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen (LUVN) vastuulle, mutta kunta koulutuksen järjestäjänä vastaa jatkossakin oppilas- ja opiskeluhoollon kuntatason suunnittelusta ja johtamisesta sekä yhteisöllisestä opiskeluhoollosta, joka palvelumuotona on oppilaan tai opiskelijan hyvinvoinnin tukemisessa ensisijainen.

Opiskeluhoollon kuntatasoinen moniammatillinen ohjausryhmä perustettiin sivistyspalveluihin 1.1.2023. Se laati keväällä 2023 ensimmäisen Kirkkonummen kunnan yhteisen opiskeluhoollon suunnitelman. Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä on aloittanut toimintansa, ja siinä Kirkkonummen kunnalla on edustus. Tämä ryhmä laatii parhaillaan alueellista opiskeluhoollon suunnitelmaa, jossa tullaan jakamaan opiskeluhoollon resurssit LUVNin kymmenelle kunnalle. Opiskeluhoollon resurssien jako herättää sivistyksen palvelualueella huolta, koska erityisesti ruotsinkielisten palvelujen vähyys saattaa näkyä Kirkkonummen kunnan ruotsinkielisten koulujen opiskeluhoollon resurssien puutoksina vuonna 2024. Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimivuus voi olla vaarantumassa myös suomenkielisissä kouluissa niillä opiskeluhoollon asiantuntijaresursseilla, joita Kirkkonummelle ennakoidaan vuodelle 2024 kuntaan osoitettavan. Kuntatasoinen ja alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma ovat uusia lakisääteisiä dokumentteja. Niiden laatimis-, seuranta- ja arviointityö lisäävät sivistyspalvelujen johdon ja hallinnon työmäärää ilman vastaavaa lisäystä henkilöstöresurssiin.

Lasten, nuorten ja perheiden sekä työikäisten ja ikäihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspintarakennetta ei vielä syksyllä 2023 ole ollut LUVNin taholta perustettuna. Nämä rakenteet tulevat kuitenkin jatkossa edellyttämään myös sivistyspalvelujen työaikaa ja vastaavaa henkilöresurssia. Uudistuksessa kuntaan jääneistä tehtävistä ennaltaehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö on kokonaisuus, josta aiemmin Kirkkonummella vastannut asiantuntija siirtyi hyvinvointialueen organisaatioon 1.1.2023. Nuorisopalvelut on ottanut tämän tehtäväalueen hoitaakseen, ja samalla on syntynyt tarve korvaavalle resurssille nuoriso-ohjaajien tehtäväkenttään.

Sivistyksen palvelualue uudisti omaa hallinto-organisaatiotaan vuoden 2023 alussa vastaamaan niihin kehittämistarpeisiin, joita nousi esille kunnanhallituksen talouden tasapainottamista ja hallinto-organisaation selkeyttämistä koskeneissa päätöksissä, sivistyksen johtoryhmän ja johtotimien työskentelyssä sekä hallinnon henkilöstölle ja esihenkilöille suunnatun kyselyn tuloksissa. Hallinto-organisaation tarkoituksenmukaistamisen lisäksi keskeisiksi kehittämisteemoiksi tunnistettiin tiedolla johtamisen edellytysten parantaminen ja talouden johtamisen kehittäminen edelleen. Nämä kolme kehittämiskohdetta ovat vuonna 2024 edelleen ajankohtaiset.

Mahdollisimman tarkoituksenmukaisen ja kustannustehokkaan organisaation sekä toimivien rakenteiden ja sujuvien prosessien avulla palvelualue pyrkii vahvistamaan palvelujen laatua sekä kuntalaisten palvelutarjonnan tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta. Myös saavutettavuuden kehittäminen koskettaa koko sivistystoimintaa: mitkä palvelut järjestetään kohtamisina ja läsnäolona, mitä tarjoamme digitaalisesti ja mitä palveluita kuntalainen voi käyttää omatoimisesti. Luokse tulevien palvelujen tarve lisääntynee väestön ikääntymisen myötä. Vuoden 2023 aikana valmistunut palveluverkkoselvitys ohjaa saavutettavuuden ja toiminnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen kehittämistä sekä vuonna 2024 että talouden suunnitteluvuosina 2025–2026.

Talouden muutokset

Ukrainan sodan aiheuttama inflaation kiihtyminen vaikuttaa korottavasti polttoaineiden ja muun energian hintaan sekä erilaisiin aine- ja materiaalikustannuksiin edelleen. Sivistyksen palvelualueen koulukuljetuksia koskeva hankintasopimus umpeutui lukuvuoden 2022–2023 lopussa. Uusi hankintamenettelyyn kuuluva kilpailutus järjestettiin vuonna 2023. Toistaiseksi, syylukukaudella 2023, voimassa ovat väliaikaiset kuljetussopimukset, jotka ovat hinnoiltaan noin 35 % aiempaa kalliimmat. Kun varsinaiset sopimukset saadaan solmituksi, saattaa kuljetusten kokonaiskustannus kohota tätäkin korkeammaksi. Myös erilaisten tietojärjestelmien, tarvikkeiden ja palvelujen ostojen hinnat ovat nousseet vastaavalla tavalla. Samasta syystä varhaiskasvatuksen yksityisen päiväkotitoiminnan palvelusetelijärjestelmän kehittämiseen kohdistuu edelleen muutospainetta, jotta yksityisten päiväkotien toiminta olisi taloudellisesti kestävällä pohjalla.

Kunta-alan palkkaratkaisut keväällä 2023 vaikuttivat suuresti juuri sivistyksen palvelualueen ulkoisiin toimintamenoihin. Koska palvelualueen menoista peräti 81 % muodostuu kunnan oman henkilöstön palkkakuluista, ovat sekä KVTES- että OVTES-sopimusten yleiskorotukset ja järjestelyvaraerät jo korottaneet ja tulevat edelleen korottamaan palkkoja siten, että vuoden 2024 osalta

palkkamenojen ennakoidaan olevan jopa 9 % korkeammat kuin palkankorotuksia edeltävänä vuonna 2022. Huomioitavaa on kuitenkin, että lakiperustaiset henkilöstömitoitukset määrittelevät ja sitovat sivistyspalvelujen järjestämistä laajalta osin. Osaa palveluista puolestaan koskee järjestämisen tapaa tai määrää säätelevät valtakunnalliset normit, kuten valtioneuvoston asetus perusopetuksen tuntijaosta. Näistä määräyksistä kunta ei omalla ratkaisullaan voi luonnollisestikaan poiketa. Lisäksi on tärkeä muistaa, että palvelualueen henkilöstöstä 98 % työskentelee juuri kuntalaispalveluissa, ja valtaosa heistä toistaiseksi voimassa olevissa virka- tai työsuhteissa. Jos tarve henkilöstökulujen selvään vähentämiseen ilmenisi, tulisi henkilöstömäärän mahdollinen vähentäminen tehdä vähitellen ja harkitusti, hyödyntäen oma-aloitteisia irtisanoutumisia tai kohdentaen olemassa olevia tehtäviä muuttuneen palvelutarpeen mukaisesti.

Koska palkkamenot ovat sivistyksen palvelualueella niin olennainen osa menojen kokonaisuutta ja koska henkilöstön määrä ja palkat ovat pitkälti sidotut, on palvelujen järjestämisen kustannustehokkuuteen erityisen tärkeä kiinnittää huomiota. Tavoitteena on palkkamenojen kasvun pysyminen hallittuna. Uudenlaisia työn organisoimista ja tekemisen sekä yhteistyön malleja on perusteltua selvittää, kokeilla ja kehittää edelleen. Taloudellisen tehokkuuden vaade voikin parhaimmillaan auttaa myös löytämään aiempaa tarkoituksenmukaisempia ja selkeämpiä prosesseja, työnjakoa ja toimintamalleja.

Yksi tärkeistä palvelualueen kehittämiskohteista vuodelle 2024 onkin hallinto-organisaation kehittäminen edelleen: päällekkäisen työn määrän minimointi, keskeisten prosessien ja niiden vastuunjaon selkeyttäminen ja henkilöstön pysyvyyden ja pystyvyyden vahvistaminen tehtävänkuvia eheyttämällä. Tarkoituksenmukaisen ja kustannustehokkaan organisoitumisen sekä toimivien rakenteiden ja sujuvien prosessien lisäksi kehittämistä ohjaavat palvelujen laadun sekä kuntalaisten tasa-arvoisten ja yhdenvertaisten palvelujen tarjonnan näkökulmat.

Toinen merkittävä palkkamenojen kasvun hillitsemisen osa-alue on sivistyksen budjetiltaan ja henkilöstömäärältään suurin palvelu, opetus. Suomenkielisen opetuksen taloutta uudistettiin jo vuoden 2023 alussa ottamalla käyttöön ns. oppilasperustainen koulukohtainen budjetointi. Tämä malli kehitettiin yhdessä rehtorien kanssa, ja sen avulla pyritään siihen, että koulun henkilöstöbudjetti vastaa entistä paremmin ja reagoi ketterämmin oppilasmäärän ja oppimisen tuen tarpeiden muutoksiin. Ruotsinkielinen opetus siirtyy samankaltaiseen resursointimalliin vuoden 2024 alussa, mutta mallissa otetaan luonnollisesti huomioon ruotsinkielisen opetuksen erityispiirteet ja -tarpeet.

Oppilasperustaisen budjettilaskennan malli tasaa osaltaan niitä kieliryhmien ja kouluyksiköiden välisiä eroja, joita syksyn 2022 oppilaskohtaisten kulujen selvityksessä löydettiin. Selvityksessä havaittiin, että oppilasmäärä kutakin virassa vakituisesti tai määräaikaisesti olevaa opettajaa kohden vaihtelivat suuresti paitsi kieliryhmittäin myös suomenkielisten koulujen välillä. Toinen oppilaskohtaisiin kuluihin vaikuttava seikka liittyy Kirkkonummen suomenkielisen ja ruotsinkielisen perusopetuksen tuntijakoihin.

Vuoden 2023 aikana tehdyn selvitystyön kuluessa kävi ilmi, että Kirkkonummen perusopetuksen tuntijako sisältää peräti kuusi ns. Kirkkonummi-tuntia, toisin sanoen valtioneuvoston tuntijakoasetuksen ylittävää opetustuntia. Näiden tuntien järjestämistä ei oteta huomioon valtionosuuslaskennassa. Vuoden 2023 lokakuussa lautakunnille viedään esitykset tuntijakojen uudistamiseksi niin, että lisätuntien määrää vähennetään. Esityksessä otetaan kuitenkin huomioon, että uuden hallitusohjelman toteutus voi tarkoittaa tuntien lisäämistä valtakunnalliseen minimiin. Lisätuntien leikkaus synnyttää luonnollisesti myös tarpeen opetussuunnitelmien tarkistamiseen. Lautakunnat tulevat päättämään myös siitä, mihin oppiaineisiin ja mille vuosiluokille mahdolliset lisätunnit kohdennetaan.

Tuntien vähentäminen vaikuttaa opetuksen henkilöstömenoihin leikkaamalla mahdollisia opettajien ylitynteja tai vähentämällä tarvittavien opettajavirkojen määrää. Tuntijaon supistuksen taloudelliset vaikutukset ovat yhteydessä siihen, miltä vuosiluokalta tunnit poistetaan ja mikä on näiden vuosiluokkien opetusryhmien määrä. Tämänhetkisen karkean arvion mukaan kahden tunnin leikkaus merkitsi vuositasolla noin 265 000 euron säästöä opetuksen henkilöstökuluista, kolmen tunnin leikkaus 365 000 euron säästöä lähtötasoon verrattuna. Vuonna 2024 muutos ehtii vaikuttaa viiden kuukauden, toisin sanoen syyslukukauden ajan, mutta taloussuunnitteluvuosina se toteutuu luonnollisesti jo koko vuoden osalta.

Talousarvion laadintahetken tieto on, että tämän laajuinen tuntijaon muutos ei sellaisenaan aiheuta tarvetta vähentää opettajavirkojen määrää kunnassa. Yhdistettynä oppilasperustaiseen budjetointiin se kuitenkin vaikuttaa niin, että virkojen vapautuessa niiden uudelleen täyttäminen tulee harkita hyvin tarkoin ja kunnan kokonaistilanne huomioon ottaen. Kun oppilasmäärä laskee, on tärkeää, että rehtoreilla on henkilöstösuunnittelun tarvittava ennakointitieto, toimivat työvälineet ja riittävä osaaminen. Oppilasperustaiseen talous- ja henkilöstösuunnitteluun liittyy lisäksi oppilaaksioton periaatteiden uudistaminen suomenkielisen opetuksen osalta niin, että koulujen oppilasmäärää voidaan ennakoida ja suunnitella aiempaa tehokkaammin ja joustavammin, palveluverkkoselvityksen ja -suunnittelun antamalla tuella.

Edellisten lisäksi sivistyksen palvelualue tehostaa toimintaansa edelleen ja pyrkii aktiivisesti hillitsemään kustannusten nousua kiinnittämällä huomiota tiedolla johtamisen edellytyksiin ja kehittämällä palvelualueen talouden johtamista. Yhdenmukaistamalla järjestelmien, ohjelmistojen ja sähköisten ympäristöjen käyttöä vähennetään palveluyksiköille osoitettujen erillisten kyselyjen ja tietopyyntöjen määrää sekä hallinnon manuaalista työtä erilaisten valtakunnallisten velvoittavien tiedonkeruiden ja raportointien yhteydessä. Kun järjestelmien käyttö on johdettua ja tasalaatuisia, käytettävissä olevan tiedon luotettavuus ja ajantasaisuus paranevat. Tässä kehittämistehtävässä otettiin vuonna 2023 selkeitä edistysaskelia, mutta työtä on tarpeen jatkaa edelleen.

Hyvinvointialueuudistuksen taloudelliset vaikutukset sivistyksen palvelualueelle näkyvät edellä mainitun ennaltaehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön sekä johdon ja hallinnon uusien tehtävien ajallisten vaatimusten lisäksi mm. vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan menoina ja tuloina. Kirkkonummen kunta tuottaa nämä palvelut edelleen, jotta lapsille voitaisiin taata

turvallinen koulupäivän jatkumo omassa koulussa. Ohjaajien palkat näkyvät opetuksen budjetin menoissa. Kunta laskuttaa tästä palvelusta LUVNia, mikä näkyy opetuksen maksutuotoissa 100 000 € suuruisena tulona vuoden 2024 talousarviossa.

Hyvinvoinnin edistämistehtävän rahoituksessa valtio on ottanut käyttöön valtionosuuden kannustavan lisän, ns. hyte-kertoimen. Sivistyspalvelujen johto varmistaa omalta osaltaan Kirkkonummen kunnalle laskettavan hyte-kertoimen maksimoinnin. Kertoimen laskennassa käytetään tiettyjä kunnan prosesseihin liittyviä indikaattoreita. Näistä indikaattoreista suurin osa kuvaa sivistyksen palvelujen järjestämistä. Vuonna 2023 tieto kerättiin liikunnan, kulttuurin ja perusopetuksen palveluista sekä kunnan yleisjohtamisen aihealueesta. Vastaavasti tulosindikaattoreina käytetään mm. kouluterveyskyselyn ja tutkintorekisterin tietoja, ts. tietoja siitä, kuinka hyvin erityisesti opetus mutta myös varhaiskasvatus ja vapaa-aika ovat onnistuneet omassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävässään. Osana valtion rahoitusohjasta nämä indikaattorit vahvistavat kuntien sivistyspalvelujen strategisen johtamisen suuntaa ja luonnollisesti myös kunnan taloutta.

Edellisten lisäksi uusi hallitusohjelma vuosille 2024–2027 tulee vaikuttamaan sivistyksen palvelualueen talouteen jo talousarviovuonna 2024 tavoilla, jotka eivät ole vielä täysin täsmentyneet. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää tullaan uudistamaan 1.1.2026 alkaen. Jo vuodelle 2024 on ennakoitu valtion erityisavustuksien määrän vähentämistä sekä joidenkin valtionosuuksien leikkauksia. Esimerkiksi vapaan sivistystyön, Kirkkonummella kansalaisopisto-opetuksen järjestämisen, leikkausten odotetaan merkitsevän kunnan valtionosuustuloihin 100 000 euron vähennystä tulevan neljän vuoden aikana. Tämä leikkaus tarkoittaisi vuoden 2022 tasoon nähden peräti 82 koko vuoden kestävä kurssin vähennystä opiston toimintaan.

Kirkkonummen kansalaisopisto on pystynyt toistaiseksi organisoimaan toimintansa niin, että sen ulkoiset toimintakulut ovat olleet pienemmät kuin kunnalle toiminnan perusteella laskettu valtionosuuskorvaus. Kurssilaisista peräti 35 % kuului yli 60-vuotiaiden ikäryhmään vuonna 2023. Peräti 45 % osallistujista oli taustallaan korkeintaan toisen asteen koulutus, ja 48 % osallistujista kuului eityössä oleviin kuntalaisiin: työttömiin, eläkeläisiin, opiskelijoihin tai esimerkiksi kotona lapsia hoitaviin vanhempiin. Näiden väestöryhmien osalta kansalaisopisto on merkittävä hyvinvointia ja terveyttä edistävä kunnan palvelumuoto.

Hallitusohjelman ja palkankorotusten ohella jo aiemmat lakimuutokset sekä joidenkin ammattialojen vaikea rekrytointitilanne aiheuttavat talousvaikutuksia sivistyspalveluiden kokonaisuuteen. Varhaiskasvatuksen tuloihin vaikuttaa edelleen aiempien kahden vuoden aikana voimaan astuneet muutokset varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ja perhevapaita koskeviin lakeihin. Yhä useampi perhe kuuluu nyt ns. nollamaksuluokkaan. Kunnan saamat asiakasmaksutuotot eivät siis välttämättä kasva, vaikka varhaiskasvatuspalveluja käyttävien lasten määrä olisi aiempaa korkeampi. Kirkkonummen yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelijärjestelmää on vuoden 2024 alussa välttämätöntä kehittää palvelutuottajien kohonneiden henkilöstökulujen ja muun inflaatiokehityksen vuoksi. Yksityinen palvelutuotanto on Kirkkonummen kunnalle tärkeä osa palveluverkkoa. Mikäli yksityisen päiväkodin toiminta lakkaisi, tulisi kunnan järjestää perheille uusi varhaiskasvatuspaikka viipymättä. Yksityisen verkon supistuminen aiheuttaa näin välittömän tarpeen lisätä kunnallista palvelutuotantoa.

Valtakunnan laajuinen pula varhaiskasvatuksen koulutetuista ammattilaisista näyttäytyy Etelä-Suomen kuntien kilpailuna kelpoisista viranhakijoista. Vuoden 2023 aikana usea Kuuma-alueen ja pääkaupunkiseudun kunta korotti varhaiskasvatuksen henkilöstön palkkoja vastauksenaan tähän kilpailuun. Vuoden 2024 talousarviossa myös Kirkkonummen varhaiskasvatus on varautunut palkankorjauksiin, jotka parantaisivat kunnan asemaa houkuttelevana työnantajana.

Kunnan oman talouden uudelleen organisointitoimina osa aiemmin sisäisinä erinä laskutetuista palveluista on siirretty vuoden 2024 alusta lukien palvelualueiden ulkoiseen toimintakatteeseen. Näiden siirtojen vuoksi ulkoisen toimintakatteen loppusumma on noin 750 000 euroa edellisvuotta korkeampi. Tästä korotuksesta ICT-kulut muodostavat 670 000 euron osuuden. Lisäksi yksittäisenä esimerkkinä voidaan mainita uimahallin veden kustannusten siirto sisäisistä kuluista ulkoisiin (70 000 €).

Valtio rahoittaa kuntia valtionosuuksin ja erityisavustuksin. Erityisavustusten johdettu ja tehokas hakeminen on osa kestävä kuntatalouden johtamista. Palvelualueen johtoryhmä jatkaa systemaattista valtion erityisavustushakujen seuranta. Johtoryhmän tavoitteena on varmistaa Kirkkonummen kunnan sivistyspalveluille olennaisten, saatavilla olevien erityisavustusten hakeminen joko palveluryhmittäin tai yhteisinä hankkeina. Hyväksykseen hakuprosessiin lähtemisen johtoryhmä edellyttää, että myönnettävä rahoitus ja sen edellyttämä kehittämistoiminta tukevat kunnan strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Erityisavustusten seurannan systematisoinnin lisäksi palvelualue jatkaa tietojärjestelmien käytön yhdenmukaistamista ja tiedon oikeellisuuden varmistamista. Tämä työ on välttämätöntä, jotta Valtiokonttorin ja Opetus- ja kulttuuriministeriön raportoinneissa Kirkkonummen tiedot siirtyvät oikeellisinä niin, että esimerkiksi valtionosuuslaskenta tai kuntavertailut perustuisivat todelliseen toteutuneeseen toimintaan. Kirjanpidon ja tiliöinnin, talouden seurannan ja raportoinnin osalta palvelualue jatkaa hyväksi havaittua sisäisen koulutuksen käytäntöä. Ajan tasalla olevat järjestelmät ja hyvä osaamisen taso sujuvoittavat prosesseja. Sujuvat prosessit, virheiden ja tarvittavien korjausten määrän minimointi ja automaattisten tiedonsiirtojen mahdollistaminen manuaalisen työn sijaan vapauttavat asiantuntijoiden ja johtajien työaikaa niihin tehtäviin, joita toimintaympäristön muutos palveluilta edellyttää.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta

Tuloslaskelma

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 468 331	1 518 385	1 503 155	1 518 188	1 533 373
Myyntituotot	446 209	453 984	460 418	465 022	469 672
Maksutuotot	736 401	851 532	834 177	842 519	850 946
Tuet ja avustukset	116 114	31 854	31 854	32 174	32 496
Muut toimintatuotot	169 607	181 015	176 706	178 473	180 259
Toimintakulut	-9 755 790	-9 858 715	-9 403 873	-9 467 617	-9 562 286
Henkilöstökulut	-6 198 765	-6 220 636	-6 933 906	-7 003 252	-7 073 279
Palkat ja palkkiot	-5 170 007	-5 068 109	-5 595 997	-5 651 956	-5 708 475
Henkilösivukulut	-1 028 759	-1 152 527	-1 337 909	-1 351 296	-1 364 804
Palvelujen ostot	-2 453 873	-2 452 215	-1 217 600	-1 229 778	-1 242 074
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-742 193	-815 934	-820 573	-828 776	-837 063
Avustukset	-285 236	-303 883	-333 883	-337 223	-340 595
Muut toimintakulut	-75 723	-66 047	-97 911	-68 588	-69 275
Toimintakate	-8 287 459	-8 340 330	-7 900 718	-7 949 429	-8 028 913
Sisäiset tuotot yhteensä	184 526	0	0	0	0
Sisäiset menot yhteensä	-6 162 720	-4 890 414	-4 743 799	-4 791 236	-4 839 148
joista:					
ICT-palvelut	-221 238	-243 240	0	0	0
Puhtauspalvelut	-360 348	-378 563	-430 295	-434 597	-438 942
Rakennusten vuokrat	-2 235 149	-3 423 611	-3 299 504	-3 332 499	-3 365 825
Taloudellinen tulokellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-8 287 459	-203	-190	-190	-191

Erittely palveluryhmittäin

Hallinto ja kehittäminen	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	3 188	447	447	451	456
Ulkoiset toimintamenot	-3 290 320	-2 865 485	-1 595 184	-1 580 836	-1 596 644
Toimintakate	-3 287 132	-2 865 038	-1 594 737	-1 580 385	-1 596 188
sisäiset toimintamenot	-421 046	-435 593	-432 794	-437 122	-441 493
Vapaa-aikapalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	1 465 144	1 517 938	1 502 708	1 517 737	1 532 917
Ulkoiset toimintamenot	-6 465 470	-6 993 230	-7 808 689	-7 886 781	-7 965 642
Toimintakate	-5 000 327	-5 475 292	-6 305 981	-6 369 044	-6 432 725
sisäiset toimintatuotot	184 526	0	0	0	0
sisäiset toimintamenot	-5 741 674	-4 454 821	-4 311 005	-4 354 114	-4 397 655

Hallinto- ja kehittämispalvelut

Hallinto- ja kehittämispalvelut tuottavat sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen palvelualueen hallinnollisen tuen ja ohjauksen.

Kokonaisuuteen kuuluu koulukuljetus, koulujen ja oppimiskeskusten vahtimestaripalvelut, talous, hankinnat sekä palvelualuekohtainen koordinointi uudisrakentamisen, korjausrakentamisen, ensikertaisen kalustamisen sekä sisäilmaongelmien kohdalla. Kehittämispalvelut tuottavat viralliset tilastot, ennusteet sekä koordinoi toimialan hankkeita, tieto- ja viestintätekniikkaa, tiedonhallintaa, tietoturva- ja viestintää.

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

Johtuen kuntien taloustietojen raportoinnista valtionkonttorille sekä raportoinnin automatisoitumisesta, koulukuljetuksen määrärahat on siirretty perusopetuksen ja esiopetuksen kokonaisuuksiin. Kustannusvaikutus suomenkieliseen perusopetukseen 1 437 606 €, ruotsinkieliseen perusopetukseen 553 673 € ja varhaiskasvatukseen yhteensä 6 040 €.

Lisätty 30 000 € jaettavaksi nuorisotoimen, suomenkielisen opetustoimen sekä ruotsinkielisen opetustoimen kesken, toimialan katsomiin kohteisiin, huomioiden kuntalaisille tehtävän hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyn tulokset.

Toiminnan painopistealueet

Tiedolla johtaminen

Talouden johtaminen

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuodet, sis. vuosilomat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Sivistystoimen hallinto ja kehittämispalvelut	32,54	30,94	29,94	29,94	29,94
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		0	0	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0	1*	0	0
Arvio hyvinvointialueelle siirtyvistä		0	0	0	0
Vapaa-aikapalvelut	108,97	108,5*	111,5	111,5	111,5
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		0	3	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0	0	0	0
Hyvinvointialueelle siirtyneet		0	0	0	0
		*Ohjaamo siirretty Yhteisistä palveluista	* koulukuljetuksen asiakaspalvelusihteerin vakanssi siirretty opetuspalveluihin		
Yhteensä	141,51	139,44	141,44	141,44	141,44

Investoinnit

Proj. nro.	Investointikohde	Tyyppi	TA 2024	TS 2025	TS 2026
9016	Tilavarausohjelma	Tietokoneohjelmisto	20 000	10 000	10 000
9818	Yhteiskampus	Irtain omaisuus	0	0	3 325 000

9861	Gesterbyn koulukeskus / GWP	Irtain omaisuus	0	2 898 000	1 242 000
------	-----------------------------	-----------------	---	-----------	-----------

Hallinto ja kehittäminen

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen	3. Johdamme tiedolla	Nykyiset kirjanpidon kirjaukset eivät tue palvelualueen näkökulmasta kustannustenjakoa oikeille toiminnolle. Talouden seuranta yksikkötasolla vaihtelee. Palvelualueen verkkosivujen käytettävyys ja saavutettavuus ei kaikilta osin palvele kuntalaisia.	- Kirjanpidon kirjausten yhdenmukaistaminen. Tot. 100 % - Talouden jatkuva, ajantasainen seurannan tehostaminen yksikkötasolla. Tot. 100 % - Sivistyksen verkkosivujen käytettävyyden ja saavutettavuuden tehostaminen. Tot. 100 %	hallintopäällikkö erityissuunnittelija suunnittelu- ja tiedotuskoordinaattori
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Vähennämme kuntalaisten välistä eriarvoisuutta ottamalla huomioon eri väestöryhmien tarpeet palveluiden ja toiminnan suunnittelussa. Vahvistamme sosiaalista kestävyttä toimivan kotoutumisen kautta.	2. Tasapainotamme taloutta	Koulukohtaisen resurssin jaon laskentamalli ei huomio oppilasmäärän tai oppijoiden erityistarpeiden vuosittaisia muutoksia riittäväällä joustavuudella.	Talouden johtamisen kehittäminen edelleen - opetuksen koulukohtaisen resurssijakomallin uudistamisen tuki ja seuranta/arviointi. Tot. 100 % versio 2 valmis 6/2024	hallintopäällikkö erityissuunnittelija kehityspäällikkö

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
------------	---------	---------	---------	---------	---------

Koulukuljetukset

Kuljetusetuuden piirissä olevat oppilaat		1 130	980	970	970
Kustannukset euroa / oppilas		1 323*		1 350*	
Kustannukset euroa / oppilas		1 323*		1 350*	

Vapaa-aikapalvelut

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Musiikkiopisto					
Nettokustannukset euroa / opetustunti	66	67	72	73	73
Oppilas/opiskelijamäärä perusopetus	318	300	300	300	300
Kansalaisopisto					
Nettokustannukset euroa / opetustunti	57	50	59	59	60
Opiskelijoiden/kursillaisten määrä	6730	8200	8200	8200	8200
Kuvataidekoulu					
Nettokustannukset euroa / opetustunti	84	64	87	88	88
Oppilas/opiskelijamäärä perusopetus	452	360	360	360	360
Kulttuuripalvelut					
Nettokustannukset euroa / asukas	11,3	10,5	9,3	9,4	9,6
Kirjastopalvelut					
Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Nettokustannukset euroa / asukas	91,5	65,9	67,0	67,7	68,3
Lainojen määrä	560 140	600 000	600 000	600 000	600 000
Kävijämäärä	546 922	600 000	600 000	600 000	600 000
Liikuntapalvelut					
Nettokustannukset euroa / asukas	76	75,8	83,0	83,2	83,5
Uimahallin kävijämäärä	185 163	190 000	200 000	200 000	200 000
Kunnan tukemien yhdistysten liikuntapalveluiden nuorten ohjattujen ryhmien määrä/vuosi	274	300	300	300	300
Liikuntapalvelujen tuottamien liikuntapalveluiden osallistujamäärä/vuosi	9591	17 000	17 000	18 000	18 000
Nuorisopalvelut					
0–28-vuotiaiden määrä	12 807	13 327	13 221	13 153	13 153
Nettokustannukset euroa / 0–28-vuotiaat	123	140	163	165	167

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelut mahdollistaa

Elinikäistä itsensä kehittämistä, harrastamista, oppimista

- mielekästä tekemistä jokaiselle kuntalaiselle: lähipalveluna, digipalveluna, omatoimisesti

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vapaa-aikapalveluissa - Vauvasta vaariin vaivattomasti

Vapaa-aikapalvelujen palvelut ovat hyvin merkitykselliset kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien perustehtävä ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säädetään kuntalaissa sekä lukuisissa vapaa-aikapalvelujakin koskevissa erillislaeissa. Vapaa-aikapalvelujen palvelut kokonaisuudessaan edistävät kuntalaisten terveyttä, tuottavat kuntalaisille elämänlaatua ja ovat hyvinvoinnin lähde. Palvelut lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Vapaa-aikapalvelujen palvelut ovat merkittävä tekijä kaiken ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. Palveluja tuotetaan kuntalaisille yhteistyössä yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Varhaisnuorten hyvinvoinnin edistäminen ja arjen tukeminen

Vapaa-aikapalvelujen keskeinen palveluiden tuottamisen kehittämiskohde on varhaisnuorten hyvinvoinnin edistämässä. Tuen tarve nuorten arkeen on lisääntynyt. Alakouluikäiset lapset ja varhaisnuoret ovat osittain vailla turvallisen aikuisen läsnäoloa - ohjattua ilta- ja iltapäivätoimintaa ja aktiviteetteja. On tärkeää kehittää kynnyksetöntä tukea nuorten arkeen. Tällä hetkellä palveluiden tuottamisella ei ole täysin pystytty vastaamaan arjen tukemisen tarpeisiin, vaikka esimerkiksi kynnyksetöntä ja maksutonta MyHobby-harrastustoimintaa sekä nuorisotalojen junnoklubi-toimintaa on kehitetty vuosittain. Ilmiö on näkynyt tällä hetkellä erityisesti Masalan alueella sekä keskustassa kirjastotalo Fyrrissä. Kunnanhallituksen päättäessä vuoden 2024 talousarvion kehyksestä osoitettiin varhaisnuorten toimintaan 100 000 euroa. Palveluita kehitetään alueellisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että varhaisnuorten ilta- ja iltapäiviin lisätään ohjattua toimintaa ja turvallisen aikuisen läsnäoloa.

Myös hallitusohjelmassa todetaan, että nuorten hyvinvointi on aiempaa polarisoituneempaa. Nuorten syrjäytyminen ja pahoinvoinnin kasvu ovat yhteiskuntamme suurimpia haasteita. On selvää, että mitä varhaisemmassa vaiheessa tunnistetaan syrjäytymisriskit, sitä tehokkaammin niihin voidaan puuttua. On sekä yksilön että yhteiskunnan etu, että syrjäytymistä ennaltaehkäistään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Hallitusohjelmassa myös tunnistetaan nuorten hyvinvoinnin edistämisen merkitys laaja-alaisessa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kesken mm. hyvinvointialueiden, kuntien, koulujen, kolmannen sektorin ja seurakuntien kesken. Tällaista yhteistyötä myös Kirkkonummella on tehty nuorisotyön ja lasten ja nuorten maksuttoman harrastustoiminnan osalta, ja sitä tullaan edelleen tiivistämään.

Tärkeänä osana lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä on maksuton MyHobby-harrastustoiminta. Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus turvaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuutta kehitetään yhteistyössä harrastustoimijoiden kanssa. Vapaa-aikapalvelut on vuosia kehittänyt maksutonta harrastustoimintaa paikallisten yhdistysten kanssa ja toimintaa on pystytty lisäämään Harrastamisen Suomen Mallin - valtionavun turvin. Maksuton harrastustoiminta on vuoden 2023 alusta ollut osa nuorisolakia ja kuntien velvoitteena on mahdollistaa perusopetukseen osallistuvalla nuorella mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän jälkeen tai ennen sen alkamista ja edistää näin nuorten hyvinvointia.

Senioreille kohdistettavien palvelujen kehittäminen - Ikiliikkujan aktiivinen elämäntapa ja tukea senioreille

"Vapaa-aikapalvelujen ikiliikkuja -toiminta" - kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tuottaminen senioreille

Senioreiden päiväajan opetukselle ja ohjatulle toiminnalle on koko ajan kasvava kysyntä. Kysyntä päiväajan kurssista on jo nyt suurempi kuin mihin pystytään vastaamaan, ja väestön ikääntyessä nousee tarve senioreiden tukemiseen ja mielekkäaseen tekemiseen entisestään. Senioreiden arjen liikunnallistaminen ja aktivoiminen edellyttää ohjaus/opetusresurssia, toiminnan koordinoimista sekä tiloja toiminnan toteuttamiselle. Ohjatun toiminnan ja opetuksen myötä pystytään vahvistamaan senioriväestön yhteenkuuluvuutta sekä liikunnallisen elämäntavan että terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Myös senioreiden digivalmennukselle on jatkuva kysyntä. Hallitusohjelmassa tunnistetaan myös riittävän liikunnan merkitys osana terveellistä elämäntapaa. Liikunta vahvistaa hyvinvointia ja parantaa toimintakykyä sekä auttaa oppimaan uutta. Tasa-arvoisesta mahdollisuudesta liikunnan harrastamiseen huolehditaan. Hallituskauden tavoitteena on, että kaikenikäiset suomalaiset liikkuvat enemmän. Riittävä liikunta kehittää motorisia taitoja ja parantaa hyvinvointia, se auttaa oppimaan ja pitää yllä hyvää mielen terveyttä. Lisäämällä liikettä turvataan tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskunta. Hallitus tulee myös laatimaan kaikki hallinon alat kattavan kansallisen liikunnallisen elämäntavan ja toimintakykyohjelman.

Lukutaidon opetus - perusvalmiudet oppimiseen

Lasten ja nuorten lukutaidon opetus luo välttämättömän perusvalmiuden oppimiselle. Tarve lukemisen edistämiseksi oppimisen tukemisenä opetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteydessä on jatkuvaa ja suurempaa kuin mihin kirjastopalvelujen resursseilla tällä hetkellä pystytään vastaamaan. Toimintaa kehitetään jatkuvasti tehokkaammaksi palvelujen tuottamiseksi, mutta kysyntä kouluilta on suurempaa kuin minkä verran palveluita pystytään tuottamaan. Myös senioriväestön digiopastuksen kysyntä kirjastopalveluissa on jatkuvaa eikä tähän ole vakituista resurssia osoitettavissa.

Myös hallitusohjelmassa todetaan, että Lasten ja nuorten lukutaitoa vahvistetaan. Lukutaitostrategian toimeenpanoa jatketaan ja laajennetaan Lukuliikettä, jonka tavoitteena on kaikenikäisten lukutaidon edistäminen. Hallitusohjelmassa todetaan heikentyneiden

Pisa-tulosten myötä erityisesti perustaitojen, kuten luku- ja kirjoitustaidon, kuten myös laskutaidon heikkeneminen edellyttää toimenpiteitä.

Kulttuurikasvatusohjelman vahvistaminen ja kulttuurituotannon monipuolistaminen

Lasten ja nuorten kulttuurikasvatusohjelma ”Kirkkonummen kulttuurikompassi” on käynnistynyt vuoden 2023 aikana. Kulttuurikompassin toiminnallisuutta vahvistetaan ja toimintaa kehitetään vuoden 2024 aikana. Organisaation järjestelyjen myötä on mahdollistettu kulttuurituottajan työn aloitus kunnassa vuonna 2023.

Hallitusohjelmassa tunnustetaan myös taiteen ja kulttuurin merkitys. Monipuolinen ja arvostettu taide- ja kulttuurielämä on sivistysvaltion tunnusmerkki. Kulttuurilla on suuri merkitys kansalaisten resilienssille, kokonaisturvallisuudelle sekä kansalliselle yhteenkuuluvuuden tunteelle. Hallituksella on myös tavoitteena esimerkiksi kulttuurin ja taiteen, sekä liikunnan laajempi hyödyntäminen ennaltaehkäisevässä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hallitus tulee laatimaan myös kulttuuripoliittisen selonteon. Selonteon yhteydessä hallitus toteuttaa poikkihallinnollisen luovien alojen kasvustrategian.

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

- Varhaisnuorten hyvinvoinnin edistäminen. Tuen tarve nuorten arkeen on lisääntynyt. Alakouluikäiset lapset ja varhaisnuoret ovat osittain vailla turvallisen aikuisen läsnäoloa - ohjattua iltapäivätoimintaa ja aktiviteetteja. On tärkeää kehittää kynnyksetöntä tukea nuorten arkeen.
- Senioreiden päiväjän liikunnanohjausta ja opetusta vahvistetaan vapaa-aikapalvelujen Ikiliikkuja-toiminnalla. Palveluja lisätään, tilojen ja ohjaushenkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet huomioiden.
- Lasten ja nuorten lukemisen edistämisen suureen tarpeeseen ja kysyntään pyritään vastaamaan toiminnallisilla järjestelyillä
- Maksuttoman senioriliikuntakortin ikärajan alentaminen koskemaan 68-vuotiaita kirkkonummelaisia senioreiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Uimahallin kuntokartoitus tehdään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana. Uimahalli alkaa lähentyä peruskorjausikää ja kunnossapidon vaatimukset lisääntyvät. Näihin ja myös sähkön hinnan vaihteluihin joudutaan varautumaan entistä suuremmilla ylläpitokustannuksilla.
- Liikuntapaikkaverkoston laajuus edellyttää kunnossapidon määrärahojen lisäystä yleisen kustannustason nousun ja uusien liikuntapaikkojen valmistumisen myötä. Määrärahat eivät riitä kattamaan erikseen nk. pieninvestointeja. Kunta suunnittelee yhdessä kolmannen sektorin ja yritysten kanssa tekolumiradan rakentamiseksi, tähän varataan enintään 10 000 € määräraha liikuntatoimeen.

Vapaa-aikapalvelujen toiminnan yhteinen painopistealue

- Varhaisnuorten hyvinvoinnin edistäminen ja arjen tukeminen
- Vapaa-aikapalvelujen Ikiliikkuja –toiminta - Terveellisiä elämäntapoja ja aktiivista arkea senioreille
- Kulttuurituottaminen - lasten ja nuorten kulttuurikasvatusohjelma
- Kohtaaminen – tilat, paikat ja palvelut kohdata ja tulla itse kohdatuksi

Vapaa-aikapalvelujen palveluysiköt

Opistot

Kirkkonummen kansalaisopiston tehtävänä on antaa toiminta-alueellaan opetusta noudattaen lakia vapaasta sivistystyöstä. Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Kunta saa kansalaisopiston toimintaan vuosittain keskimäärin 0,5 miljoonaa euroa opetustuntiperusteista valtionosuutta keskimäärin 11 700 opetustuntiin Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Kansalaisopisto tuottaa maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn luku- ja kirjoitustaidon opetuksen, jonka rahoittaa kunnalle kokonaisuudessaan valtio (laki vapaasta sivistystyöstä 9 §).

Kirkkonummen kuvataidekoulun tehtävänä on järjestää toiminta-alueellaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista kuvataiteen opetusta taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisesti. Opetuksen tehtävänä on luoda perustaa lasten ja nuorten henkiselle hyvinvoinnille, emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle sekä antaa edellytyksiä hakeutua taiteenalojen koulutukseen tai elinikäiseen taiteiden harrastamiseen. Kuvataidekoulu kuuluu hallinnollisesti kansalaisopiston yhteyteen.

Kirkkonummen musiikkiopiston tehtävänä on antaa taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisesti. Opetuksen tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia, luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun ja antaa mahdollisuudet musiikin elinikäiselle harrastamiselle sekä valmiudet hakeutua ammattiopintoihin. Kunta saa musiikkiopiston toimintaan vuosittain keskimäärin 0,5 miljoonaa euroa opetustuntiperusteista valtionosuutta 11 314 opetustuntiin Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Toiminnan painopistealueet

- Asiakas- ja opiskelijälähtöinen palvelujen kehittäminen ja oppimismahdollisuuksien edistäminen
- Monipuoliset opetuspalvelut yhteistyössä - vapaa-aikapalvelujen toimijoiden kesken (mm. harrastustoiminta, vesiliikunta, tapahtumat ja hankkeet), opetustoiminnan laajentaminen, erityisesti lukio-, kirjasto-, yhdistys- ja palvelutaloyhteistyöllä sekä kansainvälinen yhteistyö.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Kansalaisopistolla on tavoitteena kehittää päiväopetusta liikunnassa, kielissä, kädentaidoissa ja taideaineissa yhdessä liikuntapalveluiden sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluiden kanssa yli 65-vuotiaiden kuntalaisten määrän kasvaessa. Tällä hetkellä kansalaisopisto toimii pääsääntöisesti koulujen tiloissa, joissa ei voida antaa päivisin kansalaisopiston opetusta, joten joudutaan hankkimaan korvaavia markkinahintaisia opetustiloja. Kirjaston ja kunnantalon käyttöä päiväopetustilana kehitetään.

Hallitusohjelmassa tunnustetaan vapaan sivistystyön merkitys osaamisen lisäämisessä ja harrastamisessa. Hallitusohjelman mukaisesti tarkoitus on kuitenkin kasvattaa omavastuuosuutta aikuisten harrastusmuotoisessa toiminnassa vapaassa sivistystyössä. Vuodelle 2024 on hallitusohjelmassa osoitettu kansalaisopistojen valtionosuuden vähentämistä valtakunnallisella tasolla. Tämän vaikutusten kohdennuttua, tulee se tarvittaessa huomioida kansalaisopiston taloudessa.

Hallitusohjelmassa todetaan myös, että taiteen perusopetusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Tavoitteena on opetuksen saavutettavuuden parantaminen eri taiteenalat huomioiden.

Kansalaisopisto kehittää edelleen osaamisperusteista kurssisuunnittelua yhteistyössä Hiiden opiston sekä paikallisten toisen asteen koulujen kanssa. Osaamisperusteisesti laaditut kurssit voivat tulla osaksi valtakunnallista Opetushallituksen ylläpitämää Koski-järjestelmää ja opiskelijat voivat hyväksi lukea näitä kurseja eri alojen tutkintoihin.

Opistojen asiakas- ja opiskelijälähtöisyyttä kehitetään säännöllisesti toteutettavilla sähköisillä kyselyillä, kuntalaisten kohtaamisilla ilmoittautumispäivinä ja tapahtumilla keskustan, Veikkolan ja Masalan kirjastoilla. Kuntalaisten osallisuus vahvistuu ja he ovat laajemmin mukana opetus- ja kurssitarjonnan laadinnassa.

Kuvataidekoulun oppimisympäristöjä kehitetään vastaamaan opetussuunnitelman tarpeita, mahdollistaen mm. digitaalisen kuvankäsittelyn ja animaatiot. Opetussuunnitelma sisältää myös perinteiset kuvataiteen työtavat, joiden välineistöä kehitetään.

Musiikkiopistolla on tavoitteena tarjota mahdollisuus monipuoliseen musiikin harrastamiseen entistä useammalle lapselle ja nuorelle Kirkkonummella. Keväällä 2023 aloitettua kokeilua, jossa oppilasvalinta toteutetaan ilmoittautumisjärjestyksessä soitinvalmennusosastolle, jatketaan. Sisäänpääsyprosentti oli 78 % keväällä 2023. Sisäänpääsyprosenttia kasvatetaan soitinvalmennustoiminnan, kouluyhteistyön ja varhaisiän musiikin opetuksen avulla.

Musiikkiopisto tarvitsee korvaavia opetus- ja konserttitiloja, koska osa Villa Hagan luokista ja Kirkkonummen seurakuntatalo eivät ole käytettävissä vuonna 2024. Yleisölle avoimet maksuttomat konsertit (60 konserttia/vuosi) ovat tärkeä osa opetussuunnitelman toteutumista.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin		Opetuksen laatu on opistojen tärkein toimintaa ohjaava arvo. Opiskelijoiden ja oppilaiden kokemusta koetusta opetuksen laadusta ei kerätä säännöllisesti, jonka vuoksi on tärkeää kehittää järjestelmää, jossa opetuksen koettua laatua mitataan ja verrataan opetussuunnitelmiin ja kurssitarjontaan säännöllisesti.	Kehitämme opetuksen koettua laatua mittaavaa järjestelmää säännöllisemmäksi ja kurssikohtaiseksi. Opetuksen koettu laatu tasolla 4 sähköisellä kyselyllä mitattuna vuonna 2024. Arviointiasteikkona käytetään 1–5.	Vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen rehtori

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tehtävänä on edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Lisäksi tehtävänä on tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen, vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin sekä luoda edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut edistää terveyttä ja hyvinvointia, kuntalaisten osallisuutta ja kunnan elinvoimaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Kulttuuripalvelut vahvistaa paikallista kulttuuritoimintaa ja kulttuurikasvatusta sekä paikallishistorian tuntemusta ja vastaa Ragvaldsin museoalueen toiminnasta. Kansalaistoiminta on paikallisen kulttuuritoiminnan ydin, jota tuetaan avustusjärjestelmällä ja yhteistyöllä. Vapaa-aikapalveluiden lisäksi myös kolmas sektori ja muut yhteistyökumppanit järjestävät kirjastojen tiloissa erilaista toimintaa sekä avoimia tilaisuuksia.

Toiminnan painopistealueet

- Lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistäminen
- Ikäihmisten palvelujen ja digineuvonnan kehittäminen
- Kulttuurikasvatusohjelman vahvistaminen yhdessä eri tahojen kanssa sekä kulttuurituotannon monipuolistaminen
- Kohtaamiset mahdollistava tilojen, palvelujen ja toiminnan kehittäminen

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Lasten ja nuorten lukemisen ja lukutaidon edistäminen on yksi kirjaston keskeisimpiä tehtäviä. Huoli lasten ja nuorten lukutaidon heikentymisestä ja lukemisen vähenemisestä on kasvanut. Tutkimusten mukaan hyvä lukutaito edistää elämässä menestymistä sekä ehkäisee syrjäytymistä. Pystyäkseen vastaamaan lukemisen edistämisen kasvaneeseen tarpeeseen, kirjastolta vaaditaan entistäkin enemmän panostusta. Myös kouluilta on tullut useilta eri tahoilta huolestuneita kannanottoja liian vähäisen lukutaidon edistämistyön resurssoinnin johdosta.

Kirjastopalvelut panostaa myös, yhdessä vapaa-aikapalveluiden muiden yksiköiden kanssa, erityisesti senioreiden palveluiden kehittämiseen sekä digivalmennukseen. Kirjastopalvelut on saanut valtiovastusta (Etelä-Suomen aluehallintovirasto) Mennäänkö yhdessä? – yhteisöllistä digineuvontaa hyvinvoinnin tueksi -hankkeeseen, jonka tavoitteena on edesauttaa kuntalaisten hyvinvointia digitaalisia taitoja vahvistamalla.

Kulttuurikasvatusohjelman avulla tuetaan lasten ja nuorten oikeutta taiteen ja kulttuurin kokemiseen sekä edistetään kulttuurikasvatuksen saavutettavuutta, tasa-arvoisuutta sekä monipuolisuutta. Kunnan oman Kulttuurikompassi-kulttuurikasvatusohjelman kautta lapset ja nuoret pääsevät tutustumaan paikalliseen kulttuuriin, alueen eri toimijoihin sekä eri taiteenlajeihin. Kulttuuripalvelut on saanut avustuksen (Svenska kulturfonden) digitaalisten oppimisympäristöjen sekä paikallishistoriallisen museon opastusten kehittämiseen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut vahvistaa monipuolista kulttuurituotantoa ja toimintaa sekä kuntalaisten kohtaamispaikkojen kehittämistä, tarjontaa ja elävöittämistä.

Kirjastopalveluiden saavutettavuudesta tulee myös huolehtia hallitusohjelman mukaisesti, sekä yleisesti kirjastopalvelujen saavutettavuudesta huolehtien, että hyödyntäen omatoimilainaa ja kirjastoauton palveluja. Myös laajat ja monipuoliset e-aineistot lisäävät kirjastopalveluiden saavutettavuutta. Vuonna 2024 on tarkoitus liittyä valtakunnalliseen e-kirjastoon.

Yhdistystoiminnan kokonaisuuden kehittämiseksi selvitetään yhdistyksille jaettavien avustusten avustusprosessin digitalisaation mahdollisuudet ja kustannukset.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin		Kirjastot toimivat kohtaamispaikkoina ja järjestävät ja mahdollistavat erilaisen toiminnan ja avoimet tilaisuudet.	Avoimien tilaisuuksien määrä 400 tapahtumaa / vuosi	Kirjasto- ja kulttuuripäällikkö
		Lasten ja nuorten kulttuurikasvatusohjelma, Kirkkonummen Kulttuurikompassi, on tärkeä osa kulttuuripalveluiden toimintaa.	Uusien kokonaisuuksien pilotointi ja vahvistaminen osaksi kulttuurikasvatusohjelmaa.	Kirjasto- ja kulttuuripäällikkö
		Yhdistyksille jaettavien avustusten avustusprosessissa ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin.	Selvitetään avustusprosessin digitalisoinnin mahdollisuus ja kustannukset.	Kirjasto- ja kulttuuripäällikkö

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Nuoriso- ja liikuntapalvelut vastaa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan palveluista, toteuttaa nuorisotyötä eri muodoissaan, vastaa ehkäisevän mielenterveyden ja päihdetyön koordinoimisesta, rakennuttaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja sekä edistää nuorisolain mukaisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia yhdessä muiden sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen yksiköiden ja paikallisten toimijoiden kanssa. Nuoriso- ja liikuntapalvelut tukee myös yhdistystoiminnan toteuttamista ja edistää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Toiminnan painopistealueet

- Kynnyksettömien palvelujen kehittäminen varhaisnuorille
- Senioreiden aktiivisen elämäntavan edistäminen

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Koronapandemian johdosta nuorten hyvinvointi on edelleen yleisesti arvioiden aiempaa polarisoidumpaa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää nuoriin, jotka ovat eri syistä haavoittuvimmissa asemassa. Nuorten palvelujen kehittämisen keskiössä on yhdessä tekeminen ja yhteistyö sekä palvelujen kehittäminen rajoja rikkoen.

Tuen tarve nuorten arkeen on lisääntynyt. Alakouluikäiset lapset ja varhaisnuoret ovat osittain vailla turvallisen aikuisen läsnäoloa - ohjattua iltapäivätoimintaa ja aktiiviteetteja. On tärkeää kehittää kynnyksetöntä tukea nuorten arkeen. Talousarvion kehyksessä osoitetulla määrärahalta kehitetään palveluja alueellisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että varhaisnuorten iltapäiviin lisätään ohjattua toimintaa ja turvallisen aikuisen läsnäoloa.

Ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö kunnassa on lakisääteistä toimintaa, jonka tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä, ehkäistä rahapeleistä aiheutuvia haittoja sekä edistää kuntalaisten mielen hyvinvointia. Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön toteuttamiseksi tulee tehdä laajaa yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen, kuntalaisten sekä muiden toimijoiden kanssa. Tunnistetaan, kehitetään ja toteutetaan suunnitellusti nykyistä paremmin ehkäiseviä mielenterveyden ja päihdetyön toimintamalleja sekä menetelmiä kaikkien ikäryhmien osalta.

Liikunnalla ja fyysisellä aktiivisuudella on keskeinen merkitys ihmisten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Koronapandemian aikana ja sen jälkeen liikkumisen ja aktiivisen arjen merkitys osana terveellistä elämäntapaa ja hyvinvointia on korostunut. Aktiivisen arjen ja liikunnallisen elämäntavan edellytysten luominen edellyttää entistä vahvempaa yhteistyötä kunnan eri palvelualueiden, hyvinvointialueen, paikallisten yhdistysten ja kuntalaisten kanssa. Tavoitteena on lisätä yhdenvertaisesti saavutettavia vapaa-ajan mahdollisuuksia sekä hyvinvointia ja toimintakykyä edistävää toimintaa etenkin terveytensä kannalta vähän liikkuville, iäkkäille, toimintarajoitteita kokeville ja heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleville kuntalaisille. On tarkoituksenmukaista alentaa maksuttoman senioriliikuntakortin ikäraja koskettamaan 68-vuotiaita kirkkonummelaisia sekä tunnistetaan aktiivisen arjen palvelut ja tilat sekä viestitään niistä saavutettavasti.

Senioreiden päiväajan ohjatulle toiminnalle ja opetukselle on koko ajan kasvava kysyntä. Kysyntä päiväajan kurseista on jo nyt suurempi kuin mihin pystytään vastaamaan, ja väestön ikääntyessä nousee tarve senioreiden tukemiseen ja mielekkäaseen tekemiseen entisestään. Senioreiden arjen liikunnallistamista ja aktivoimista kehitetään vapaa-aikapalvelujen ikiliikkuja – toiminnalla, jolla tuotetaan sekä liikunnanohjausta että muuta opetusta ja kulttuuritoimintaa.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus aikoo siirtää nykyiseen 10 % alennettuun arvonlisäverokantaan kuuluvat hyödykkeet 14 %:iin siten, että siihen sisältyvät liikunnanohjaustoiminta. Kun tämän muutoksen ajankohta tarkentuu, tulee se huomioida liikuntapalvelujen ohjatun toiminnan taloudessa. Hallituksen tavoitteena on kuitenkin kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä, ja tämän toteuttamiseksi hallitusohjelman mukaisesti laaditaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollinen Suomi liikkeelle -ohjelma.

Liikunta-alan ammattilaisten rekrytointihaasteet ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat edelleen tarjottavien hyvinvointipalvelujen tarjontaan. Erityisesti kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilökunnan rekrytointi on vaikeutunut koronapandemian jälkeen merkittävästi.

Yhdistystoiminnan kokonaisuuden kehittämiseksi selvitetään yhdistyksille jaettavien avustusten avustusprosessin digitalisaation mahdollisuudet ja kustannukset.

Nykyisen virkistys- ja liikuntapaikkaverkoston ylläpidon kustannukset ovat jatkuvasti nousseet yleisesti kohonneen kustannustason vuoksi. Kehitetään ja toteutetaan liikuntaolosuhteita huolehtimalla nykyisen liikuntapaikkaverkoston perusparannuksista, turvallisuudesta sekä saavutettavuudesta ylläpitoon varatun määrärahan riittävyydellä sekä virkistys- ja liikuntakohteiden investointien pitkäjänteisellä suunnittelulla ja toteuttamisella.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin		Kynnyksettömän tuen ja palvelujen tarve alakouluikäisten ja varhaisnuorten vapaa-ajalla on lisääntynyt.	Lisätään ja kehitetään ohjattua toimintaa ja turvallisen aikuisen läsnäoloa alakouluikäisille varhaisnuorille.	Nuoriso- ja liikuntapäällikkö
		Senioreiden päiväajan ohjatuille toiminnalle on koko ajan kasvava kysyntä.	Tunnistetaan aktiivisen arjen palvelut ja tilat ja lisätään senioreiden päiväajan toimintaa.	Nuoriso- ja liikuntapäällikkö
		Yhdistyksille jaettavien avustusten avustusprosessissa ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin.	Selvitetään avustusprosessin digitalisoinnin mahdollisuus ja kustannukset.	Nuoriso- ja liikuntapäällikkö

Suomenkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tuloslaskelma

Suomenkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	5 635 164	4 377 840	5 014 590	5 064 736	5 115 385
Myyntituotot	1 078 213	704 938	1 041 688	1 052 105	1 062 626
Maksutuotot	2 626 663	1 998 220	2 298 220	2 321 202	2 344 415
Tuet ja avustukset	1 905 414	1 619 574	1 619 574	1 635 770	1 652 128
Muut toimintatuotot	24 874	55 108	55 108	55 659	56 216
Toimintakulut	-52 552 431	-53 990 193	-61 176 433	-61 747 793	-62 365 273
Henkilöstökulut	-42 895 218	-43 797 176	-48 274 224	-48 756 964	-49 244 536
Palkat ja palkkiot	-34 952 311	-35 710 424	-38 841 659	-39 230 078	-39 622 378
Henkilösivukulut	-7 942 907	-8 086 752	-9 432 565	-9 526 886	-9 622 158
Palvelujen ostot	-6 638 022	-6 885 638	-9 377 385	-9 430 758	-9 525 065
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 314 015	-1 559 415	-1 559 415	-1 575 008	-1 590 760
Avustukset	-1 503 864	-1 610 800	-1 590 800	-1 606 708	-1 622 775
Muut toimintakulut	-201 312	-137 164	-374 609	-378 355	-382 137
Toimintakate	-46 917 267	-49 612 353	-56 161 843	-56 683 057	-57 249 888
Sisäiset tuotot yhteensä	72 870	0	0	0	0
Sisäiset menot yhteensä	-23 047 806	-22 859 940	-22 093 527	-22 314 466	-22 537 610
joista:					
ICT-palvelut	-1 299 393	-2 284 320	0	0	0
Puhtauspalvelut	-1 767 431	-1 825 803	-1 918 829	-1 938 018	-1 957 397
Rakennusten vuokrat	-6 442 540	-14 903 679	-15 647 273	-15 803 747	-15 961 784
Taloudellinen tuloksellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-46 917 267	-1 206	-1 355	-1 357	-1 362
Erittely palveluryhmittäin					
Suomenkielinen varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	2 822 195	1 966 083	2 166 083	2 187 744	2 209 622
Ulkoiset toimintamenot	-21 345 034	-23 006 270	-25 374 561	-25 628 300	-25 884 587
Toimintakate	-18 522 839	-21 040 187	-23 208 478	-23 440 556	-23 674 965
sisäiset toimintatuotot	8 745	0	0	0	0
sisäiset toimintamenot	-6 412 147	-6 136 401	-6 311 852	-6 374 974	-6 438 724
Suomenkieliset opetuspalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	2 812 969	2 411 757	2 848 507	2 876 992	2 905 763
Ulkoiset toimintamenot	-31 207 397	-30 983 923	-35 801 872	-36 119 493	-36 480 686
Toimintakate	-28 394 428	-28 572 166	-32 953 365	-33 242 501	-33 574 923
sisäiset toimintatuotot	64 125	0	0	0	0
sisäiset toimintamenot	-16 635 658	-16 723 539	-15 781 675	-15 939 492	-16 098 886

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

- Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta palvelutuotannosta ohjataan suunnitellusti ja hallitusti. Jotta yksityisen palvelun osuus kunnan varhaiskasvatuksesta olisi tavoitteen mukaisesti 25–30 %, tulee yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä parantaa. Palvelusetelin ehtoja parannetaan korottamalla kerrointa 21–34 h viikoittaista varhaiskasvatusaikaa käyttävien kohdalla 0,8:sta kertoimeen 1. Alle 3-vuotiaan lapsen palvelusetelin kerrointa korotetaan 1,55:sta 1,6:een. Muutokset nostavat palvelusetelin kustannuksia 1.1.2024 alkaen. Uusiin kustannuksiin on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Varhaiskasvatuslain 1.8.2021 voimaan tullut henkilöstön mitoitusta koskeva lakimuutos vaikuttaa edelleen henkilöstökustannuksiin niitä nostaen.
- Varhaiskasvatuslain henkilöstörakenteen muutokseen perustuen vapautuvia lastenhoitajan tehtäviä muutetaan tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen opettajiksi/sosionomeiksi.
- Varhaiskasvatuksen työvoimapulasta kärsivien ammattiryhmien palkkausta parannetaan 1.1.2024 alkaen. Toimenpiteeseen on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen uusi toiminnanohjausjärjestelmä osin päällekkäin vuonna 2024 käytöstä poistuvan järjestelmän kanssa.
- Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään edelleen valtionavustuksella tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin toteutumisen tukemiseksi.
- Kirkkonummelle perustettu asuntopohjainen vastaanottokeskus ja Ukrainan sodan vuoksi yksityismajoituksessa olevien pakolaisten määrän kasvu Kirkkonummella lisää perusopetukseen valmistavan opetuksen paikkojen tarvetta, suomi toisena kielenä -opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tarvetta sekä suomen kielen tuen tarvetta eri oppiaineissa. Henkilöstön osaamisen kehittämiseen tulee varautua. Myös tulkkauksen ja kääntämisen tarve kasvaa.
- Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen ja koronavirusepidemian jälkiseurausten vaikutukset oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin lisäävät edelleen sekä pedagogisten että oppilashuollollisten tukitoimien tarvetta.
- Koulujen ja lukion väistötilaratkaisut ja varustaminen sekä rakennushankkeiden suunnittelu sekä kasvaneet purku-, hankinta ja muuttokustannukset vaikuttavat opetuspalveluiden kustannuksiin.
- Opiskeluhuoltopalveluiden siirtyminen kunnan opetuspalveluista Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle vaikuttaa opetuspalveluiden kustannuksiin.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuodet, sis. vuosilomat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Varhaiskasvatuspalvelut	357,87	384,11	384,11	384,11	384,11
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		0	0	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0	0	0	0
Hyvinvointialueelle siirtyneet		1	0	0	0
Opetuspalvelut	507,07	467,07	470,07	470,07	470,07
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		3	3	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0	0	0	0
Hyvinvointialueelle siirtyneet		13	0	0	0
Yhteensä	864,94	851,18	854,18	854,18	854,18

Investoinnit

Proj. no.	Investointikohde	Tyyppi	TA 2024	TS 2025	TS 2026
9809	Varhaiskasvatuksen kota	Irtain omaisuus	27 000	0	0

Suomenkielinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen eri toimintamuotoja ovat päiväkotij- ja perhepäivähoito, esiopetus sekä avoin varhaiskasvatus, johon asukaspuistotoiminta kuuluu.

Toiminnan painopistealueet

- Syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin edistäminen
- Kestävään elämäntapaan kasvaminen
- Tulevaisuustaitojen vahvistaminen
- Asiakkaiden yhdenvertainen osallisuus
- Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja hyvinvointi

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

- Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta palvelutuotannosta ohjataan suunnitellusti ja hallitusti. Jotta yksityisen palvelun osuus kunnan varhaiskasvatuksesta olisi tavoitteen mukaisesti 25–30 %, tulee yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä parantaa. Palvelusetelin ehtoja parannetaan korottamalla kerrointa 21–34 h viikoittaista varhaiskasvatusaikaa käyttävien kohdalla 0,8:sta kertoimeen 1. Alle 3-vuotiaan lapsen palvelusetelin kerrointa korotetaan 1,55:sta 1,6:een. Muutokset nostavat palvelusetelin kustannuksia 1.1.2024 alkaen. Uusiin kustannuksiin on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Varhaiskasvatuksen työvoimapulasta kärsivien ammattiryhmien palkkausta parannetaan 1.1.2024 alkaen. Toimenpiteeseen on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen uusi toiminnanohjausjärjestelmä osin päällekkäin vuonna 2024 käytöstä poistuvan järjestelmän kanssa.
- Varhaiskasvatuslain 1.8.2021 voimaan tullut henkilöstön mitoitusta koskeva lakimuutos vaikuttaa edelleen henkilöstökustannuksiin niitä nostoen.
- Varhaiskasvatuslain henkilöstörakenteen muutokseen perustuen vapautuvia lastenhoitajan tehtäviä muutetaan tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen opettajiksi/sosionomeiksi.
- Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään edelleen valtionavustuksella tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin toteutumisen tukemiseksi.
- Koulukuljetuksen määrärahat on siirretty perusopetuksen ja esiopetuksen kokonaisuuksiin johtuen kuntien taloustietojen raportoinnista valtionkonttorille sekä raportoinnin automatisoitumisesta. Kustannusvaikutus suomenkieliseen varhaiskasvatukseen on 3 640 €.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

1.9.2018 voimaantullut varhaiskasvatuslaki vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa. Vuoteen 2030 mennessä päiväkodeissa tulee työskennellä 2/3 varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja nykyisen 1/3 sijaan, joista vähintään puolet varhaiskasvatuksen opettajan nimikkeellä. Vapautuvia lastenhoitajan tehtäviä muutetaan varhaiskasvatuksen opettajiksi/sosionomeiksi.

Varhaiskasvatuksen tarjonta sopeutetaan kysyntään suunnitelmakaudella kaikilla alueilla vähentämällä henkilöstöä niissä toimipaikoissa, joissa täyttöaste on pienempi kuin varhaiskasvatuspaikkatarjonta.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko perustuu tehokkaaseen tilankäyttöön ja korkeaan täyttöasteeseen. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta koko palvelutuotannosta ohjataan suunnitellusti ja hallitusti kunnan huoltovarmuus sekä asiakkaan valintamahdollisuudet huomioon ottaen. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus palvelutarjonnasta on 25–30 %. Yksityistä varhaiskasvatusta tuetaan palvelusetelillä. Yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä vahvistetaan palvelusetelin ehtoja parantamalla. Viikoittaista 21–34 h varhaiskasvatusaikaa käyttävien kerrointa korotetaan 0,8:sta kertoimeen 1. Alle 3-vuotiaan lapsen palvelusetelin kerrointa korotetaan 1,55:sta 1,6:een. Muutokset nostavat palvelusetelin kustannuksia koko 1.1.2024 alkaen koko vuoden osalta. Uusiin kustannuksiin on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.

Osallistutaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun 1.8.2021–31.7.2024. Suomenkieliset kokeilupäiväkodit ovat Vuorenmäki, Nissniku, Masala ja Kartanonranta.

Varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisellä yhteistyöllä vahvistetaan lapsen oikeutta terveyteen ja hyvinvointiin. Edistetään edelleen lasten liikkumista kehittämällä varhaiskasvatuksessa arjen liikunnallista toimintakulttuuria sekä tarjoamalla perheille maksutonta Liiku mun kanssa- perheliikuntaneuvontaa. Toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti henkilöstön osaamisen lisäämiseen sekä vähän liikkuviin ja liikkumiseensa tukea tarvitseviin lapsiin ja heidän perheisiinsä.

Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään edelleen valtionavustuksella tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin toteutumisen tukemiseksi palkkaamalla resurssilastenhoitajia lapsiryhmiin.

Jatketaan edelleen ympäristökasvattaja- ja liikunnan ammattitutkintoon johtavien koulutusten järjestämistä oppisopimuksin.

Jatketaan edelleen Vihreän lipun- toimintaa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen: Investoimme oppimisen ja hyvinvoinnin kautta tulevaisuuteen.		Varhaiskasvatuksen kelpoisesta kasvatushenkilöstöstä on pula. Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstön työhyvinvoinnista sekä kouluttamisesta.	Lakisääteisen kasvatushenkilöstön (myös sijaiset yli 5 kk) kelpoisuusaste 100 % kunnallisessa varhaiskasvatuksessa.	Varhaiskasvatusjohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Tarjoamme kaksikielisiä palveluja kaikille, vauvoista ikäihmisiin. Kehitämme lähipalveluita hyvinvoinnin tueksi.		Varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisen lähtökohtana toimiva palveluverkko, monipuoliset, asiakaslähtöiset ja laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.	Asiakastyytyväisyys vähintään hyvällä tasolla (4)	Varhaiskasvatusjohtaja
		Lähtökohtaisesti lapsiryhmät muodostetaan mahdollisimman tehokkaasti. Täyttöastetta heikentävät mahdolliset tilarajoitteet sekä väljempi lasten ja henkilöstön välinen suhdeluku tukea tarvitsevien lasten ryhmissä.	Kunnallisten päiväkotipaikkojen täyttöaste on vähintään 98 %.	Varhaiskasvatusjohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Vähennämme kuntalaisten välistä eriarvoisuutta ottamalla huomioon eri väestöryhmien tarpeet palveluiden ja toiminnan suunnittelussa. Vahvistamme sosiaalista kestävyyttä toimivan kotoutumisen kautta.		Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta koko palvelutuotannosta halutaan ohjata suunnitellusti kunnan huoltovarmuus ja asiakkaiden valintamahdollisuudet huomioon ottaen.	Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus palvelutuotannosta 25–30 %	Varhaiskasvatusjohtaja

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Varhaiskasvatus					
0–6-vuotiaiden lkm. 31.12	2 490	2 502	2 531	2 559	2 628
Varhaiskasvatuksessa olevat lapset, % ikäluokasta 0–6 v.	73	73	73	73	73
Lapsia kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	1 327	1 370	1 382	1 401	1 439
Lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa	490	456	465	467	479
Kunnallisen varhaiskasvatuksen nettokust. euroa/lapsi	10 628	11 234	12 320	12 275	12 070
Lapsia kotihoidontuen piirissä 31.12. (fi+sv)	354	359	361	364	372
Varhaiskasvatuksen nettokust. € / ikäluokasta 0-6 v / lapsi (fi+sv)	8 870	9 628	10 464	10 472	10 341
0-6-vuotiaiden määrä (fi+sv)	2 927	2 898	2 910	2 937	3 004
Esiopetus					
Oppilasmäärä	394	367	380	330	345

Suomenkieliset opetuspalvelut

Suomenkieliset opetuspalvelut muodostuvat suomenkielistä perusopetusta, perusopetukseen valmistavaa opetusta, lukiokoulutusta, perusopetusta täydentävää oman äidinkielen opetusta, koululaisten iltapäivätoimintaa sekä kerhotoimintaa koskevista toiminnoista.

Toiminnan painopistealueet

- Hyvinvoiva koulu: yhteisöllisen ja psykologisesti turvallisen toimintakulttuurin ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen kasvatuksen kehittäminen sekä oppilaiden liikkumiseen panostaminen
- Kestävään elämäntapaan kasvaminen

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

- 1.8.2023 voimaan tulleet lainsäädännön muutokset velvoittavat opetuksen järjestäjää poissaolojen seurannan ja niihin puuttumisen lisäksi myös ennaltaehkäisemään perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja suunnitelmallisesti. Suomenkielisessä opetuksessa on vakinaistettu kolmen kouluvalmentajan tehtävät yhtenäiskouluihin. Poissaolojen määrä on kasvanut myös alakoulujen puolella ja siten niihinkin tarvitaan jatkossa enemmän ennaltaehkäisevää työtä, jotta voisimme puuttua tehokkaasti poissaoloihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Perusopetuksessa olevien vieraskielisten oppilaiden määrä on noussut 14,6 %:iin vuonna 2023. Kieli- ja kulttuuriryhmien opettajien tuen tarve jatkuu ja lisäksi suomi toisena kielenä -opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tarve tulee kasvamaan.
- 1.8.2024 voimaan astuva lainsäädännön muutos B1-kielen (toinen kotimainen kieli) vuosiviikkotuntimäärän lisäämisestä yhdellä vuosiviikkotunnilla tulee vaikuttamaan opetuksen kustannuksiin.
- Valtion erityisavustusten väheneminen ja korona-avustusten mahdollinen poistuminen tulee vaikuttamaan opetuspalveluiden tuloihin.
- Koulujen ja lukion väistötilaratkaisut ja varustaminen sekä kasvaneet hankinta- ja muuttokustannukset vaikuttavat opetuspalveluiden kustannuksiin.
- Koulukuljetuksen määrärahat on siirretty perusopetuksen ja esiopetuksen kokonaisuuksiin johtuen kuntien taloustietojen raportoinnista valtionkonttorille sekä raportoinnin automatisoitumisesta. Kustannusvaikutus suomenkieliseen perusopetukseen on 1 437 606 €.
- HSL:n muuttuneen hinnoittelun aiheuttamien koululaisryhmälippujen lisäkustannusten takia talousarvioon on lisätty 40 000 €.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Vuoden 2023 aikana perusopetukseen valmistavassa opetuksessa aloittaneet lapset ja nuoret (noin 100 oppilasta) ovat siirtyneet perusopetukseen, ja tämän vuoksi opetuspalveluiden resursseja on allokoitu suomen kielen tukemiseen eri oppiaineissa. Kouluihin on palkattu luokan- ja aineenopettajien tueksi kieli- ja kulttuuriryhmien opettajia tukemaan vieraskielisiä oppilaita ja tarve vastaavalla tuella jatkuu vuonna 2024. Lisäksi suomi toisena kielenä -opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tarve tulee kasvamaan.

Vaikka vieraskielisten oppilaiden määrä suomenkielisessä perusopetuksessa on lisääntynyt, meidän pitää myös varautua kokonaisoppilasmäärän laskuun. Vuoden 2024 aikana aloitetaan valmistelutyöt kunnan palveluverkkosuunnitelmassa mainittujen tarvittavien muutosten toteuttamiseksi.

Monet lapset ja nuoret kamppailevat edelleen erilaisten haasteiden kanssa ja se voi ilmetä kouluissa ahdistuneisuutena, poissaoloina, sosiaalisten suhteiden vaikeuksina, levottomuutena, aggressiivisuutena, päihteiden käyttämisenä etc. Lasten ja nuorten hyvinvointia tulee vahvistaa kehittämällä yhteisöllistä ja psykologisesti turvallista toimintakulttuuria, harjoittamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja, lisäämällä osallisuutta sekä vahvistamalla kouluun kiinnittymistä.

Myös opettajien rekrytointiin liittyvät haasteet ja kelpoisten hakijoiden vähäisyys vaikuttavat opetuspalveluiden toimintaan. Psykologisesti turvallisen toimintakulttuurin kehittämisen avulla pyrimme mm. parantamaan henkilökunnan hyvinvointia, vahvistamaan sitoutumista sekä luomaan hyvät puitteet uusien työntekijöiden rekrytoinnille.

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla on suuri merkitys hyvinvoinnin lisäämisessä. Opetuspalveluissa jatketaan tiivistä vuoropuhelua hyvinvointialueen kanssa toimivan yhteistyön rakentamiseksi, jotta opiskeluhoitolpalveluiden lakisääteiset mitoitukset voidaan turvata ja yhteisöllisen opiskeluhoollon ensisijaisuus säilyy. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma on astunut voimaan 1.8.2023. Yhteisen opiskeluhoitosuunnitelman käyttöönotto kaikissa kunnan peruskouluissa ja lukioissa tähtää yhdenvertaisen palvelun tarjoamiseen kaikille kunnan oppilaille ja opiskelijoille. Opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti koulutuksen järjestäjän moniammatillisessa opiskeluhoollon ohjausryhmässä, johon kuuluvat myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhoollon lähiesihenkilöt.

Lukioiden ja opistojen yhteiskampuksen suunnittelu on edennyt vuoden 2023 aikana. GWP-kampuksen rakennustyöt on käynnistetty. Molempien kampusten osalta jatkuu yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen ulkopuolisten konsulttien johdolla. GPW-kampuksen konsulttijohtaisen yhteisen toimintakulttuurin implementoinnin tulee jatkua kampuksen valmistumiseen asti sekä myös jatkoseurantana kampukseen siirtymisen jälkeen. Gesterbyn ja Papinmäen koulut sekä Porkkalan lukio toimivat osittain väistötiloissa.

Nissnikun koulu siirtyy osittain väistötiloihin vuoden 2024 alusta. Koulun väistötilaratkaisut, rakennushankkeiden suunnittelutyöt ja yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen vaikuttavat olennaisesti kyseisten koulujen toimintaan.

Kestävään elämäntapaan kasvamisen vahvistaminen jatkuu vuonna 2024. Olemme palkanneet Opetushallituksen myöntämällä erityisavustuksella hankesuunnittelijan, joka johtaa koulujen HINKU-opettajien verkostoa. Erityisavustuksen avulla mahdollistamme opettajien osallistumisen ympäristökasvattajakoulutukseen vuoden 2024 aikana.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen: Toimimme aktiivisesti ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Olemme sitoutuneet Hinku-tavoitteisiin ja varmistamme niiden edistymisen kaikessa kunnan toiminnassa seurannan ja koordinaation kautta.		Kaikkien koulujen lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan kestävä kehityksen mukainen toiminta.	Jokaisessa opetuspalvelujen yksikössä toteutetaan vähintään yksi kestävä elämäntavan teko. Toteuma 100 %.	Opetusjohtaja
3. Panostamme asukkaisiin: Edistämme kestävä elämäntapaa, hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta yhteistyössä kuntalaisten, yritysten, yhteisöjen ja hyvinvointialueen kanssa. Kannustamme kuntalaisia hyvinvointia ja terveyttä edistäviin valintoihin.		<p>Kaikissa peruskouluissa on käytössä luokkatasoiset hyvinvointisuunnitelmat ja erilaisia tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamista tukevia toimintamalleja.</p> <p>Oppilaiden poissaoloja seurataan yhteisen, 1.8.2023 käyttöön otetun mallin mukaisesti.</p> <p>Huoltajakyselyssä 2023 87,3 % huoltajista ovat sitä mieltä, että koulu tukee lapsensa hyvinvointia.</p> <p>Oppilaskyselyssä 2023 1.–3.luokkalaisista 78,6 % koki, että koulussa on mukavaa aina tai useimmiten.</p> <p>Oppilaskyselyssä 2023 4.–9.luokkalaisista 73 % koki luokan ilmapiirin turvalliseksi.</p>	<p>Oppilaiden poissaolot vähenevät.</p> <p>Huoltajakyselyssä 2024 kasvaa niiden huoltajien %-osuus, jotka ovat sitä mieltä, että koulu tukee lapsensa hyvinvointia.</p> <p>Oppilaskyselyssä 2024 kasvaa niiden oppilaiden %-osuus, jotka kokevat koulun mukavaksi ja luokan ilmapiirin turvalliseksi</p>	Opetusjohtaja
		Move! mittauksen tulokset (2022): Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos 5. lk, 26,9 %, 8. lk. 30,2 % oppilaista fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla	Move! mittauksen tulokset 2023: matalan fyysisen toimintakyvyn omaavien oppilaiden prosentuaalinen osuus vähenee.	Opetusjohtaja

2. Investoimme tulevaisuuteen: Investoimme oppimisen ja hyvinvoinnin kautta tulevaisuuteen.		Henkilöstökysely 2022: "minulla on hyvät voimavarat kohdata muutoksia ja uusia haasteita työssäni" - suomenkielisen opetuksen henkilökunnasta 68,5 % on samaa mieltä. (59,8 % vuonna 2021)	Henkilöstökysely 2023: "minulla on hyvät voimavarat kohdata muutoksia ja uusia haasteita työssäni" – samaa mieltä valinneiden %-osuus kasvaa.	Opetusjohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Vähennämme kuntalaisten välistä eriarvoisuutta ottamalla huomioon eri väestöryhmien tarpeet palveluiden ja toiminnan suunnittelussa. Vahvistamme sosiaalista kestävyttä toimivan kotoutumisen kautta.	2. Tasapainotamme taloutta	Suomen- ja ruotsinkieliset oppilaskohtaiset kustannukset eivät ole yhdenmukaisia.	Otetaan käyttöön uusi tuntijako 1.8.2024. Kehitetään edelleen oppilaskohtaista resursointimallia.	Sivistysjohtaja

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Perusopetus					
Oppilasmäärä	4 117	4 059	4 037	3 895	3 776
Bruttokustannukset euroa / oppilas	9 647	9 982	10 642	11 140	11 606
Ulkoiset bruttokustannukset euroa / oppilas	5 934	6 179	7 024	7 352	7 660
Lukiokoulutus					
Oppilasmäärä	595	595	595	595	595
Bruttokustannukset euroa / oppilas	6 975	7 162	7 287	7 360	7 433
Ulkoiset bruttokustannukset euroa / oppilas	4 958	5 216	5 589	5 645	5 702
Koulukuljetus					
Kuljetusetuuden piirissä olevat oppilaat	-*	-*	592	582	575
Kustannukset euroa / oppilas	-*	-*	2 428	2 495	2 550

Ruotsinkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tuloslaskelma

Ruotsinkielinen kasvatus- ja koulutuslautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 442 481	1 072 374	1 275 624	1 288 380	1 301 263
Myyntituotot	253 098	190 966	254 216	256 758	259 325
Maksutuotot	704 881	455 928	595 928	601 887	607 906
Tuet ja avustukset	468 479	422 480	422 480	426 705	430 972
Muut toimintatuotot	16 023	3 000	3 000	3 030	3 060
Toimintakulut	-12 836 627	-13 296 679	-15 216 330	-15 358 396	-15 511 976
Henkilöstökulut	-10 661 482	-11 027 810	-12 086 923	-12 207 795	-12 329 870
Palkat ja palkkiot	-8 780 283	-8 990 893	-9 724 443	-9 821 687	-9 919 904
Henkilösivukulut	-1 881 199	-2 036 917	-2 362 480	-2 386 108	-2 409 966
Palvelujen ostot	-1 457 960	-1 459 126	-2 259 509	-2 272 005	-2 294 724
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-380 227	-469 045	-469 045	-473 734	-478 470
Avustukset	-276 264	-283 981	-283 981	-286 821	-289 690
Muut toimintakulut	-60 694	-56 717	-116 872	-118 041	-119 222
Toimintakate	-11 394 146	-12 224 305	-13 940 706	-14 070 016	-14 210 713
Sisäiset menot yhteensä	-5 328 474	-5 610 920	-5 379 807	-5 433 605	-5 487 943
joista:					
ICT-palvelut	-285 949	-509 412	0	0	0
Puhtauspalvelut	-478 744	-431 946	-479 031	-483 821	-488 660
Rakennusten vuokrat	-2 333 596	-3 688 977	-4 060 986	-4 101 596	-4 142 612
Taloudellinen tulokellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-11 394 146	-297	-336	-337	-338
Erittely palveluryhmittäin					
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	611 874	407 928	547 928	553 407	558 941
Ulkoiset toimintamenot	-4 331 424	-4 609 777	-5 235 409	-5 287 769	-5 340 644
Toimintakate	-3 719 550	-4 201 849	-4 687 481	-4 734 362	-4 781 703
sisäiset toimintamenot	-1 151 010	-1 238 851	-1 210 304	-1 222 406	-1 234 631
Ruotsinkielinen opetus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	830 607	664 446	727 696	734 973	742 322
Ulkoiset toimintamenot	-8 505 203	-8 686 902	-9 980 921	-10 070 627	-10 171 332
Toimintakate	-7 674 596	-8 022 456	-9 253 225	-9 335 654	-9 429 010
sisäiset toimintamenot	-4 177 464	-4 372 069	-4 169 503	-4 211 199	-4 253 312

Varhaiskasvatuksen talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnan muutokset

- Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta palvelutuotannosta ohjataan suunnitellusti ja hallitusti. Jotta yksityisen palvelun osuus kunnan varhaiskasvatuksesta olisi tavoitteen mukaisesti 25 - 30%, tulee yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä parantaa. Palvelusetelin ehtoja parannetaan korottamalla kerronta 21-34 h viikoittaista varhaiskasvatusaikaa käytävien kohdalla 0,8 :sta kertoimeen 1. Alle 3-vuotiaan lapsen palvelusetelin kerronta korotetaan 1,55:sta 1,6:een. Muutokset nostavat palvelusetelin kustannuksia 1.1.2024 alkaen. Uusiin kustannuksiin on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Varhaiskasvatuslain 1.8.2021 voimaan tullut henkilöstön mitoitusta koskeva lakimuutos vaikuttaa edelleen henkilöstökustannuksiin niitä nostaen.
- Varhaiskasvatuslain henkilöstörakenteen muutokseen perustuen vapautuvia lastenhoitajan tehtäviä muutetaan tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen opettajiksi/sosionomeiksi.
- Varhaiskasvatuksen työvoimapulasta kärsivien ammattiryhmien palkkausta parannetaan 1.1.2024 alkaen. Toimenpiteeseen on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen uusi toiminnanohjausjärjestelmä osin päällekkäin vuonna 2024 käytöstä poistuvan järjestelmän kanssa.
- Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään edelleen valtionavustuksella tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin toteutumisen tukemiseksi.

Opetuksen talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnan muutokset

- Kannustamme vieraskielisiä perheitä ja oppilaita koulun perusopetukseen valmistavaan ruotsinkieliseen opetukseen joko ryhmittäin tai integroituna Winellska skolanin yleisopetuksen ryhmään. Kieli- ja kulttuuritietoista opetusta kehitetään vahvistamalla henkilöstön osaamista. Täydennyskoulutuksen ja tukipalvelujen sekä käännös- ja tulkkaukspalvelujen tarve kasvaa.
- Vastaaminen lasten ja nuorten oppimisen tukeen ja kasvun haasteisiin (koronapandemian aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittaminen ja korjaaminen sekä mahdollisten tulevien maailmanlaajusten terveysriskien ja -tekijöiden huomioiminen).
- Winellska skolanin yläluokkien väistötilaratkaisut ja lukion ylioppilaskirjoitusten tilat ja niiden varustaminen, rakennushankkeiden suunnittelu sekä purku-, hankinta- ja muutokustannusten kasvu vaikuttavat opetuspalvelujen kustannuksiin.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuodet, sis. vuosilomat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Varhaiskasvatuspalvelut	78,79	80,72	80,72	80,72	80,72
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä*		0	0	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0	0	0	0
Hyvinvointialueelle siirtyneet		2	0	0	0
Opetuspalvelut	134,36	131,52	132,52	131,52	132,52
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		0	1	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0	0	0	0
Hyvinvointialueelle siirtyneet		5	0	0	0
Yhteensä	213,15	212,24	213,24	213,24	213,24

Ruotsinkielinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen eri toimintamuotoja ovat päiväkotij- ja perhepäivähoito, esiopetus sekä avoin varhaiskasvatus, johon asukaspuistotoiminta kuuluu.

Toiminnan painopistealueet

- Syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin edistäminen
- Kestävään elämäntapaan kasvaminen
- Tulevaisuustaitojen vahvistaminen
- Asiakkaiden yhdenvertainen osallisuus
- Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja hyvinvointi

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

- Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta palvelutuotannosta ohjataan suunnitellusti ja hallitusti. Jotta yksityisen palvelun osuus kunnan varhaiskasvatuksesta olisi tavoitteen mukaisesti 25–30 %, tulee yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä parantaa. Palvelusetelin ehtoja parannetaan korottamalla kerrointa 21–34 h viikoittaista varhaiskasvatusaikaa käyttävien kohdalla 0,8:sta kertoimeen 1. Alle 3-vuotiaan lapsen palvelusetelin kerrointa korotetaan 1,55:sta 1,6:een. Muutokset nostavat palvelusetelin kustannuksia 1.1.2024 alkaen. Uusiin kustannuksiin on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Varhaiskasvatuslain 1.8.2021 voimaan tullut henkilöstön mitoitusta koskeva lakimuutos vaikuttaa edelleen henkilöstökustannuksiin niitä nostoen.
- Varhaiskasvatuslain henkilöstörakenteen muutokseen perustuen vapautuvia lastenhoitajan tehtäviä muutetaan tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen opettajiksi/sosionomeiksi.
- Varhaiskasvatuksen työvoimapulasta kärsivien ammattiryhmien palkkausta parannetaan 1.1.2024 alkaen. Toimenpiteeseen on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.
- Otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen uusi toiminnanohjausjärjestelmä osin päällekkäin vuonna 2024 käytöstä poistuvan järjestelmän kanssa.
- Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään edelleen valtionavustuksella tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin toteutumisen tukemiseksi.
- Koulukuljetuksen määrärahat on siirretty perusopetuksen ja esiopetuksen kokonaisuuksiin johtuen kuntien taloustietojen raportoinnista valtionkonttorille sekä raportoinnin automatisoitumisesta. Kustannusvaikutus suomenkieliseen varhaiskasvatukseen on 2 400 €.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

1.9.2018 voimaantullut varhaiskasvatuslaki vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa. Vuoteen 2030 mennessä päiväkodeissa tulee työskennellä 2/3 varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja nykyisen 1/3 sijaan, joista vähintään puolet varhaiskasvatuksen opettajan nimikkeellä. Vapautuvia lastenhoitajan tehtäviä muutetaan varhaiskasvatuksen opettajiksi/sosionomeiksi.

Jatkamme ruotsinkielisen opinpolun vahvistamista aktiivisella yhteistyöllä ja jatkamalla johtamisen vahvistamista tavoitteena yhtenäisen opinpolun näkyväksi tekeminen. Vaalimme äidinkieltämme ja toimimme kaikki kielellisinä esikuvina eri ammattirooleissamme. Työskentelemme aktiivisesti opetuksen kanssa yhteistyössä rakentamalla kosketuspintoja, siltoja ja verkostoja Suomen ruotsinkielisille alueille ja muihin Pohjoismaihin. Hyvällä yhteistyöllä varmistetaan lasten sujuvat siirtymät esiopetuksesta perusopetukseen.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko perustuu tehokkaaseen tilankäyttöön ja korkeaan täyttöasteeseen. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta koko palvelutuotannosta ohjataan suunnitellusti ja hallitusti kunnan huoltovarmuus sekä asiakkaan valintamahdollisuudet huomioon ottaen. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus palvelutarjonnasta on 25–27 %. Yksityistä varhaiskasvatusta tuetaan palvelusetelillä. Yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä vahvistetaan palvelusetelin ehtoja parantamalla. Viikoittaista 21–34 h varhaiskasvatusaikaa käyttävien kerrointa korotetaan 0,8:sta kertoimeen 1. Alle 3-vuotiaan lapsen palvelusetelin kerrointa korotetaan 1,55:sta 1,6:een. Muutokset nostavat palvelusetelin kustannuksia koko 1.1.2024 alkaen koko vuoden osalta. Uusiin kustannuksiin on varauduttu kunnanhallituksen päättämässä talousarvion kehyksessä.

Osallistutaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun 1.8.2021-31.7.2024. Ruotsinkielinen kokeilupäiväkoti on Sjököulla daghem.

Varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisellä yhteistyöllä vahvistetaan lapsen oikeutta terveyteen ja hyvinvointiin. Edistetään edelleen lasten liikkumista kehittämällä varhaiskasvatuksessa arjen liikunnallista toimintakulttuuria sekä tarjoamalla perheille maksutonta Liiku mun kanssa- perheliikuntaneuvontaa. Toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti henkilöstön osaamisen lisäämiseen sekä vähän liikkuviin ja liikkumiseensa tukea tarvitseviin lapsiin ja heidän perheisiinsä.

Panostamme edelleen myös luontopedagogiikkaan, Metsämörri-toimintaan ja Vihreään Lippuun. Folkhälsanin tuen avulla ympäristöpedagogi tutustuttaa lapset ja henkilöstön syventyneemmin ympäristöpedagogiikkaan.

Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään edelleen valtionavustuksella tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin toteutumisen tukemiseksi palkkaamalla resurssilastenhoitajia lapsiryhmiin.

Jatketaan edelleen ympäristökasvattaja- ja liikunnan ammattitutkintoon johtavien koulutusten järjestämistä oppisopimuksin.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen: Investoimme oppimisen ja hyvinvoinnin kautta tulevaisuuteen.		Varhaiskasvatuksen kelpoisesta kasvatushenkilöstöstä on pula. Huolehditaan hyvästä työnantajakuvasta ja henkilöstön työhyvinvoinnista sekä kouluttamisesta.	Lakisääteisen kasvatushenkilöstön (myös sijaiset yli 5 kk) kelpoisuusaste 100 % kunnallisessa varhaiskasvatuksessa.	Varhaiskasvatusjohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Tarjoamme kaksikielisiä palveluja kaikille, vauvoista ikäihmisiin. Kehitämme lähipalveluita hyvinvoinnin tueksi.		Varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisen lähtökohtana toimiva palveluverkko, monipuoliset, asiakaslähtöiset ja laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.	Asiakastytyväisyys vähintään hyvällä tasolla (4)	Varhaiskasvatusjohtaja
		Lähtökohtaisesti lapsiryhmät muodostetaan mahdollisimman tehokkaasti. Täytöstettä heikentävät mahdolliset tilarajoitteet sekä väljempi lasten ja henkilöstön välinen suhdeluku tukea tarvitsevien lasten ryhmissä.	Kunnallisten päiväkotipaikkojen täyttöaste on vähintään 98 %.	Varhaiskasvatusjohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Vähennämme kuntalaisten välistä eriarvoisuutta ottamalla huomioon eri väestöryhmien tarpeet palveluiden ja toiminnan suunnittelussa. Vahvistamme sosiaalista kestävyttä toimivan kotoutumisen kautta.		Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta koko palvelutuotannosta halutaan ohjata suunnitellusti kunnan huoltovarmuus ja asiakkaiden valintamahdollisuudet huomioon ottaen.	Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus palvelutuotannosta 25–30 %	Varhaiskasvatusjohtaja

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Varhaiskasvatus					
0–6-vuotiaita 31.12.	437	435	379	378	376
Lapsia varhaiskasvatuksessa, % 0–6-vuotiaiden ikäluokasta	87	87	87	87	87
Lapsia kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	293	286	250	247	245
Lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa	86	92	82	82	82
Kunnallisen varhaiskasvatuksen nettokustannukset, €/lapsi	11 275	12 785	15 240	15 579	15 863
Lapsia kotihoidon tuen piirissä 31.12. (fi+sv)	354	359	361	364	372
Varhaiskasvatuksen nettokustannukset, € / 0–6-vuotiaiden ikäluokka (fi+sv)	8 870	9 628	10 464	10 472	10 341
0–6-vuotiaita (fi+sv)	2927	2898	2 910	2937	3 004
Esiopetus					
Oppilasmäärä	76	84	60	55	65

Ruotsinkieliset opetuspalvelut

Ruotsinkieliset opetuspalvelut muodostuvat ruotsinkielistä perusopetusta, lukiokoulutusta, koululaisten iltapäivätoimintaa sekä kerhotoimintaa koskevista toiminnoista.

Toiminnan painopistealueet

- Hyvinvoiva koulu: yhteisöllisen ja psykologisesti turvallisen toimintakulttuurin sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen kasvatuksen kehittäminen ja oppilaiden liikkumiseen panostaminen
- Kestävään elämäntapaan kasvaminen

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

- 1.8.2023 voimaan tulleet lainsäädännön muutos velvoittaa opetuksen järjestäjää poissaolojen seurannan ja niihin puuttumisen lisäksi myös ennaltaehkäisemään perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja suunnitelmallisesti. Ruotsinkielisessä opetuksessa on vakinaistettu yhden koulunvalmentajan tehtävä Winellska skolaniin. Poissaolojen määrä on kasvanut myös alakoulujen puolella ja siten niihinkin tarvitaan jatkossa enemmän ennaltaehkäisevää työtä, jotta voisimme puuttua tehokkaasti poissaoloihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Valtion erityisavustusten väheneminen ja korona-avustusten mahdollinen poistuminen tulee vaikuttamaan opetuspalveluiden tuloihin.
- Koulujen ja lukion väistöilaratkaisut ja varustaminen sekä kasvaneet hankinta ja muuttokustannukset vaikuttavat opetuspalveluiden kustannuksiin.
- Koulukuljetuksen määrärahat on siirretty perusopetuksen ja esiopetuksen kokonaisuuksiin johtuen kuntien taloustietojen raportoinnista valtionkonttorille sekä raportoinnin automatisoitumisesta. Kustannusvaikutus ruotsinkieliseen perusopetukseen on 553 673 €.
- HSL:n muuttuneen hinnoittelun aiheuttamien koululaisryhmälippujen lisäkustannusten takia talousarvioon on lisätty 10 000 €.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Kunnan lapsimäärä on laskusuuntainen, joten vuoden 2024 aikana aloitetaan valmistelutyöt kunnan palveluverkkosuunnitelmassa mainittujen tarvittavien muutosten toteuttamiseksi.

Monet lapset ja nuoret kamppailevat edelleen erilaisten haasteiden kanssa ja se voi ilmetä kouluissa ahdistuneisuutena, poissaoloina, sosiaalisten suhteiden vaikeuksina, levottomuutena, aggressiivisuutena, päihteiden käyttämisenä etc. Lasten ja nuorten hyvinvointia tulee vahvistaa kehittämällä yhteisöllistä ja psykologisesti turvallista toimintakulttuuria, harjoittamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja, lisäämällä osallisuutta sekä vahvistamalla kouluun kiinnittymistä.

Myös opettajien rekrytointiin liittyvät haasteet ja kelpoisten hakijoiden vähäisyys vaikuttavat opetuspalveluiden toimintaan. Psykologisesti turvallisen toimintakulttuurin kehittämisen avulla pyrimme mm. parantamaan henkilökunnan hyvinvointia, vahvistamaan sitoutumista sekä luomaan hyvät puitteet uusien työntekijöiden rekrytoinnille.

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla on suuri merkitys hyvinvoinnin lisäämisessä. Opetuspalveluissa jatketaan tiivistä vuoropuhelua hyvinvointialueen kanssa toimivan yhteistyön rakentamiseksi, jotta opiskeluhoollon palveluiden lakisäätiset mitoitukset voidaan turvata ja yhteisöllisen opiskeluhoollon ensisijaisuus säilyy. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma on astunut voimaan 1.8.2023. Yhteisen opiskeluhoollon käyttöönotto kaikissa kunnan peruskouluissa ja lukioissa tähtää yhdenvertaisen palvelun tarjoamiseen kaikille kunnan oppilaille ja opiskelijoille. Opiskeluhoollon toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti koulutuksen järjestäjän moniammatillisessa opiskeluhoollon ohjausryhmässä, johon kuuluvat myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhoollon lähiesihenkilöt.

Lukioiden ja opistojen yhteiskampuksen suunnittelu on edennyt vuoden 2023 aikana. GWP-kampuksen rakennustyöt on käynnistetty. Molempien kampusten osalta jatkuu yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen ulkopuolisten konsulttien johdolla. GPW-kampuksen konsulttijohtoisen yhteisen toimintakulttuurin implementointiin tulee jatkua kampuksen valmistumiseen asti sekä myös jatkoseurantana kampukseen siirtymisen jälkeen. Winellska skolan sekä Kyrkslätt gymnasium toimivat väistötiloissa. Koulun väistöilaratkaisut, rakennushankkeiden suunnittelutyöt ja yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen vaikuttavat olennaisesti kyseisten koulujen toimintaan.

Kestävään elämäntapaan kasvamisen vahvistaminen jatkuu vuonna 2024. Olemme palkanneet Opetushallituksen myöntämällä erityisavustuksella hankesuunnittelijan, joka johtaa koulujen HINKU-opettajien verkostoa. Erityisavustuksen avulla mahdollistamme opettajien osallistumisen ympäristökasvatustaloukseen vuoden 2024 aikana.

Ruotsinkielisen opinpolun vahvistamista jatketaan aktiivisella yhteistyöllä yli palveluryhmärajojen ja siten varmistetaan oppilaiden sujuvat siirtymät esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta toisella asteelle.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen: Toimimme aktiivisesti ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Olemme sitoutuneet Hinku-tavoitteisiin ja varmistamme niiden edistymisen kaikessa kunnan toiminnassa seurannan ja koordinaation kautta.		Kaikkien koulujen lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan kestävä kehityksen mukainen toiminta ja suoritetaan yksi ilmastoteko.	Jokaisessa opetuspalvelujen yksikössä toteutetaan vähintään yksi kestävä elämäntavan teko. Toteuma 100 %.	Opetuspäällikkö
3. Panostamme asukkaisiin: Edistämme kestävä elämäntapaa, hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta yhteistyössä kuntalaisten, yritysten, yhteisöjen ja hyvinvointialueen kanssa. Kannustamme kuntalaisia hyvinvointia ja terveyttä edistäviin valintoihin.		Kaikissa peruskouluissa on käytössä erilaisia tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamista tukevia toimintamalleja. Oppilaiden poissaoloja seurataan yhteisen, 1.8. 2023 käyttöön otetun mallin mukaisesti. Huoltajakyselyssä 2023 82,7 % huoltajista ovat sitä mieltä, että koulu tukee lapsensa hyvinvointia. Oppilaskyselyssä 2023 1.–3. luokkalaisista 94,8 % koki, että koulussa on mukavaa aina tai useimmiten. Oppilaskyselyssä 2023 4.–9. luokkalaisista 79 % koki luokan ilmapiirin turvalliseksi.	Oppilaiden poissaolot vähenevät. Huoltajakyselyssä 2024 kasvaa niiden huoltajien %-osuus, jotka ovat sitä mieltä, että koulu tukee lapsensa hyvinvointia. Oppilaskyselyssä 2024 kasvaa niiden oppilaiden %-osuus, jotka kokevat koulun mukavaksi ja luokan ilmapiirin turvalliseksi.	Opetuspäällikkö
		Move! mittauksen tulokset (2022): Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos 5. lk, 26,9 %, 8. lk. 30,2 % oppilaista fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.	Move! mittauksen tulokset 2023: matalan fyysisen toimintakyvyn omaavien oppilaiden prosentuaalinen osuus vähenee.	Opetuspäällikkö
2. Investoimme tulevaisuuteen: Investoimme oppimisen ja hyvinvoinnin kautta tulevaisuuteen.		Henkilöstökysely 2022: "minulla on hyvät voimavarat kohdata muutoksia ja uusia haasteita työssäni" - suomenkielisen opetuksen henkilökunnasta 68,5 % on samaa mieltä. (65,6 % vuonna 2021)	Henkilöstökysely 2024: "minulla on hyvät voimavarat kohdata muutoksia ja uusia haasteita työssäni" – samaa mieltä valinneiden %-osuus kasvaa.	Opetuspäällikkö

3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Vähennämme kuntalaisten välistä eriarvoisuutta ottamalla huomioon eri väestöryhmien tarpeet palveluiden ja toiminnan suunnittelussa. Vahvistamme sosiaalista kestävyttä toimivan kotoutumisen kautta.	2. Tasapainotamme taloutta	Suomen- ja ruotsinkieliset oppilaskohtaiset kustannukset eivät ole yhdenmukaisia.	Otetaan käyttöön uusi tuntijako 1.8.2024. Kehitetään edelleen oppilaskohtaista resursointimallia.	Sivistysjohtaja
---	----------------------------	---	---	-----------------

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Perusopetus					
Oppilasmäärä	906	902	907	898	890
Bruttokustannukset euro/oppilas	10 748	11 054	11 986	12 227	12 460
Ulkoiset bruttokustannukset euro/opiskelija	6 853	7 253	8 337	8 505	8 667
Lukiokoulutus					
Opiskelijoita	194	194	194	194	194
Bruttokustannukset euro/oppilas	10 496	12 057	12 526	12 651	12 778
Ulkoiset bruttokustannukset euro/opiskelija	7 387	7 486	8 202	8 284	8 366
Koulukuljetus					
Kuljetusetuuden piirissä olevat oppilaat	-*	-*	363	358	350
Kustannukset euroa / oppilas	-*	-*	1 525	1 562	1 613

Yhdyskuntatekniikan palvelualue

Yhdyskuntatekniikan lautakunta
Rakennus- ja ympäristölautakunta
Toimitilapalvelujen lautakunta

Yhdyskuntatekniikan palvelualue

Tuloslaskelma

Yhdyskuntatekniikan palvelualue	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	4 085 405	5 517 409	5 783 863	5 841 703	5 874 219
Myyntituotot	919 551	615 409	813 487	821 623	823 830
Maksutuotot	985 390	1 092 000	1 081 500	1 092 315	1 092 315
Tuet ja avustukset	58 510	0	13 000	13 130	13 130
Muut toimintatuotot	2 121 954	3 810 000	3 875 876	3 914 635	3 944 944
Toimintakulut	-45 113 761	-39 766 431	-43 654 953	-44 446 157	-47 071 309
Henkilöstökulut	-10 675 134	-11 065 462	-12 164 280	-12 285 915	-12 361 466
Palkat ja palkkiot	-8 617 551	-9 011 560	-9 821 812	-9 920 027	-9 981 019
Henkilösivukulut	-2 057 584	-2 053 902	-2 342 468	-2 365 888	-2 380 447
Palvelujen ostot	-20 179 936	-15 342 369	-17 727 026	-17 769 056	-17 686 420
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 786 266	-7 278 645	-7 419 797	-7 493 996	-7 564 588
Avustukset	-238 422	-250 000	-275 000	-267 650	-269 317
Muut toimintakulut	-6 234 003	-5 829 955	-6 068 850	-6 629 540	-9 189 518
Toimintakate	-41 028 356	-34 249 022	-37 871 090	-38 604 454	-41 197 090
Sisäiset tuotot yhteensä	40 518 620	32 865 226	35 046 234	35 396 696	35 750 664
Sisäiset menot yhteensä	-1 903 335	-1 816 478	-1 787 168	-1 805 040	-1 823 090
joista:					
ICT-palvelut	-189 317	-220 560	0	0	0
Puhtauspalvelut	-71 248	-75 089	-81 268	-82 080	-82 901
Rakennusten vuokrat	-939 745	-1 520 829	-1 705 900	-1 722 960	-1 740 189
Taloudellinen tuloksellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-41 028 356	-832	-913	-924	-980

Yhdyskuntatekniikan lautakunta

Tuloslaskelma

Yhdyskuntatekniikan lautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 673 033	1 342 500	1 681 500	1 698 315	1 698 315
Myyntituotot	553 488	258 500	595 000	600 950	600 950
Maksutuotot	167 917	244 000	211 500	213 615	213 615
Tuet ja avustukset	1 431	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	950 197	840 000	875 000	883 750	883 750
Toimintakulut	-17 683 732	-13 202 952	-14 987 322	-14 991 854	-14 843 949
Henkilöstökulut	-3 070 196	-3 330 772	-3 696 084	-3 733 044	-3 733 492
Palkat ja palkkiot	-2 416 123	-2 713 248	-2 985 009	-3 014 858	-3 015 229
Henkilösivukulut	-654 073	-617 524	-711 075	-718 186	-718 263
Palvelujen ostot	-13 776 036	-9 118 980	-10 492 038	-10 461 718	-10 311 698
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-467 193	-428 700	-424 200	-428 442	-428 442
Avustukset	-209 322	-220 000	-245 000	-237 350	-239 017
Muut toimintakulut	-160 985	-104 500	-130 000	-131 300	-131 300
Toimintakate	-16 010 699	-11 860 452	-13 305 822	-13 293 539	-13 145 634
Sisäiset tuotot yhteensä	864	0	0	0	0
Sisäiset menot yhteensä	-657 554	-724 524	-722 109	-729 330	-736 624
joista:					
ICT-palvelut	-71 885	-84 300	0	0	0
Puhtauspalvelut	-54 860	-57 884	-63 516	-64 151	-64 793
Rakennusten vuokrat	-371 010	-582 340	-658 593	-665 179	-671 831
Taloudellinen tulokellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-16 010 699	-288	-321	-318	-313

Erittely palveluryhmittäin

Maankäytön ja yhdyskuntarakentamisen palvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset toimintatuotot	1 661 637	1 333 500	1 672 500	1 689 225	1 689 225
Ulkoiset toimintamenot	-10 208 332	-7 097 952	-7 754 322	-7 821 764	-7 824 859
Toimintakate	-8 546 696	-5 764 452	-6 081 822	-6 132 539	-6 135 634
sisäiset toimintatuotot	864	0	0	0	0
sisäiset toimintamenot	-482 846	-506 048	-429 164	-433 456	-437 791
Joukkoliikenne					
Ulkoiset toimintatuotot	11 396	9 000	9 000	9 090	9 090
Ulkoiset toimintamenot	-7 475 399	-6 105 000	-7 233 000	-7 170 090	-7 019 090
Toimintakate	-7 464 003	-6 096 000	-7 224 000	-7 161 000	-7 010 000
sisäiset toimintamenot	-174 708	-218 476	-292 945	-295 874	-298 833

Yhdyskuntatekniikan lautakunnan tehtävänä on vastata kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalveluiden, tontti- ja paikkatietopalveluiden, palvelualueen yhteisten hallintopalveluiden sekä kunnallistekniikkapalveluiden tuottamisesta. Lautakunta vastaa myös kunnan yleisistä alueista sekä metsien hoidosta. Lautakunnan määrärahoista jaetaan avustuksia vuonna 2024 yksityisille ja vapaapalokuntien kiinteistöjen korjaamiseksi. Yhdyskuntatekniikan lautakunta jakaa avustuksia talkootyöhön kuntalaisten ja yhteisöjen haettavaksi yleisten alueiden ympäristön parantamiseen sekä nuorisoseura- ja yhdistystalojen peruskorjaukseen.

Joukkoliikenteen toimintaa koordinoidaan yhdyskuntatekniikan palvelualueelta. Kunnan joukkoliikenneviranomaisen on HSL.

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

- Henkilöstökustannukset nousevat kunta-alan sopimuskorotusten mukaisesti
- Yleinen kustannustason nousu on ollut voimakasta, mikä vaikuttaa ostopalvelujen, energian ja tarvikkeiden kustannuksia nostavasti.
- Rakentamisen suhdannenäkymät ovat laskevat, tosin infrarakentamisen suhdanne vaikuttaisi pysyvän jonkin verran vahvempaan kuin talonrakentamisen. Laskeva suhdanne vaikuttaa jonkin verran myös lautakunnan tuloihin (maksu- ja myyntituotot)
- Uudisrakentamisen myötä ylläpidettävien alueiden laajuus ja ylläpidon määrärahojen tarve kasvaa vuosittain
  - Kunnossapidon kustannukset vaihtelevat voimakkaasti sääolosuhteiden mukaan. Talousarviossa on varauduttu normaaleihin sääolosuhteisiin.
  - Kunnossapidon määrärahoja on kohdennettu myös kunnallistekniikan vastuulle siirtyneille hulevesijärjestelmille. Hulevesijärjestelmissä on merkittävä korjausvelka.
- Joukkoliikenteen määrärahavaraus on tehty HSL:n hallituksen esittämän talous- ja toimintasuunnitelman mukaisesti.
  - Seudun joukkoliikenteessä matkustajamäärien kehitys on jäljessä HSL:n strategisista tavoitteista, mutta Kirkkonummen bussiliikenteessä ne ovat jo vuoden 2019 tasolla. Vuoden 2023 alussa alennetut ABCD- ja CD-lippujen hinnat vaikuttavat lipputulokertymään. Kirkkonummen HSL:lle maksama kuntaosuus riippuu mm. matkustajamääristä, lippujen hinnoista ja kustannuskehityksestä. Kasvaneet infra-kustannukset heijastuvat Kirkkonummen kuntaosuuteen.
  - HSL:n tilinpäätöksen 2022 mukaan 31.12.2022 Kirkkonummen kuntakohtaista ylijäämää oli 4,7 milj. euroa pitkälti valtion tukien ansiosta ja 31.12.2023 ylijäämää ennustetaan olevan jäljellä 3,8 milj. euroa. HSL on esittänyt jäsenkunnille kertyneiden ylijäämien käyttöä strategisen tavoitteen eli matkustajamäärien kasvattamiseen. Kirkkonummen kuntaosuuden arvioidaan vuosina 2024 olevan 7,9 milj. euroa ja 2025–2026 7-8 milj. euroa ilman edellisvuosien ylijäämiä.
- Sote-uudistuksen jälkeen lautakunnan määrärahoihin jäävät edelleen palo- ja pelastustoimeen kohdistuvat eläkekulut sekä vapaapalokuntien rakennuksille osoitetut avustuspäärärahat (30.000 euroa)

Toiminnan painopistealueet

Kaavoitus, tarvittavien kunnallisteknisten hankkeiden toteuttaminen sekä kunnan maapolitiikan hoitaminen ovat keskeisiä toimintoja kunnan elinvoimaisuuden varmistamisessa ja kasvun tukemisessa.

- Kaavoitushankkeiden toteuttaminen kuntastrategian, kaavoitusohjelman ja maankäytön kehityskuvan tavoitteiden mukaisesti. Yrityskaavahankkeita koskevat kaavoitusaloitteet käsitellään välittömästi kaavoitusohjelman käsittelyn ulkopuolellakin.
- Infrainvestointien toteuttaminen investointiohjelman mukaisesti
- Ylläpidolla ja kunnossapidolla taataan turvallinen ympäristö ja pyritään säilyttämään rakennetun omaisuuden arvo.
- Maankäyttösopimusten ja tontinluovutuksen toteuttaminen kaavoitusohjelman sekä tontinmyyntitavoitteiden mukaisesti.
- Helsingin seudun MAL-suunnitelman ja MAL-sopimuksen toteuttamisedellytysten varmentaminen kaavoituksessa ja asuntotuotannon edistämiseksi. Vuonna 2024 valmistellaan Helsingin seudun MAL 2023 -sopimus.
- HINKU-tavoitteiden sekä energian säästön edistäminen ja Kirkkonummen kunnan kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelman (SECAP) toimenpiteiden toteuttaminen. Edistetään kestävästä yhdyskuntarakennetta, liikenteen päästöjen vähentämistä ja energiatehokasta rakentamista kaavoituksella ja tontinluovutuksilla, edistetään kaavoituksen ilmastovaikutusten arvioinnin selvittämistä, kehitetään uusia toimintatapoja mm. hankinnoissa. Talousarvioehdotuksen investointiossa sisältää määrärahoja seuraaville SECAP-suunnitelman mukaisille toimenpiteille:
  - Siirrytään LED-valaistukseen kunnan ulko- ja katuvalaistuksessa (investointihankkeet)
  - Kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantaminen (investointihankkeet).

Yhdyskuntatekniikan hallinto ja lautakunta

Yhdyskuntatekniikan yhteisen hallinnon ja lautakunnan määrärahat sisältävät hallinnon henkilöstö- ym kustannukset. Määrärahat sisältävät lautakunnan kokoukset, koulutukset ja muut kulut.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
1. Houkuttelemme ja kasvamme: Tähtäämme vahvaan ja suunnitelmalliseen väestökasvuun.		Kuntastrategian mukainen väestönkasvu edellyttää riittävää asuntotuotantoa, minkä johdosta laaditaan uusia asemakaavoja turvaamaan kuntalaisten asumis- ja palvelutarpeet.	Kuntastrategian ja kaavoitusohjelman mukaisten tavoitteiden toteutuminen: vuoden aikana hyväksytyjen asemakaavojen uuden asuinrakennusoikeuden määrä on 39 500 k-m ² .	kunnan-arkkitehti
		Kuntastrategian mukaisesti pientalorakentamisen asuinrakennusoikeuden määrää on kasvatettava laadittavissa asemakaavoissa.	Vuoden aikana hyväksytyjen asemakaavojen omakoti-, pari- ja rivitalotonttien sekä ryhmärakentamiskohteiden uuden asuinrakennusoikeuden määrä on 2/3 osaa vuositavoitteesta (39 500 k-m ²) eli vähintään 26 500 k-m ² .	kunnan-arkkitehti
	2. Tasapainotamme taloutta	Tontinmyynti- ja vuokratuloja tarvitaan vahvistamaan kunnan taloustilannetta. Omakotitonttituotanto kunnan omistamalle maalle on ollut viime vuosina vähäistä.	Tavoitteena on luovuttaa vuosittain vähintään 50 omakotitonttia sekä 5000 k-m ² kerrostalo-, rivitalo- sekä yhtiömuotoisia pientalotontteja, joista yli puolet on rivitalo- sekä pientalotontteja. Tavoitteena on, että seuraava omakotitonttien markkinointi ja tonttihaku (noin 20 tonttia) voidaan käynnistää Juhlakallion asemakaava-alueella vuonna 2024, kun tarvittava kunnallistekninen valmius saavutetaan.	kunnan-geodeetti
	1. Luonnonläheisyys on lumovoimatekijämme	Kunnan metsästrategian mukaan vuotuiset hiilinielut (kasvu m ³ /v) vähenevät.	Uusi metsästrategia lisää vuotuista hiilinielua, turvaa luonnon monimuotoisuutta ja vuotuisilla puunmyyntituloilla katetaan vähintään metsien hoidon kustannukset.	kunta-tekniikka-päällikkö
1. Houkuttelemme ja kasvamme: Huolehdimme keskuksien, asuntoalueiden ja työpaikka-alueiden saavutettavuudesta myös kevyttä liikennettä ja joukkoliikennettä kehittäen.		Kunta tavoittelee kestävien kulkumuotojen kasvua sekä ympäristö- että talousvaikutusten kannalta. Korona-pandemia on vaikuttanut merkittävästi joukkoliikenteen käyttäjämääriin.	Joukkoliikenteen käyttäjämäärien kasvu. Uudet kaavoitettavat alueet suunnitellaan siten, että ne kasvattavat kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta alueella. Kävelyn kulkumuoto-osuus kasvaa 25 prosenttiin ja pyöräilyn kulkumuoto-osuus	yhdyskunta-tekniikan johtaja

			kasvaa 11 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.	
	2. Tasapainotamme taloutta	HSL:n kuntaosuuden taso ennen edellisten vuosien ylijäämää on 7,7 milj. euroa v. 2023. Koronapandemia on vaikuttanut voimakkaasti joukkoliikenteeseen. Tulevina vuosina metrolinjojen kasvavat infrakustannukset tuovat nousupainetta Kirkkonummen kuntaosuuteen.	Kunnan subventioaste pysyy alle 50 %.	yhdyskuntatekniikan johtaja
2. Investoimme tulevaisuuteen: Toimimme aktiivisesti ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Olemme sitoutuneet Hinkutavoitteisiin ja varmistamme niiden edistymisen kaikessa kunnan toiminnassa seurannan ja koordinaation kautta.	2. Tasapainotamme taloutta	Energian säästäminen katuvalaistuksessa. Katuvalaisimista noin 50 % led-valaisimia.	Tavoite muuttaa vanhoja valaisimia led-valaisimiin noin 700 kpl vuodessa.	kuntatekniikkapäällikkö
		Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen infran uudisrakentamisessa. Urakoissa on tällä hetkellä vähän ohjausta hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.	Muutetaan urakkakilpailutuksia siten, että urakoissa voidaan harkinnan mukaan ottaa huomioon päästöjä vähentäviä tavoitteita kuitenkin niin, että urakoiden kustannukset eivät tästä johtuen nouse.	kuntatekniikkapäällikkö
2. Investoimme tulevaisuuteen	2. Tasapainotamme taloutta	Kunnallistekniikan investointihankkeiden yhteydessä joudutaan usein tekemään paljon lisä- ja muutostöitä.	Yhdyskuntatekniikan kilpailutusten laatua parannetaan siten, että urakoiden lisätöiden osuus urakan kokonaiskustannuksesta on alle 10 %.	kuntatekniikkapäällikkö

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuodet, sis. vuosilomat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Yhdyskuntatekniikan lautakunta	60,32	70,5	60,5	60,5	60,5
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		0	2	2	
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0	1	0	
Hyvinvointialueelle siirtyneet		0		0	

Henkilöstömäärä vuonna 2024: kunnallistekniikkapalvelut 29 henkilöä, tontti- ja paikkatietopalvelut 16,5 henkilöä, kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalvelut 9 henkilöä, yhdyskuntatekniikan johto ja yhteinen hallinto 5 henkilöä.

Taloussuunnitelmavuosien henkilöstön muutostarpeet:

Kunnan hulevesien hallinnan sekä metsäomaisuuden hallinnan ja metsissä tehtävien toimenpiteiden suorittamiseen henkilöstösuunnitelmassa varaudutaan metsäinsinöörin sekä hulevesiasiantuntijan tai vastaavien tehtävien perustamiseen taloussuunnitelmavuosina. Nyt em. tehtäviä hoidetaan muiden tehtävien ohella ja kunnasta puuttuu tarvittavaa asiantuntijaosaamista. Mikäli investointiohjelma toteutuu taloussuunnitelman mukaisesti, kunnallistekniikan rakennuttamisen organisaatiota on vahvistettava.

Kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalvelut

Kaavoitus- ja liikennejärjestelmäpalvelut -yksikkö vastaa kunnan maankäytön suunnittelusta. Kaavoituksella sekä siihen liittyvällä liikennejärjestelmäsuunnittelulla luodaan edellytykset hyvälle ja toimivalle elinympäristölle, yritystoiminnalle ja yhdyskuntarakenteelle sekä kunnan kasvulle. Toteutetaan kunnan vetovoimaa ja kasvua tukevaa sekä ympäristöllisesti, ilmastovaikutuksiltaan ja kaavataloudellisesti kestävää maankäytön suunnittelua ja laaditaan asemakaavoja, jotka tukevat joukkoliikenteen kehittämistä. Alueelliset osayleiskaavat laaditaan kuntastrategian ja maankäytön kehityskuvien mukaisesti kunnan kokonaisvaltaisen kehityksen ja ennustettavuuden hallitsemiseksi.

Toiminnan painopistealueet

Kaavoitusohjelman toteuttaminen on yksikön keskeisin tehtävä yhteensopivasti kuntastrategian, kunnassa tehtyjen maankäyttölinjausten ja palveluverkkoselvityksen periaatteiden mukaisesti.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Helsingin seudun MAL 2023 -suunnitelma pohjalta neuvotellaan MAL-sopimus valtiovalan ja Helsingin seudun kuntien kesken keväällä 2024. Kunnan on otettava maankäytön suunnittelussa huomioon sopimuksen sisältöasiat kuten vuosittain toteutettavan asuinrakennusoikeuden määrä (39 500 k-m²) sekä tavoite toteuttaa 430 uutta asuntoa ja muut sopimuksessa sovitut asiat.

Talousarviossa on varauduttu kaavahankkeiden edellyttämään asiantuntijapalvelujen ostoon (kaavojen edellyttämät selvitykset ja vaikutusten arvioinnit).

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Vuoden aikana aloitetut kaavahankkeet, OAS, kpl	0	5	5	5	5
Vuoden aikana hyväksytyt (osa)yleiskaavat, kpl	1	1	1	1	1
Vuoden aikana hyväksytyt asemakaavat ja niiden kaavamuutokset, kpl	1	5	5	5	5
Vuoden aikana hyväksytyt ranta-asemakaavat ja niiden kaavamuutokset, kpl	0	1	0	0	0

Tontti- ja paikkatietopalvelut

Tontti- ja paikkatietopalvelujen tehtävänä on kunnan maapolitiikan toteuttaminen ja maaomaisuuden hallinta: maanhankinta, asemakaavoitukseen liittyvät sopimukset yksityisten maanomistajien kanssa, tontinluovutus, maa-alueiden vuokralle antaminen, tonttijaot sekä kunnan edustaminen maanmittaustoimituksissa. Palveluyksikkö vastaa kunnan paikkatietojärjestelmän ja paikkatietoaineistojen sekä kuntarekistereiden ylläpidosta ja kehittämisestä. Palveluyksikkö vastaa viranomaismittauksista sekä muista kartoitustehtävistä.

Toiminnan painopistealueet

- Maanhankinta yleiskaava-alueilla
- Hallintamuodoltaan monipuolisen asuntokannan rakentamisen edistäminen tontinluovutusehdoin ja merkittävässä maankäyttösopimuksissa
- Paikkatietojärjestelmän ylläpito ja kehittäminen sekä tarvittavien aineistojen tuottaminen ja jakaminen helppokäyttöisesti sisäisille ja ulkoisille käyttäjille.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Kunnan paikkatietojärjestelmää on päätetty uudistaa hankkimalla Tiera City -järjestelmä, jonka lopullinen käyttöönotto ja hyväksyminen on vuonna 2025. Hankinta tehostaa tiedonhallintaa toimintaa, kun tieto on ajantasaista, keskitettyä ja hallittavaa. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä tulee voimaan 1.1.2024, lain siirtymäaika 2028 on loppuun. Kunnilla tulee olla kyky vastaanottaa rakennusten tietomalleja 1.1.2025 lähtien. Kolmen vuoden siirtymäaika huomioiden kuntien tulee pystyä välittämään uudet rakennuslupatiedot kunnan järjestelmästä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään vuoden 2027 loppuun mennessä. Jatkossa asema- ja yleiskaavat sekä tonttijaot tulee tuottaa kansallisen tietomallin mukaisesti. Uudet tietomallit tulee pystyä toimittamaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään 2028 loppuun mennessä.

Maanvuokratuotoissa on huomioitu vuokratuottojen kasvu sopimusten indeksitarkistusten myötä. Rakennusalan laskeva suhdanne laskee paikkatietopalvelujen maksuja ja myyntituottoja.

Kunnallistekniikkapalvelut

Kunnallistekniikkapalvelut -yksikkö vastaa yleisten alueiden, kuten katujen, torien, liikennealueiden, puistojen, leikkipaikkojen, viheralueiden, lähivirkistysalueiden sekä maa-, metsä- ja vesiomaisuuden investointirakentamisesta sekä hoidosta ja ylläpidosta. Lisäksi palveluyksikkö vastaa yksityistieavustuksista, hylättyjen ajoneuvojen viranomaistehtävistä sekä sijoitus-, katu- ja yleisten alueiden käyttölupien myöntämisestä. Kunnallistekniikkapalvelut tuottaa kunnan sisäisen tilaaja-tuottajamallin mukaisesti liikuntapaikkojen investointirakentamisen.

Toiminnan painopistealueet

Toiminnan painopistealueet ovat asemakaava-alueiden yllä- ja kunnossapitotehtävät. Yllä- ja kunnossapitotehtäviin kuuluu mm. katujen päällysteiden korjaukset, katujen auraukset, katuvalaistuksen ylläpito, viheralueiden hoito, leikkipaikkojen ja lähivirkistysalueiden ylläpito. Kunnan toimintaa kunnossapidossa ohjaa Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Kunnallistekniikan kunnossapidon ja korjaamisen määrärahoja kohdistetaan tärkeimpiin toimenpiteisiin ja tämä vaikuttaa kunnossapidon tasoon.

- Katujen päällysteiden uusimisen ja korjausten määrärahat kohdennetaan välttämättömiin korjauksiin, mutta ne eivät riitä korjausvelan pienentämiseen. Infraomaisuuden korjausvelkaa pyritään hallitsemaan investointiosaan sisältyvien saneeraushankkeiden kautta.
- Hulevesijärjestelmän ylläpidossa keskitytään akuutteihin ongelmatilanteisiin ja hulevesien hallintarakenteiden kunnossapito-ohjeen mukaisia toimenpiteitä tehdään rajoitetusti. Hulevesien hallinnan parantamisen toimenpiteitä sisältyy Yhdyskuntatekniikan lautakunnan talousarvion investointiohjelmaan. Hulevesijärjestelmäomaisuuden kunnan kartoitus sisältyy tulevien vuosien ohjelmaan, jota varten on varattava riittävä määräraha taloussuunnitelmavuosille. Hulevesiverkoston kunnan kartoittaminen on aloitettu vuonna 2023. Työ on mittava ja se jatkuu tulevina vuosina. Hulevesiverkoston korjausvelka on merkittävä.
- Katujen kunnossapidon kustannukset vaihtelevat sääolosuhteiden mukaan. Talousarvio 2024 esityksessä katujen kunnossapidon kustannuksia sopeutetaan tarvittaessa seuraavasti:
  - Kadut harjataan talven hiekoitussepelistä, mutta tehokas pölyntorjunta vaatii katujen pesua. Katujen kevätpesua voidaan supistaa olosuhteiden mukaisesti.
  - Katujen varret ja jalankulku- ja pyöräilyväylien reunat niitetään pääsääntöisesti kerran vuodessa.
  - Katujen talvikunnossapidon yhteydessä on aika ajoin tarvetta lumen ajolle. Lumenajoa vähennetään varastoimalla lunta rakennetun ympäristön yleisillä alueilla.
  - Lähivirkistysalueiden, puistojen ja leikkipaikkojen hoidon tasoa arvioidaan tarvittaessa. Kesäkuukautukset kuitenkin toteutetaan.
  - Yksittäisten aloitteiden ja palautteiden perusteella tehdään välttämättömimmät toimenpiteet tai varustelutason parannukset.

Talousarviossa on varauduttava kustannusindekseihin sidottujen sopimusten, energia- ja polttoainekustannusten sekä rakennusmateriaalien kustannusnousuun. Kunnallistekniikkapalveluiden ostopalveluiden hinnat ovat nousseet vuoden 2022 tasosta noin 11 %. Hintojen nousu tapahtuu viiveellä, koska sopimukset ovat yleensä 2–3 vuotta kiinteillä hinnoilla. Esim. maanrakennusindeksi on noussut vuoden takaisesta yli 20 %, joka tulee vaikuttamaan hintatasoon urakoiden kilpailutuksissa.

Uudisrakentamisen myötä ylläpidettävien alueiden laajuus ja kunnossapidon kustannukset kasvavat joka vuosi. Tämän vaikutuksesta korjaustoimenpiteiden tarvetta ja ajoitusta arvioidaan tapauskohtaisesti ja kunnossapidon tasoa sovitetaan käytössä oleviin määrärahoihin. Määrärahojen pysyminen samalla tasolla tai niiden pienentyminen johtaa nopeasti korjausvelan nopeaan kasvamiseen. Korjausvelan kasvu puolestaan johtaa nopeasti kunnallistekniikkapalvelujen tuottamien palvelujen heikkenemiseen ja sitä myötä kunnan elinvoimaisuuden heikkenemiseen. Kunnan on turvattava lakisääteisten tehtävien rahoitus.

Talousarvioesitykseen ei ole budjetoitu puunmyyntituloja. Uuden metsäsuunnitelman mukaisesta toimenpideohjelmasta on valitettu ja uutta toimenpideohjelmaa ei ole päästy tekemään metsästrategian keskeneräisyyden vuoksi. Kun uusi metsästrategia hyväksytään, seuraava tehtävä on tarkistaa kunnan metsiin laadittu 10-vuotinen metsätaloussuunnitelma ("Luonnonhoito ja talousmetsäsuunnitelma vuosille 2019–2029") toteuttamaan metsästrategiaa. Metsätaloussuunnitelman pohjalta laaditaan toimenpideohjelma, joka sisältää vuosittain toteutettavat puun myynnit, metsänhoito- ja muut luonnonhoitotoimet. Puutavaran pysty- ja hankintakaupat sekä hoitotoimet voidaan toteuttaa ketterästi vuosittain olosuhteet huomioon ottaen ilman pitkäaikaisia sitoumuksia eri toimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että syntyneet kulut katetaan puunmyyntituloilla.

Toiminnan suurimmat kustannuserät

Toiminnan suurimmat kustannuserät koostuvat seuraavalla tavalla:

- Henkilöstökustannukset 1 416 450 euroa
- Palvelujen ostot 2 563 800 euroa, josta suurimmat erät ovat
  - Rakennusten ja alueiden rakentamispalvelut, 2 342 300 euroa, josta suurimmat erät ovat
    - Liikennealueiden kunnossapito 1 634 300 euroa
    - Lähivirkistysalueiden hoito 475 000 euroa
    - Hulevesijärjestelmien ylläpito 200 000 euroa
  - Asiantuntijapalvelut 68 500 euroa
  - ICT-palvelut 34 000 euroa
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat 393500 euroa, josta suurimmat erät ovat
  - Sähkö ja kaasu 312000
  - Vesi 15 000 euroa
  - Muu materiaali 45 000 euroa
- Avustukset 190 000 euroa
- Muut toimintakulut 212 638 euroa, josta suurimmat erät ovat
  - Rakennusten ja huoneistojen vuokrat 192 138 euroa
  - Koneiden ja laitteiden vuokrat 16 000 euroa

Talvikunnossapidon ja uudelleen päällystysten toteutuneet kustannukset raportoidaan lautakunnalle erikseen hoitokausittain.

Liikenneturvallisuustoimenpiteisiin on varattu 50 000 määräraha. Lautakunta päättää erikseen määrärahalta toteutettavista toimenpiteistä liikenneturvallisuustyöryhmän ja kuntalaisten aloitteiden perusteella.

Avustukset

Talousarvioehdotukseen on varattu nk. talkooavustus määräraha 50 000 euroa avustuksille (määräraha on alustavasti jaettu seuraavasti: kuntalaisten, yhdistysten ja yhteisöjen haettavaksi yleisten alueiden ympäristön parantamiseen 30 000 euroa ja nuorisoseura- ja yhdistystalojen peruskorjaukseen 20 000 euroa). Vesiensuojelun avustukset ovat siirretty rakennus- ja ympäristölautakunnan määrärahoihin.

Yksityistieavustuksiin on varattu 165 000 euroa (2023: 150 000 €). Yksityistieavustuksen tarkoituksena on tukea tiekuntia rahallisesti, jotta vakituisten asutuksen piirissä olevat yksityistiet pysyisivät kunnossa.

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Hoidetut viheralueet, ha	169	167	170	172	174
Kunnossapidettävät liikenneväylät, km	264	263	266	269	272
josta katuja, km	129	131	132	133	134
josta katujen vierellä olevia kevyen liikenteen väyliä, km	81	81	82	83	84
josta muista kevyen liikenteen väyliä ja puistoraitteja, km	51	51	52	53	54
josta pysäköintialueita, ha	6,2	5,7	5,8	5,9	6,0

Joukkoliikenne

Tehtävä käsittää Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) kuntaosuudet sekä liityntäpysäköinnin menot. HSL on Kirkkonummen joukkoliikenteen toimivaltainen viranomaisena. HSL:n tehtävä on suunnitella ja järjestää toiminta-alueensa joukkoliikennekokonaisuus. HSL kilpailuttaa ja hankkii Kirkkonummen kunnan tarvitsemat joukkoliikennepalvelut, joihin liittyvät sopimukset näin ollen ovat HSL:n ja liikennöitsijöiden välisiä.

Joukkoliikenteen kustannuksiin eli HSL:n Kirkkonummen kuntaosuuteen vuodelle 2024 on varattu HSL:n talous- ja toimintasuunnitelman mukaisesti 7,224 milj. euroa, vuodelle 2025 on varattu 7,161 milj. euroa ja vuodelle 2026 on varattu 7,010 milj. euroa. Kirkkonummen ylijäämän ennustetaan vuoden 2023 lopussa olevan 3,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 kuntaosuus ilman edellisten vuosien ylijäämän vähennystä on 7,991 milj. euroa. Valtion koronatuken johdosta kertyneitä ylijäämiä on tarkoitus käyttää matkustajamäärien kasvattamiseen ja palvelutason parantamiseen HSL:n strategiatavoitteiden saavuttamiseksi tulevalla TTS-kaudella. Kuntaosuuden lisäksi huomioidaan liityntäpysäköinnin kustannukset.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Länsimetron jatke Kivenlahteen valmistui vuoden 2022 lopulla, mikä näkyy kasvaneina infrakustannuksina Kirkkonummen kuntaosuudessa. Poikittainen pikaraitioyhteys Raide-Jokeri otetaan käyttöön vuoden 2023 lopussa. Rakenteilla olevalla Espoon kaupunkiradalla on merkittäviä rakentamisen aikaisia vaikutuksia Kirkkonummen junaliikenteeseen. Lisäksi seudulla on useita raitiotie- ja joukkoliikennehankkeita rakenteilla tai suunnitteilla.

Kirkkonummella alkoi uusi HSL:n liikennöintisopimus vuoden 2023 alussa. Kirkkonummen liityntälinjat liikennöidään ainakin vuoteen 2025 asti Matinkylään. HSL:n tavoitteena on päättää vuosina 2024–2025 päätepusäkkivaihtoehto Matinkylään, Espoonlahteen tai Kivenlahteen. Jälkimmäisissä vaihtoehdoissa pääosalle matka-aika Kirkkonummelta Matinkylään, sen itäpuolelle ja Helsinkiin pitenisi. Veikkolassa linjan 280 järjestämistapa muuttuu sopimusliikenteeksi vuonna 2024, jolloin ELY-keskus ja Länsi-Uudenmaan kunnat tilaavat alueensa joukkoliikenteen. HSL:n lippujen käyttöoikeus säilyy linjalla.

HSL:n strateginen tavoite vuodelle 2025 on 400 miljoonaa nousua (2019 taso), mutta seudun matkustajamäärien kehitys on jäljessä tavoitteesta. Kirkkonummella bussiliikenteen nousijamäärät ovat jo saavuttaneet vuoden 2019 tason toisin kuin junaliikenteessä. Alennetut ABCD- ja CD-lippujen hinnat vaikuttavat lipputulokertymään. Ukrainan sodan myötä energian ja polttoaineiden kustannukset, inflaatio, korkeat korot ja epävakaa taloustilanne heijastuu joukkoliikenteeseen. Espoon kaupunkiradan rakentamisen aikaiset junaliikenteen katkot vaikeuttavat liikkumista Kirkkonummellakin. Suuret infrainvestoinnit rasittavat HSL:n taloutta infrakustannusten kasvuna.

Matkustajamäärien kehityksen esteeksi voi muodostua nykyinen koronavuosina karsittu palvelutaso. Kilpailukykyinen ja houkutteleva joukkoliikenne vaatii panostuksia palvelutasoon, johon HSL on esittänyt käytettävän kuntien ylijäämiä matkustajamäärien kasvattamiseksi. Kirkkonummen kunta on ottanut HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmalausunnossaan kantaa ja pitää tärkeänä matkustajamäärien kasvattamista HSL:n strategiatavoitteen mukaisesti lausunnossa esitetyin ehdoin.

Rakennus- ja ympäristölautakunta

Tuloslaskelma

Rakennus- ja ympäristölautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	851 911	848 000	883 000	891 830	891 830
Maksutuotot	817 473	848 000	870 000	878 700	878 700
Tuet ja avustukset	34 438	0	13 000	13 130	13 130
Toimintakulut	-1 491 632	-1 529 464	-1 633 805	-1 650 144	-1 650 144
Henkilöstökulut	-821 416	-959 188	-1 033 029	-1 043 359	-1 043 359
Palkat ja palkkiot	-676 095	-782 186	-835 126	-843 478	-843 478
Henkilösivukulut	-145 321	-177 002	-197 903	-199 881	-199 881
Palvelujen ostot	-631 727	-533 300	-563 800	-569 438	-569 438
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 218	-6 566	-6 566	-6 632	-6 632
Avustukset	-29 100	-30 000	-30 000	-30 300	-30 300
Muut toimintakulut	-3 171	-410	-410	-415	-415
Toimintakate	-639 721	-681 464	-750 805	-758 314	-758 314
Sisäiset tuotot yhteensä	9 824	0	0	0	0
Sisäiset menot yhteensä	-102 301	-97 805	-88 695	-89 582	-90 478
joista:					
ICT-palvelut	-23 028	-17 004	0	0	0
Rakennusten vuokrat	-78 065	-80 801	-88 695	-89 582	-90 478
Taloudellinen tulokellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-639 721	-17	-18	-18	-18

Lupa- ja ympäristöpalvelut -palveluryhmä

Lupa- ja ympäristöpalveluiden palveluryhmä käsittää rakennusvalvonnan, ympäristösuojelun sekä ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Rakennus- ja ympäristölautakunta toimii kunnan lakisääteisenä rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena sekä edistää luonnon ja maiseman suojelua kunnassa.

Rakennusvalvonta- ja ympäristösuojeluviranomaisen lakisääteisten tehtävien lisäksi lautakunta toimii kunnan määräämänä viranomaisena maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa poikkeamislupa- ja maisematyölupa-asioissa, ulkoilulain mukaisissa leirintäalue-tehtävissä, julkisen ulkotilan valvonnassa ja rakennuslupan erityisten edellytysten arvioinnissa suunnittelutarvealueella.

Talousarviomäärärahoihin vaikuttavat toiminnalliset muutokset

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnassa vuosi 2023 on ollut määrältään ennakoitua hiljaisempi. On odotettavissa, että rakennuslupien määrä tulee jatkossakin jäämään selvästi aiempien vuosien määristä. Uusi rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025, jolloin muun muassa taksa ja rakennusjärjestys tulee uusia kokonaisuudessaan. Taksojen on vastaisuudessaan vastattava kohtuullista käsittelyn työmäärää, ja oltava naapurikuntiin nähden kilpailukykyiset.

Lupapisteen päätöksenteko- ja laskumuodostustoiminnallisuus otetaan käyttöön tulevan vuoden aikana. Pitkällä ajanjaksolla uusien ohjelmaominaisuuksien hankinta mahdollistaa vanhasta Facta-käyttöjärjestelmästä luopumisen. Lyhyellä ajanjaksolla kaksoisjärjestelmän käyttö kuitenkin aiheuttaa lisää töitä ja päällekkäisiä ohjelmistokuluja, ennen kuin vanhasta järjestelmästä pystytään kokonaan luopumaan. Laskutusominaisuuden käyttöönotto edellyttää, että ohjelmointirajapinnat Sarastian ja Lupapisteen kanssa saadaan toimimaan moitteettomasti.

Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä tulee voimaan 1.1.2024, joka velvoittaa jatkossa kuntia vastaanottamaan ja toimittamaan tietoja tietomallimuodossa mm. rakennusvalvonta- ja kaavoitusprosesseissa. Nämä velvoitteet aiheuttavat pakollisia muutoksia myös kunnan järjestelmiin, jotta ne pystytään täyttämään. Paikkatietojärjestelmän osalta tämä tarkoittaa mm. sitä, että pystytään vastaanottamaan IFC-malleja rakennuslupaprosessissa ja toimittamaan kaava-aineistot tietomallimuodossa kansalliseen tietokantaan.

Ympäristönsuojelu

Kunnan ympäristönsuojelutavoitteiden toteutuminen edellyttää panostuksia ympäristön- ja luonnonsuojelutyöhön. Vuonna 2024 laaditaan luonnon monimuotoisuus (LUMO)-ohjelma. Luonnon monimuotoisuusohjelmalla vahvistetaan Kirkkonummen kunnan vetovoimaisuutta ja luonnon hyvinvointia sekä ehkäistään luontokatoa. Ohjelman avulla kehitetään kunnan toimintatapoja ja tuetaan asukkaita ja yrityksiä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä.

Vesiensuojelun alueellisen toimenpideohjelman toteutusta jatketaan vuonna 2024 tukemalla ja avustamalla vesiensuojeluhankkeita, aloittamalla kunnostustoimet Loojärvellä ja saattamalla valmiiksi Lapinkylänjärven kunnostussuunnitelma. Vesienhoidon toimenpideohjelman tavoitteet on huomioitu asiantuntijapalveluihin varatussa määrärahasa ja ympäristönsuojelun avustusten jakoperusteissa. Osana Länsi-Uudenmaan rannikkovesivisiota on kunnanvaltuuston päätöksen 28.02.2022 § 16 mukaisesti sitouduttu Estbyänin vesistön pitkäjänteiseen kunnostustyöhön (30 000 €/vuosi). Estbyänin valuma-alueelle laaditaan tarkennetut toimenpidesuunnitelmat, joiden perusteella kunta ja muut toimijat voivat toteuttaa toimenpiteitä vesistön eri osissa. Lisäksi jatketaan Elinvoimainen ja esteetön Siuntionjoki 2030 -vision mukaisia toimenpiteitä (30 000 €/vuosi).

Ilmastotyötä jatketaan vakituisen ilmastokoordinaattorin johdolla. Ilmastokoordinaattorin työajasta ja palkkakustannuksista 50 % kohdistuu Kirkkonummelle ja 50 % Vihtiin.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen	1. Luonnonläheisyys on lumovoimatekijämme	Kunnassa ei ole luonnon monimuotoisuus (LUMO)-ohjelmaa	Laaditaan LUMO-ohjelma	ympäristöpäällikkö
	1. Luonnonläheisyys on lumovoimatekijämme	Elinvoimainen ja esteetön Siuntionjoki -vesistövisio 2030 on käynnistynyt vuonna 2019 ja jatkuu vuoteen 2024 asti. Hanketta on tarkoitus jatkaa uuden yhteistyösopimuksen kautta. Länsi-Uudenmaan rannikkovesivision mukainen kunnostustyö on aloitettu. Hankkeessa on mm. tehty kartoituksia, laadittu Tavastfjärdenin kunnostussuunnitelma ja käynnistetty Jolkbyänin valuma-alueen kunnostussuunnittelu.	Elinvoimainen ja esteetön Siuntionjoki -vesistövisio 2030 ja Länsi-Uudenmaan rannikkovesivisiota 2050-hankkeiden jatkaminen ja toimenpiteiden toteutus. Estbyänin vesistön tarkennetun toimenpideohjelman laatiminen.	ympäristöpäällikkö
2. Investoimme tulevaisuuteen: Kaavoitus ja luvitus toimivat ketterästi ja jouhevasti.	2. Tasapainotamme taloutta	Laskutuksessa on ollut viivettä. Nykyinen järjestelmä ei mahdollista laskujen reaaliaikaista seurantaa.	Lasku lähetetään asiakkaalle keskimäärin 21 päivän sisällä päätöksestä tai tarkastuksesta. Laskutusjärjestelmän uudistaminen ja läpinäkyvyyden lisääminen mahdollistaisi paremman taloudenseurannan.	johtava rakennustarkastaja
	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Vuonna 2022 saapui lupapisteeseen 623 neuvontapyyntöä, joihin vastattiin keskimäärin 3,88 päivän sisällä.	Asiakaskontaktiin vastaaminen pysyy vähintään nykyisellä tasolla.	johtava rakennustarkastaja

	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Uudisrakennuslupien, yhteensä 134 kpl, keskimääräinen käsittelyaika oli 46 kalenteripäivää vuonna 2022.	Lupahakemusten käsittely pysyy vähintään nykyisellä tasolla.	johtava rakennustarkastaja
	4. Osallistuminen ja viestintä toimivat	Rakennusvalvonnan asiakastytyväisyyttä pyritään parantamaan.	Asiakastytyväisyyden kasvu. Asiakastytyväisyyskyselyn vastausten keskiarvo vähintään 8.	johtava rakennustarkastaja

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuodet, sis. vuosilomat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Rakennus- ja ympäristölautakunta	12,37	15,5	15,2	15,5	15,5
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		0,5		0	
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		0		0	
Hyvinvointialueelle siirtyneet		0		0	

Rakennusvalvonnassa on 9,5 vakituista henkilöä ja ympäristönsuojelussa on 5 vakituista henkilöä. 2024 on tarkoitus palkata 2 kesätyöntekijää, yhteensä 0,7 htv.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta huolehtii lakisääteisten viranomaistehtävien lisäksi suunnittelutarveratkaisu- ja poikkeamishakemusten ratkaisemisesta. Rakennusvalvonta edistää neuvonnan, lupa- ja päätöskäsittelyn ja valvonnan avulla ympäristöön sopeutuvaa rakentamista sekä valvoo rakentamisen ja rakennetun ympäristön laatua.

Toiminnan painopistealueet

- Lakisääteisten tehtävien ja viranomaiskatselmusten viivytyksetön hoito
- Sähköisen asiointin kehittäminen kuten lupapisteen päätöksenteon toiminnallisuuden ja sekä sähköisen arkiston jatkokehittäminen

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Tehokas ja vaikuttava asiakaspalvelu edellyttää riittävien asiantuntijahenkilöresurssien lisäksi tietojärjestelmien paikkatiedon helppoa saatavuutta. Sähköinen lupa-asiointi on lisännyt neuvonnan tarvetta ja asiakkaiden yhteydenottoja. Rakennusvalvonnan tuottama lisäarvo on ennakoivaa, tasapuolista ja riippumatonta sekä kustannustehokasta. Luvattomaan ja luvanvastaiseen rakentamiseen on oltava edellytykset puuttua ajoissa. Uuden rakennuslain ja rakennuslupahakemusten määrän laskun johdosta on reagoitava toiminta-alueen kokonais resurssointiin ketterästi.

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Käsitellyt rakennusluvut, lkm.	501	450	450	300	300
Myönnettyt rakennusluvut, lkm.	500	445	445	295	295
Myönnettyt rakennusluvut, km ²	58 600	70 000	55000	55000	55000
Käsitellyt poikkeamishakemukset ja suunnittelutarveratkaisut, lkm.	90	70	70	50	50
Myönnettyt poikkeamishakemukset ja suunnittelutarveratkaisut, lkm.	80	65	65	45	45

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelu hoitaa lakisääteisiä lupa-, valvonta-, seuranta- ja edistämistehtäviä, joilla ehkäistään ympäristön pilaantumista ja edistetään ympäristön kestäväää käyttöä. Lisäksi ympäristönsuojelu hoitaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia maisematyöluupiin liittyviä tehtäviä.

Toiminnan painopistealueet

- Lakisääteisten lupa- ja valvontatehtävien laadukas ja viivytysten hoito. Nykyisen hyvän palvelutason ylläpitäminen ja prosessien edelleen kehittäminen.
- Lakisääteisten ympäristön- ja luonnonsuojelun edistämistehtävien laadukas hoito. Nykyisen hyvän palvelutason ylläpitäminen ja edelleen kehittäminen.
  - Ympäristö- ja luontoarvojen turvaaminen: yhteistyö kunnan sisällä ja sidosryhmien kanssa, neuvonta, luvat ja lausunnot
  - Vesien- ja luonnonsuojelun toimenpideohjelman toteuttaminen: vesistöjen tilan parantamiseen tähtäävät toimet ja hankkeet
- Vaikuttava ilmastotyö

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Lainsäädännössä tapahtuneet muutokset ja ministeriöiden sekä kuntaliiton antamat uudet ohjeistukset ovat lisänneet ympäristönsuojelun työ määrää ja aiheuttaneet jatkuvaa koulutustarvetta. Valtionhallinnon tavoitteet viranomaistoiminnan sujuvoittamiseksi ovat ohjanneet työn painopistettä ennakoivalvontaan perustuvasta lupakontrollista työllistävämpään jälkivalvontaan. Yksikkö priorisoi työtehtäviään ja antaa lausunnot kunnan ympäristön kannalta merkityksellisistä hankkeista.

Kunnan ympäristönsuojelutavoitteiden toteutuminen edellyttää panostuksia ympäristön- ja luonnonsuojelutyöhön. Ympäristönsuojeluyksikkö tarjoaa ympäristön- ja luonnonsuojeluun liittyviä asiantuntijapalveluita, tekee luontoselvityksiä ja luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia sekä päivittää ja toteuttaa jättiputkien torjuntaohjelmaa. Vuonna 2024 laaditaan luonnon monimuotoisuus (LUMO)-ohjelma. Luonnon monimuotoisuusohjelmalla vahvistetaan Kirkkonummen kunnan vetovoimaisuutta ja luonnon hyvinvointia sekä ehkäistään luontokatoa. Ohjelman avulla kehitetään kunnan toimintatapoja ja tuetaan asukkaita ja yrityksiä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelmaa toteutetaan yksikön toimesta ja ylikunnallisissa yhteistyöhankkeissa. Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman tavoitteet on huomioitu asiantuntijapalveluihin varatussa määrärahasa ja ympäristönsuojelun avustusten jakoperusteissa. Osana Länsi-Uudenmaan rannikkovesivisiota on kunnanvaltuuston päätöksen 28.02.2022 § 16 mukaisesti sitouduttu Estbyänin vesistön pitkäjänteiseen kunnostustyöhön. Estbyänin valuma-alueelle laaditaan tarkennetut toimenpidesuunnitelmat, joiden perusteella kunta ja muut toimijat voivat toteuttaa toimenpiteitä vesistön eri osissa. Lisäksi jatketaan Elinvoimainen ja esteetön Siuntionjoki 2030 -vision mukaisia toimenpiteitä. Loojärven kunnostustoimet aloitetaan yhteistyössä Espoon kaupungin kanssa ja Lapinkylänjärven kunnostussuunnitelma saatetaan valmiiksi. Ympäristönsuojelu on mukana LUVY:n koordinoimien visioiden, Veikkolan vesistöhanke sekä muiden kunnan alueella toimivien vesien- ja luonnonsuojeluhankkeiden, kuten Rannikkovesien kunnostusverkoston, Länsi-Uudenmaan hajavesihanke ja Länsi-Uudenmaan rannikon elinympäristökunnostukset -hankkeen (RANKKU) ohjausryhmissä.

Ympäristönsuojelu edistää kiinteistöjen liittymistä vesi- ja viemäriverkostoon laatimalla tiedotteita, kehoituksia, lausuntoja ja päätöksiä. Lisäksi kiinteistöjä neuvotaan liittymisen eri vaiheissa. Kylmälän vesiosuuskunnan toiminta-alueen vahvistamispäätöksen jälkeen yksikköön on tullut 41 vesi- ja viemäriverkostoon liittymistä koskevaa vapautushakemusta. Vapautushakemusten käsittely on aloitettu. Päätösten valmistelu tulee sitomaan ympäristönsuojelun resursseja pitkään.

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Viranhaltijapäätökset ja ilmoitusten käsittely, kpl	39	50	50	50	50
Ympäristö- ja maa-aineslupapäätökset, kpl	1	1	1	1	1
Maisemalupapäätökset, kpl	2	2	2	2	2
Lausunnot, kpl	39	50	50	50	50
Tarkastukset, kpl	389	150	150	150	150
Selvitykset ja suunnitelmat, kpl	10	10	10	10	10

Ympäristöterveydenhuolto

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Ympäristöterveys huolehtii Espoon, Kauniaisten ja Kirkkonummen alueella elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaisesta valvonnasta sekä kunnalle kuuluvista eläinlääkintähuoltolain mukaisista tehtävistä.

Ympäristöterveys toteuttaa valvontaa vuosittaisen suunnitelmansa perusteella, jonka lisäksi resursseja kohdennetaan ennalta suunnittelemaan valvontatyöhön, kuten elintarvike- ja talousvesiperaisten terveysvaarojen ja -haittaepäilyjen sekä asumisterveyden sisäilmaongelmien selvittelyyn. Valvontayksikön työn tavoitteena on ehkäistä elintarvikkeiden sekä ympäristön aiheuttamia terveyshaittoja, järjestää ympärivuorokautinen kiireellisten eläinlääkintäpalveluiden saanti, sekä huolehtia seutuyksikön alueen eläinsuojelu- ja eläintautitehtävistä.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Yhteistoimintasopimus päivitettiin vuonna 2021. Aiemman sopimuksen nähden suurin muutos oli että eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan aiempien vuosien eläinlääkintähuollon palvelujen käytön perustella. Tämä on aavistuksen lisännyt Kirkkonummen kunnan sopimuskustannuksia, mikä on huomioitu tämän vuoden talousarviossa.

Toimitilapalvelujen lautakunta

Toimitilapalvelujen lautakunta tuloslaskelma

Toimitilapalvelujen lautakunta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	1 560 461	3 326 909	3 219 363	3 251 558	3 284 074
Myyntituotot	366 063	356 909	218 487	220 673	222 880
Tuet ja avustukset	22 641	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	1 171 757	2 970 000	3 000 876	3 030 885	3 061 194
Toimintakulut	-25 938 398	-25 034 015	-27 033 826	-27 804 159	-30 577 216
Henkilöstökulut	-6 783 522	-6 775 502	-7 435 167	-7 509 512	-7 584 615
Palkat ja palkkiot	-5 525 333	-5 516 126	-6 001 677	-6 061 691	-6 122 312
Henkilösivukulut	-1 258 189	-1 259 376	-1 433 490	-1 447 821	-1 462 303
Palvelujen ostot	-5 772 173	-5 690 089	-6 671 188	-6 737 900	-6 805 284
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 312 855	-6 843 379	-6 989 031	-7 058 922	-7 129 514
Muut toimintakulut	-6 069 847	-5 725 045	-5 938 440	-6 497 825	-9 057 803
Toimintakate	-24 377 937	-21 707 106	-23 814 463	-24 552 601	-27 293 142
Sisäiset tuotot yhteensä	40 507 932	32 865 226	35 046 234	35 396 696	35 750 664
Sisäiset menot yhteensä	-1 143 481	-994 149	-976 364	-986 128	-995 988
joista:					
ICT-palvelut	-94 404	-119 256	0	0	0
Puhtauspalvelut	-16 387	-17 205	-17 752	-17 929	-18 108
Rakennusten vuokrat	-490 670	-857 688	-958 612	-968 199	-977 880
Taloudellinen tulokellisuus					
Asukasmäärä 31.12.	40 722	41 152	41 463	41 761	42 041
euroa per asukas, ulkoiset 31.12.	-24 377 937	-527	-574	-588	-649

Toimitilapalvelujen lautakunnan tehtävänä on vastata tehtäväalueellaan kunnan omaisuudesta ja sen arvon säilyttämisestä, huolehtia talonrakennuksen investointihankkeiden suunnittelusta ja rakennuttamisesta, huolehtia kunnan rakennusten vuokrauksesta, ylläpidosta, hoidosta ja korjauksista sekä tarjota kunnan sisäisille toimijoille suunnittelu-, rakennus-, kiinteistö-, siivous- ja ruokapalveluja sekä urheilu- ja ulkoilualueiden ylläpitoa sekä huolehtia korkotuki- ja aravalakien ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaan kunnan hoidettavaksi määräytyistä tehtävistä. Lautakunnan määrärahat sisältävät myös kunnallistekniikan kunnossapidon työjohdossa toteutettavan liikunta-alueiden ylläpidon määrärahat.

Toimitilapalvelujen lautakunta vastaa myös Eerikinkartanon toiminnasta rakennusten osalta. Eerikinkartanon toiminnan kustannuksia katetaan C.F. ja Maria von Wahlbergin rahaston varoilla rahaston sääntöjen mukaisesti.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
2. Investoimme tulevaisuuteen: Teemme rohkeasti investointeja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti		Kunnan rakennusten korjausvelka on merkittävä. Korjausohjelman hankkeita on viime vuosina jäänyt toteuttamatta henkilöstövajeen takia.	Rakennusten korjausvelka ei kasva ja vuosikorjaukset toteutetaan oikea-aikaisesti ja suunnitelmallisesti. Vuoden aikana on toteutettu korjausohjelman hankkeet käyttösuunnitelman mukaisesti (kyllä/ei).	toimitilajohtaja, ylläpitopäällikkö
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin	3. Johdamme tiedolla	Toimitilapalvelujen palveluyksiköt tuottavat sisäisiä palveluja sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen ja muuhun kunnan toimintaan sekä tiloja käyttäville kuntalaisille. Joissakin kohteissa palvelun koettu laatu on ollut epätasaista. Asiakastytyväisyyskysely on tehty v. 2023 puhtaus- ja ruokapalveluissa.	Toimintaa kehitetään asiakastytyväisyyskyselyn tulosten perustella. Asiakastytyväisyys on hyvällä tasolla. Osallistetaan lapsia ja nuoria koulujen ruokapalveluiden laadun seurantaan ja parantamiseen. Mittaroidaan asiakastytyväisyyskyselyllä ja osallistumisella. Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset: tyytyväisyys kasvaa verrattuna edelliseen kyselyyn (kyllä/ei), kokonaistyytyväisyys palvelun tasoon/laatuun, arvosana vähintään 3/5 (1 = erittäin tyytymätön, 5 = erittäin tyytyväinen).	palvelujohtaja puhtaus- ja ruokapalvelut toimitilajohtaja
3. Panostamme asukkaisiin ja hyvinvointiin: Rakennamme lapsille ja nuorille terveet ja turvalliset tilat. Olemme lapsiystävällinen kunta. Kirkkonummella on jatkossakin turvallista liikkua paikasta ja ajasta riippumatta.		Talousarvion talonrakentamisen hankkeiden investointisuunnitelma on merkittävä. Poliittista strategisen tason päätöksentekoa varten tarvitaan selkeä tilannekuva kokonaisuudesta.	Toimitilojen investointiohjelma muodostetaan päivitetyn palveluverkkosuunnitelman mukaisesti ja investoinnit toteutetaan talousarvion mukaisesti. Gesterbyn koulukeskuksen, yhteiskampuksen, Nissnikun koulun sekä Kantvikin koulun rakennushankkeet ovat edenneet talousarvion investointisuunnitelman mukaisesti (kyllä/ei).	yhdyskuntatekniikan johtaja, toimitilajohtaja

4. Luomme uuden työn paikkoja – täällä on tilaa ajatella: Houkuttelemme asiantuntijatyöpaikkoja ja kehitämme nykyisiä työpaikkoja. Tähtäämme korkeampaan tuottavuuteen.	2. Tasapainotamme taloutta	Kunnan rakennusten salkutuksessa C-salkun kiinteistöjen (kiinteistöt, joista luovutaan jollain aikavälillä) yhteenlaskettu kerrosala on tilanteessa 11/2021 noin 77 000 kem ²	C-salkun kiinteistöistä luopumista tehostetaan. Vuoden aikana suunnitellaan ja päätetään myyntien tavoiteaikataulu ja toteutetaan kiinteistöjen myynnit ja purkamiset suunnitelman mukaisesti. (kyllä/ei)	yhdyskuntatekniikan johtaja, toimitilajohtaja
2. Investoimme tulevaisuuteen: Toimimme aktiivisesti ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Olemme sitoutuneet Hinku-tavoitteisiin ja varmistamme niiden edistymisen kaikessa kunnan toiminnassa seurannan ja koordinaation kautta.	2. Tasapainotamme taloutta	Osana kunnan HINKU-tavoitteita on ruokahävikin vähentäminen ja hiilijalanjäljen pienentäminen.	Pyritään aktiivisesti vähentämään ruokahävikin määrää. Otetaan kouluissa ja päiväkodeissa käyttöön ruokahävikin mittaaminen.	palvelujohtaja

Henkilöstösuunnitelma

Henkilötyövuodet, sis. vuosilomat	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimitilapalvelujen lautakunta	167,59	149	154	154	150
Arvio uusien perustettavien virkojen ja toimien määrästä		0	1	0	0
Arvio lakkautettavien virkojen ja toimien määrästä		1	1	0	4
Hyvinvointialueelle siirtyneet		20			

Puhtaus- ja ruokapalveluyksikössä on 123 vakituista työntekijää. Työntekijöiden määrä laskee Gesterbyn koulukeskuksen valmistuttua v. 2026. Toimitilojen ylläpidon ja rakennuttamisen yksikössä on 31 vakituista työntekijää. Talousarviossa on varauduttu siihen, että kaikki virat ja toimet ovat täytettyinä.

Toimitilapalvelut

Toimitilapalvelujen lautakunta

Määrärahat sisältävät lautakunnan kokoukset, koulutukset ja muut kulut.

Toimitilojen ylläpito- ja rakennuttamispalvelut

Palveluyksikössä on kolme tiimiä: ylläpitopalvelut, rakennuttamispalvelut ja kiinteistöhallinto.

Ylläpitopalvelut

Ylläpitopalvelut vastaa kunnan omistamien rakennusten huolto- ja kunnossapitopalveluista. Kiinteistöhuolto toteutetaan pääosin omalla henkilökunnalla lukuun ottamatta Veikkolan alueen sekä Jokirinteen oppimiskeskuksen kiinteistöhuoltoa, jotka ovat ulkoistettu ulkopuoliselle palveluntuottajalle. Rakennusten kunnossapitoa toteutetaan omalla henkilökunnalla sekä ostopalveluina puitesopimusurakoitsijoilta.

Ylläpitopalvelujen määrärahat sisältävät myös kunnallistekniikan kunnossapidon työjohtossa (yhdyskuntatekniikan lautakunnan) toteutettavan liikunta- ja virkistysalueiden ylläpidon määrärahat. Liikunta- ja virkistysalueiden kunnossapidon määrärahat ja sisäiset tulot on määritelty sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan talousarvion mukaisesti.

Rakennuttamispalvelut

Rakennuttamispalvelut vastaa kunnan talonrakennusinvestointien suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Kiinteistöhallinto

Kiinteistöhallinto vastaa rakennuskannan hallinnosta, vuokrasopimuksista, tiedonhallinnan kehittämisestä, kiinteistösalkutuksen valmistelusta sekä kunnalle tarpeettomien rakennusten myynnin valmistelusta, kunnan sisäilmatyön koordinaatiosta sekä kunnan asuntoviranomaistoiminnasta.

Toiminnan painopistealueet

- Kiinteistöjen tiedonhallinnan, taloussuunnittelun ja sisäisen vuokran järjestelmän kehittäminen.
- Investointiohjelman toteuttaminen talousarvion ja lautakunnan käyttösuunnitelman mukaisesti.
- Kunnan kiinteistöjen suunnitelmallinen ja kustannustehokas ylläpito, pts-suunnittelun kehittäminen. Korjaukset suunnataan pts-suunnitelmien mukaisesti tärkeimpiin kohteisiin ja toimenpiteisiin. Käyttäjien tilamuutostyöt voidaan toteuttaa, jos ne ovat välttämättömiä.
- Ylläpitokustannusten pienentäminen myymällä ja purkamalla kiinteistösalkutuksen mukaisia myynti- ja purkukohteita
- Kunnan kiinteistöjen energiatehokkuuden edistäminen ja energiankulutuksen vähentäminen
  - toteutetaan kunta-alan energiatehokkuussopimuksen mukaisia energiansäästötoimenpiteitä.
  - Talousarvion investointiosa sisältää määrärahan energiatehokkuushankkeille. Energiatehokkuusinvestointeja voidaan toteuttaa myös palvelusopimusmallilla.
  - Edistetään energiatehokasta rakentamista, ilmastotavoitteet ja vähäpäästöisen energian käyttö huomioidaan investointien hankintakriteereissä.
- Sote-kiinteistöjen omistusjärjestelyjen selvittäminen

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Talousarviossa on varauduttu avoimena olevien tehtävien täyttämiseen. Yksikössä on ollut merkittävää henkilöstövajausta, mutta tilanne on parantunut. Talousarvion tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että saadaan rekrytoitua henkilöt yksikössä vielä avoinna oleviin tehtäviin. Talousarviossa on varauduttu siihen, että henkilöstövajetta ei enää ole.

Yleinen kustannustason nousu vaikuttaa kaikkeen toimintaan. Ukrainan sodan aiheuttamat rakennusmateriaalien saatavuushaasteet ja hintojen epävarmuus on taittunut. Tilastokeskuksen mukaan rakennuskustannukset nousivat vuoden 2023 heinäkuussa 2,2 % (vuonna 2022: 6,8 %) vuodentakaisesta. Vuonna 2022 Kustannukset nousivat erityisesti tarvikkepanoksissa. Rakennusalan suhdannenäkymä on laskeva. Suhdanteiden vaikutus talonrakennushankkeiden tarjouksiin ja urakkahintoihin on huomattava.

Kunnalla on käynnissä useita suuria talonrakentamisen investointihankkeita. Hankkeiden valmistelu ja toteuttaminen edellyttävät asiantuntijapalveluiden hyödyntämistä. Suunnittelun, urakkatarjousten valmisteluun, rakennuttamisen tehtäviin ja rakennusurakoiden valvontaan on varauduttu investointien määrärahoissa.

Sääolosuhteet vaikuttavat ylläpidon (lämmitys, sähkö ja pihojen talvikunnossapito) kustannuksiin. Talousarviossa on varauduttu normaaleihin sääolosuhteisiin, Kunnossapitourakoiden kustannukset nousevat sopimuksiin sisältyvän indeksikorotuksen mukaisesti. Rakennus- ja ylläpitokustannusindeksien ja energian hintojen kehitys vaikuttaa toimintamenoihin voimakkaasti. Ylläpitokustannusten ennakoitu nousu on huomioitu talousarviossa tiedossa olevan 08/2023 tilanteen mukaisesti.

Talousarviossa on huomioitu käytössä olevien väistötilojen vuokrakustannukset sekä muut ulkoiset vuokrakustannukset vuokrasopimusten mukaisesti.

Rakennuksia puretaan toimitilalautakunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

Toiminnan suurimmat kustannuserät

- Henkilöstökustannukset noin 2,5 milj. euroa
- Palvelujen ostot noin 5,53 milj. euroa, josta suurimmat erät ovat
  - Rakennusten ja alueiden rakentamispalvelut, noin 4,6 milj. euroa, josta suurimmat erät ovat
    - Ylläpito 2,72 milj. euroa
    - Vuosikorjaukset 0,8 milj. euroa
    - Kiinteistöjen pihojen kunnossapito 0,4 milj. euroa
    - Liikunta- ja virkistysalueiden kunnossapito 0,19 milj. euroa
    - ulkoistettu kiinteistöhuolto (Veikkola, Jokirinne) 0,45 milj. euroa
  - Asiantuntijapalvelut 0,24 milj. euroa
  - Puhtaanapito- ja pesulapalvelut 0,26 milj. euroa
  - ICT-palvelut -0,16 milj. euroa
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat noin 5 milj. euroa, josta suurimmat erät ovat
  - Sähkö ja kaasu 1,8 milj. euroa
  - Lämmitys 2,3 milj. euroa
  - Vesi 0,45 milj. euroa. (Huomioitu Kirkkonummen Vesi -liikelaitoksen päivitettyt maksut)
  - Rakennus- ja muu materiaali 0,41 milj. euroa
- Muut toimintakulut -5,85 milj. euroa, josta suurimmat erät ovat
  - Rakennusten vuokrat 5,5 milj. euroa (huomioitu sopimusten indeksitarkistukset ja uudet Nissnikun väistötilat)
    - Väistötilojen vuokrat
    - Kunnantalon ja pysäköintilaitoksen vuokra
    - Muut vuokratilat

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ylläpidettävien toimitilojen kerrosala, m2		158 939	145 826	139 598	
Ylläpidettävien vuokrattujen tilojen kerrosala, m2		31 393	32 543	31 393	
Ylläpidettävien muiden tilojen kerrosala, m2		11 340	11 340	11 340	

Puhtaus- ja ruokapalvelut

Puhtauspalvelut

Puhtauspalvelujen tehtävänä on luoda puhtaita tiloja sekä lisätä turvallisuutta, terveellisyttä ja viihtyisyyttä kunnan kiinteistöissä. Palvelun tavoitteena on ylläpitää tarkoituksenmukaista ja laadukasta puhtaustasoa, ylläpitää pintamateriaalien kuntoa sekä parantaa ilmanlaatua. Puhtauspalvelujen talousarviossa huomioidaan tarvittavat resurssit, jotka perustuvat työn mitoitukseen asiakkaiden tarpeiden ja heidän käyttämiensä tilojen mukaan. Palvelujen hinnoittelu perustuu asiakkaan tilaamaan palvelukokonaisuuteen, kuten siivottavaan pinta-alaan, puhtaustasoon ja siivoustaajuuteen. Lisäksi palvelun suorittamisajankohta, kuten viikonlopputyö vaikuttaa hinnoitteluun. Asiakkaita pyritään huomioimaan laskutuksessa välittömästi, kun sisäisiä siivouseriä päivitetään toteutuneen palvelun mukaan. Toimintatuotot muodostuvat suurelta osin sisäisistä siivousmaksuista, jotka perustuvat toimitilapalvelujen lautakunnan päättämiin neliöhintoihin.

Ruokapalvelut

Ruokapalvelun tehtävänä on vastata ruokapalvelujen suunnittelusta ja toteutuksesta Kirkkonummen kunnan toimipaikoissa. Valtion ravitsemusneuvottelukunnan julkaisemissa suosituksissa kouluruokailun ja varhaiskasvatuksen osalta tarkennetaan lasten ja nuorten ruokapalvelun suunnittelua ja toteutusta. Kaikissa kouluissa tarjotaan sekä perus- että kasvisruokaa päivittäin vapaasti valittavaksi. Kiertävältä perusruokalistalta löytyy kasvisruokia kaikille tarjottavaksi, siten että lähes joka viikolla on kasvisruokapäivä.

Ruokapalvelujen talousarvio laaditaan siten, että toiminnan tuotot kattavat toiminnan kustannukset. Kunnan eri tilaajatahojen edustajat tilaavat ateriapalvelut alueensa tuotantokeittioista. Ruokapalvelu laskuttaa tilaajayksiköitä tilausten mukaan käyttäen toimitilapalvelujen lautakunnan päättämiä hintoja. Ruokatuotanto organisoidaan neljään aluetuotantokeittioon, josta kaksi sijaitsee keskustan alueella, yksi Sundsbergissä ja yksi Veikkolassa. Ruokapalvelu valmistaa aterioita myös muutaman yksityisen toimijan kohteisiin.

Toiminnan painopistealueet

Puhtaus- ja ruokapalvelujen toiminnan lähtökohtana on tilaaja-asiakkaan tarpeet. Pääpainona on organisaation palvelutuotannon järjestäminen ja toiminnan kehittäminen asiakaslähtöisesti, joustavasti ja kustannustehokkaasti. Tärkeänä osana kunnan HINKU-tavoitteita on ruokahävikin ja kemikaalikuorman vähentäminen ja toiminnan hiilijalanjäljen pienentäminen. Ruokapalveluissa suosimme kotimaisia ja vastuullisesti tuotettuja elintarvikkeita, kun se on mahdollista ja taloudellisesti järkevää.

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Vuonna 2024 puhtauspalvelua tuotetaan noin 99 400 m² verran n. 70 rakennuksessa. Palvelusta 70 % on omaa tuotantoa ja 30 % ostopalvelua. Vuoden aikana ulkoistettu siivous kilpailutetaan uudelleen ja tavoitteena on, että uudet palvelusopimukset astuvat voimaan elokuussa 2024. PURU-yksikön toiminnan kustannuksiin vaikuttaa yleisen kustannustason nousu, josta palkkakulujen kustannusvaikutus lienee noin 6,7 %. Tämä vaikuttaa merkittävästi työvoimavaltaiseen ala-alaan. Haasteet ammattitaitoisen henkilöstön saatavuudessa eläköityvien tilalle ja työskentelykohteiden sirpaleisuus ja sijoittuminen ympäri kuntaa vaatii ostopalvelun tilapäistä käyttöä myös kohteissa, jossa on kunnan oma siivous. Nissnikun koulun väistötilaratkaisut vaikuttavat henkilöstön sijoittumiseen ja mikäli siivottavia tiloja tulee merkittävästi lisää, vaikuttaa se henkilöstömäärään. HINKU-tavoitteiden mukaisesti pyritään lisäämään kemikaalittomia puhdistusmenetelmiä ja kemikaalikuormaa pyritään vähentämään koko yksikössä.

Vuonna 2024 tuotettavien aterioiden määrään ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia. Ruokapalvelua järjestetään tilaajayksiköiden toiminnan ja tilausten mukaisesti ja kunnan henkilöstö voi halutessaan jatkossakin ruokailla työpaikkaruokailun hinnalla kouluissa. Elokuussa 2023 aloitettua hävikkiruokan myyntiä jatketaan kouluissa ja päiväkodeissa. Hävikin seuranta tehostetaan ja eri hävikkilajit mitataan tai punnitaan ja dokumentoidaan. Valmistuskeittäöihin hankitaan Biovaakoja helpottamaan hävikin mittaamista ja raportointia. Lukuvuodeksi 2024–2025 tavoitteena on muuttaa nykyinen kymmenen viikon kiertävä ruokalista kuuden viikon kiertäväksi ruokalistaksi, joka keventää ruokapalveluhenkilöstön työtä ja mahdollistaa elintarvikkeiden tehokkaamman kierron ja vähentää hävikin syntyä. Muutokset ruokalistoissa eivät vaikuta ruoan laatuun tai monipuolisuuteen ja kuuden viikon kierto on yleisesti käytössä koulu- ja päiväkotiruokailussa. Vuoden alkupuoliskolla (helmikuu-maaliskuu) käyttöön tuleva uusi Hansel elintarvikesopimus pitää elintarvikkeiden kustannusten nousun maltillisena.

Kunnan tulevat rakennushankkeet tulevat merkittävästi lisäämään puhtaanapidon ostopalvelun osuutta, koska hankkeet on päätetty toteuttaa elinkaarimallilla. Samalla kunnan henkilöstömäärä pienenee. Puhtauspalveluja tulee tuottamaan arviolta omaa henkilöstöä n. 35, kun Gerterbyn koulukeskus, Nissniku ja Yhteiskampus valmistuvat. Ruokapalveluihin ei ole odotettavissa suurempia muutoksia.

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Puhtauspalvelut					
Kunnan henkilöstön siivottava pinta-ala	102 288	69 942	71 421	71 421	60 850
Ostopalvelujen osuus, m ²	32 141	27 516	27 853	27 853	39 753
Yhteensä	134 429	97 458	99 274	99 274	100 603
Ruokapalvelut					
Tuotettuja aterioita, opetustoimi	1 174 375	1 076 936	1 236 374	1 236 374	1 236 374
Tuotettuja aterioita, lasten päivähoito	843 315	914 457	901 718	901 718	901 718
Tuotettuja aterioita, hoivapalvelut	65 529	0	0	0	0
Tuotettuja aterioita, kotipalveluateriat	34 652	0	0	0	0
Tuotettuja aterioita, henkilöstöruokailu + valvonta-ateriat	140 971	104 464	103 828	103 828	103 828
Tuotettuja aterioita, muu tilausruokailu	97 362	68 564	65 215	65 215	65 215
Tuotettuja aterioita, hoivapalvelu, yksityinen	0	0	0	0	0
Tuotettuja aterioita, yksityinen päivähoito	29 883	36 352	24 480	24 480	24 480
Ostopalvelujen osuus tuotetuista aterioista, %	0	0	0	0	0

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma € / ulkoiset erät

570 Kirkkonummen kunta (sis. Kirkkonummen Vesi-liikelaitos)

Ulkoiset

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	36 545 269	24 271 072	25 395 640	29 305 177	30 066 544
Myyntituotot	14 325 408	12 324 361	12 947 809	16 476 286	17 507 776
Maksutuotot	9 897 972	4 958 680	5 131 825	5 460 423	5 176 082
Tuet ja avustukset	9 035 796	2 788 908	2 892 908	2 901 139	2 879 520
Muut toimintatuotot	3 286 093	4 199 123	4 423 098	4 467 329	4 503 166
Toimintakulut	-278 664 951	-139 034 938	-151 893 812	-157 402 555	-161 333 862
Henkilöstökulut	-107 484 362	-78 691 239	-87 100 770	-87 921 906	-88 671 693
Palkat ja palkkiot	-86 991 896	-64 212 047	-70 227 287	-70 899 373	-71 493 071
Henkilösivukulut	-20 492 466	-14 479 192	-16 873 483	-17 022 533	-17 178 622
Palvelujen ostot	-138 843 193	-35 418 396	-39 923 662	-43 807 423	-44 171 188
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 612 672	-12 350 955	-12 315 484	-12 533 933	-12 726 329
Avustukset	-8 024 983	-5 239 660	-5 444 664	-5 489 012	-5 542 894
Muut toimintakulut	-8 699 741	-7 334 688	-7 109 232	-7 650 281	-10 221 758
Toimintakate	-242 119 682	-114 763 866	-126 498 171	-128 097 378	-131 267 318
Sisäiset tuotot yhteensä	43 743 170	36 364 102	35 046 234	35 396 696	35 750 664
Sisäiset menot yhteensä	-37 682 397	-36 364 102	-35 046 234	-35 396 699	-35 742 477
Verotulot	223 215 253	110 398 780	107 184 075	112 110 537	116 578 445
Valtionosuudet	35 670 635	36 080 207	37 690 838	40 718 000	40 668 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-399 897	-673 029	-400 000	-1 300 000	-3 000 000
Vuosikate I	16 366 309	31 042 092	17 976 742	23 431 159	22 979 127
Käyttöom.myyntivoitot	18 276 731	3 500 000	1 990 000	3 590 000	2 000 000
Maankäyttösop.korvaukset	3 647 887	3 100 000	3 580 000	5 170 000	2 500 000
Vuosikate II	38 258 590	37 642 092	23 546 742	32 191 159	27 479 127
Poistot ja arvonalentumiset	-25 572 150	-20 984 426	-17 595 038	-17 660 956	-20 388 952
Satunnaiset erät	0	0	0	-400 000	0
Tilikauden tulos	12 686 440	16 657 666	5 951 704	14 130 203	7 090 175
Poistoeron muutos	13 352	20 000	20 000	20 000	20 000
Tilikauden ylijäämä (alij.)	12 699 790	16 677 666	5 971 704	14 150 203	7 110 175

Tuloslaskelma € / ulkoiset erät

570 Kirkkonummen kunta (ilman Kirkkonummen Vesi -liikelaitosta)

Ulkoiset	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	27 522 885	13 535 072	14 915 640	16 994 099	17 118 143
Myyntituotot	5 250 543	2 149 361	2 789 809	4 767 708	4 839 875
Maksutuotot	9 898 567	4 397 680	4 809 825	4 857 923	4 895 582
Tuet ja avustukset	9 028 887	2 788 908	2 892 908	2 901 139	2 879 520
Muut toimintatuotot	3 344 888	4 199 123	4 423 098	4 467 329	4 503 166
Toimintakulut	-272 957 862	-132 213 802	-144 807 246	-149 916 824	-153 426 329
Henkilöstökulut	-106 184 568	-77 219 364	-85 529 634	-86 289 556	-86 994 211
Palkat ja palkkiot	-85 900 335	-63 013 220	-68 958 525	-69 565 758	-70 122 658
Henkilösivukulut	-20 284 233	-14 206 144	-16 571 109	-16 723 798	-16 871 553
Palvelujen ostot	-136 010 277	-32 275 292	-36 485 422	-40 152 723	-40 243 618
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 072 535	-10 251 955	-10 365 484	-10 464 476	-10 555 657
Avustukset	-7 994 983	-5 239 660	-5 444 664	-5 489 012	-5 542 894
Muut toimintakulut	-8 695 499	-7 227 531	-6 982 042	-7 521 057	-10 089 949
Toimintakate	-245 434 977	-118 678 730	-129 891 606	-132 922 725	-136 308 186
Sisäiset tuotot yhteensä	43 743 170	36 364 102	35 046 234	35 396 696	35 750 664
Sisäiset menot yhteensä	-37 682 397	-36 364 102	-35 046 234	-35 396 699	-35 742 477
Verotulot	223 215 253	110 398 780	107 184 075	112 110 537	116 578 445
Valtionosuudet	35 670 635	36 080 207	37 690 838	40 718 000	40 668 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-384 474	-658 018	-384 989	-1 284 989	-2 984 989
Vuosikate I	13 066 437	27 142 239	14 598 318	18 620 823	17 953 270
Käyttöom.myyntivoitot	18 276 731	3 500 000	1 990 000	3 590 000	2 000 000
Maankäyttösop.korvaukset	3 647 887	3 100 000	3 580 000	5 170 000	2 500 000
Vuosikate II	34 958 718	33 742 239	20 168 318	27 380 823	22 453 270
Poistot ja arvonalentumiset	-23 329 208	-18 040 426	-15 027 777	-14 823 532	-16 654 350
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	11 629 510	15 701 813	5 140 541	12 557 291	5 798 920
Poistoeron muutos	0	0	0	0	0
Varausten muutos	0	0	0	0	0
Rahastojen muutos	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alij.)	11 629 510	15 701 813	5 140 542	12 557 291	5 798 920

Tuloslaskelma €

570 Kirkkonummen Vesi -liikelaitos

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	9 551 048	10 736 000	10 480 000	12 311 078	12 948 401
Myyntituotot	9 542 894	10 175 000	10 158 000	11 708 578	12 667 901
Maksutuotot	0	561 000	322 000	602 500	280 500
Tuet ja avustukset	6 910	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	1 245	0	0	0	0
Toimintakulut	-6 235 709	-6 821 136	-7 086 566	-7 485 731	-7 907 533
Henkilöstökulut	-1 299 794	-1 471 875	-1 571 136	-1 632 350	-1 677 482
Palkat ja palkkiot	-1 091 561	-1 198 827	-1 268 762	-1 333 615	-1 370 413
Henkilösivukulut	-208 233	-273 048	-302 374	-298 735	-307 069
Palvelujen ostot	-2 928 600	-3 143 104	-3 438 240	-3 654 700	-3 927 570
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 913 077	-2 099 000	-1 950 000	-2 069 457	-2 170 672
Avustukset	-30 000	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-64 238	-107 157	-127 190	-129 224	-131 809
Toimintakate	3 315 339	3 914 864	3 393 434	4 825 347	5 040 868
Rahoitustuotot ja -kulut	-15 424	-15 011	-15 011	-15 011	-15 011
Vuosikate	3 299 915	3 899 853	3 378 423	4 810 336	5 025 857
Poistot ja arvonalentumiset	-2 242 942	-2 944 000	-2 567 261	-2 837 424	-3 734 602
Satunnaiset erät	0	0	0	-400 000	0
Tilikauden tulos	1 056 973	955 853	811 162	1 572 912	1 291 255
Poistoeron muutos	13 352	20 000	20 000	20 000	20 000
Tilikauden ylijäämä (alij.) (S)	1 070 325	975 853	831 162	1 592 912	1 311 255

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaan summataan talousarvion käyttötalousosan toimintatulot ja -menot. Tuloslaskelma osoittaa, riittääkö kunnan tulorahoitus palvelutoiminnan menojen, rahoitusmenojen ja käyttöomaisuuden käytöstä aiheutuneiden menojen eli poistojen kattamiseen. Talousarvion tuloslaskelma sisältää myös kunnan ja vesihuoltolaitoksen väliset rahoituserät. Tuloslaskelman välituloksina esitetään seuraavat tiedot:

Toimintakate

Tuloslaskelman toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate I

Vuosikate kertoo, paljonko talousarviovuoden verorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Verorahoitus on tuloslaskelman verotulojen ja valtionosuuksien summa.

Vuosikate II

Rahoituslaskelmaan siirtyvä vuosikate II eli varsinainen omarahoituserä on vuosikate I lisättyinä käyttöomaisuuden myyntivoitoilla ja maankäyttösopimuskorvauksilla.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on tilikauden tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Taloussuunnitelman tuloslaskelma

Keskeinen tavoite kunnan talouden hoidossa on säilyttää talouden tasapaino ja huolehtia siitä, että kunnan palvelutehtävän kustannusten kasvu ei ylitä verorahoituksen kasvun tasoa. Kuntalain mukaisesti talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa

hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Toimintakatteen ja vuosikatteen kehitys 2024–2026

Vuoden 2024 talousarvion toimintatulojen ja -menojen erotus, toimintakate on 126,5 milj. euroa. Toimintakate kasvaa 3,8 % vuoden 2023 talousarvion toteumaennusteeseen verrattuna.

Vuosikatteen kehitys vuosina 2024–2026

	2024	2025	2026
Toimintakate	-126 498 171	-128 097 378	-131 267 318
Verorahoitus	144 874 913	152 828 537	157 246 445
Rahoituserät, netto	-400 000	-1 300 000	-3 000 000
Vuosikate I	17 976 742	23 431 159	22 979 127
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1 990 000	3 590 000	2 000 000
Maankäytösopimuskorvaukset	3 580 000	5 170 000	2 500 000
Vuosikate II	23 546 742	32 191 159	27 479 127

Tuloslaskelmassa toimintakatteen jälkeen tulevat verotulot, valtionosuudet sekä rahoituserät (korke- ja rahoitustulot ja menot). Näiden erien jälkeen syntyvä vuosikate I on talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina positiivinen eli verorahoituksesta jää jonkin verran investointimenojen kattamiseksi. Vuosikate II eli varsinainen omarahoituserä tulisi kattaa poistot, jotta tilikauden tulos on positiivinen.

Tuloslaskelmaosan määrärahat ja tuloarviot

Verotulot

Kunnan tulovero

Talousarvion tuloveron tuottoarvio perustuu Kuntaliiton elokuussa päivitettyyn verotulojen ennustekehikkoon.

Kunnallisveroprosenttia ei voinut hyvinvointialueuudistuksen siirtolaskelmien takia muuttaa vuodelle 2023.

Kuntien tuloveroprosentteja leikattiin 12,64 %-yksikköä eli Kirkkonummen kunnalle jäi prosentiksi 7,11. Talousarviovuoden 2024 veroprosentti tulee määrätä yhden desimaalin tarkkuudella ja esityksenä on 7,1 %. Verotulot Suomen Kuntaliiton ennusteen mukaan laskevat siten 6,8 prosentilla verrattuna talousarvioennusteeseen 2023, koska vuonna 2023 saatiin korkeamman veroprosentin mukaisia jälkiveroja verovuodelta 2022.

Kiinteistövero

Kirkkonummen kunnan kiinteistöveroprosentit ovat vuonna 2024:

- yleinen kiinteistöveroprosentti 0,93 % (=alaraja)
- yleinen maapohjan kiinteistöveroprosentti 1,3 % (=uusi alaraja)
- vakituiseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti 0,41 % (=alaraja)
- muuhun asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti 1,40 % (vaihteluväli 0,93–2 %)
- rakentamaton rakennuspaikka 5,43 % (vaihteluväli 2–6 %)

Verotulot

Tilivuosi	TP 2022	TAE 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Kunnallisvero	201 280 820	94 876 736	85 323 790	89 665 995	93 986 602
Kiinteistövero	12 737 913	13 479 267	15 249 517	15 337 272	15 337 272
Yhteisövero	9 196 520	6 933 701	6 610 768	7 107 270	7 254 571
Yhteensä	223 215 253	115 289 705	107 184 075	112 110 537	116 578 445
Muutos %	7,25	-48,35	-7,03	4,60	3,99

Valtionosuudet

Peruspalvelujen valtionosuus sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukainen valtionosuus. Lisäksi valtionosuusmaksatuksessa otetaan huomioon kuntien kotikuntakorvausmenot ja -tulot. Kirkkonummella kotikuntakorvaukset ovat negatiiviset, koska keskiasteen koulutuksesta maksetaan korvauksia muille kunnille.

Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotulojen tuloarvio käsittää talletusten, sijoitusten ja antolainojen korot. Muiden rahoitustulojen tuloarvio käsittää verotilitysten korot ja korotukset, perityt viivästyskorot sekä kuntayhtymien peruspääomasta maksetun koron.

Korkomenojen määräraha käsittää pitkäaikaisista ja lyhytaikaisista lainoista maksetut korot sekä kunnan kassavaroihin sisältyvistä rahastojen varoista suoritettavat korot. Muiden rahoitusmenojen määräraha käsittää muut lainojen hoitokustannukset kuin korot, verotilitysten korot ja korotukset, viivästyskorot ja muut rahoitusmenot.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja maankäyttösopimuskorvaukset

Vuonna 2024 arvioidaan käyttöomaisuuden myynneistä kertyvän yhteensä 3,58 milj. euroa. Myyntivoitto otetaan huomioon tuloslaskelmaosassa.

Maankäyttösopimusten mukaisia korvauksia arvioidaan kertyvän talousarviovuonna 1,99 milj. euroa.

Kirkkonummen Vesi –liikelaitos

Talousarvion tuloslaskelmaosassa näytetään informatiivisena liikelaitoksen tuloslaskelma. Tuloslaskelma sisältää myös liikelaitoksen ja kunnan väliset rahoituserät. Liikelaitoksen osuus maankäyttösopimuskorvauksista näkyy kohdassa muut toimintatulot. Valtuusto vahvistaa vuosittain talousarvion vahvistamisen hyväksymisen yhteydessä peruspääomasta maksettavan koron suuruuden. Vuonna 2024 tämä korko on 5 %.

Investointiosa

Investointiosan yhteenveto

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
ATK-ohjelmat ja käyttöönottoprojektit					
Menot	-197 662	-195 000	-610 000	-210 000	-10 000
Tulot					
Netto	-197 662	-195 000	-610 000	-210 000	-10 000
Muut pitkävaikutteiset menot					
Menot	-54 120	-60 000	-70 000	-100 000	-60 000
Tulot					
Netto	-54 120	-60 000	-70 000	-100 000	-60 000
Maa- ja vesialueet					
Menot	-306 907	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Tulot	353 637				
Netto	46 729	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Talonrakentaminen					
Menot	-15 668 187	-3 700 000	-10 500 000	-23 050 000	-42 050 000
Tulot	46 432 981				
Netto	30 764 794	-3 700 000	-10 500 000	-23 050 000	-42 050 000
Liikenneväylät ja puistot					
Menot	-6 490 328	-25 780 000	-32 575 000	-45 130 000	-30 380 000
Tulot	231 644				
Netto	-6 258 684	-25 780 000	-32 575 000	-45 130 000	-30 380 000
Liikunta- ja virkistysalueet					
Menot	-168 090	-1 265 000	-1 395 000	-1 615 000	-1 130 000
Tulot					
Netto	-168 090	-1 265 000	-1 395 000	-1 615 000	-1 130 000
Vesi-liikelaitoksen investoinnit					
Menot	-2 311 580	-7 410 000	-9 050 000	-10 445 000	-9 100 000
Tulot					
Netto	-2 311 580	-7 410 000	-9 050 000	-10 445 000	-9 100 000
Irtain omaisuus					
Menot	-547 122	-180 000	-127 000	-2 998 000	-4 667 000
Tulot					
Netto	-547 122	-180 000	-127 000	-2 998 000	-4 667 000
Osakkeet ja osuudet					
Menot	-86023				
Tulot					
Netto	-86023				
Investointiosia yhdessä					
Menot	-25 830 019	-39 090 000	-54 827 000	-84 048 000	-87 897 000
Tulot	47 018 262				
Netto	21 188 242	-39 090 000	-54 827 000	-84 048 000	-87 897 000

Muut pitkävaikutteiset menot

Hankeryhmään on tehtävätasolla budjetoitu kunnan rahoitusosuus sellaisiin hankkeisiin, jotka eivät jää kunnan käyttöomaisuudeksi. Lisäksi hankeryhmään on budjetoitu asiantuntijapalveluhankinnoista aiheutuvat tavanomaista suuremmat kartoituskustannukset.

Täydennyskartoitukset ja paikkatietojen tuottaminen 70 000 €

Määräraha käytetään erilaisten paikkatietoaineistojen tuottamiseen ja paikkatietojärjestelmän päivittämiseen ja laajentamiseen.

Yhdyskuntatekniikan lautakunta päätti 27.4.2023 hankkia Tiera Oy:n kilpailuttaman Tiera City-paikkatietojärjestelmän. Hankinnan projektisuunnitelman mukaan järjestelmän käyttöönotossa suoritetaan vuonna 2024 aineistojen konversiohankinnat.

Lisäksi vuonna 2024 Helsingin seudun ympäristö palvelut HSY kilpailuttaa koko pääkaupunkiseudun kattavan maanpeiteaineiston hankkimisen, jossa myös Kirkkonummi on mukana omalla osuudellaan.

Kiinteät rakenteet

Liikenneväylät ja puistot

Aluekohtaiset tiet ja muut liikennealueet

Isot hankkeet 11 050 000 €

- Kirkkonummentien ylikulkusillan rakentaminen. Tehdään yhteistyössä Väyläviraston kanssa. Kunnan osuus 100 %. Liikenne siirtynyt sillalle B. Silta A:n rakentaminen ja vanhan sillan purkaminen jatkuu.

Keskusta:

- Kirkkonummentien ja Överbyntien rakentaminen
- Kt 51 yleissuunnittelu välillä Kirkkonummi-Siuntio

Uudet asemakaavahankkeet alueittain 12 700 000 €

- Juhlakallio ja Tolsanmäki, Tolsanmäen osalta suunnittelu jatkuu. Juhlakallio rakenteilla. Rakentaminen jatkuu 2024.

Keskusta ja lähialueet:

- Villa Haga: sisältää Asematien välillä Asemankaari-Kelan talo, Koulupolun, Tallikujan ja Asematien aukion ja kevyen liikenteen alikulkusillan sekä Wiikintien, Kirkkotallinkujan ja liikealueen kehäyhteys välillä Kirkkotallintie-Wiikintie suunnittelun ja rakentamisen
- Läntinen Gesterby: Gesterbyntie, Gesterborgintie

Laajakallio ja lähialueet:

- Killinmäen yleissuunnittelu

Masala ja lähialueet:

- Bjönsinmäen (Tinatie, Suomelanpolku, Aittakuja sekä Köpaksenpolku) katujen rakentaminen
- Masalanportti vaihe 2: Sundsbergintie, kiertoliittymä ja Eteläinen Salmitie rakentaminen
- Mustikkarinteen katu- ja rakennussuunnittelu
- Tassumäen yleissuunnittelu

Sundsberg ja lähialueet:

- Kolabackenin rakentaminen
- Sarvvikinportti

Veikkola ja lähialueet:

- Eerikinkartanon yleissuunnittelu

Asumisviihtyvyyttä parantavat hankkeet alueittain 1 710 000 €

Keskusta ja lähialueet:

- Tallinmäki: Rovastinpuiston rakentaminen. Rakennetaan yhdessä lukiokampus hankkeeseen yhteydessä
- Ervastintien p-paikkojen katu- ja rakennussuunnittelu
- Kaksoskujan leikkiapaikan katu- ja rakennussuunnittelu
- Gesterbyntorin katu- ja rakennussuunnittelu

Masala ja lähialueet

- Ratsumiehentien p-alueen rakentaminen
- Parannetaan alueen vieraspysäköintiä rakentamalla muutama paikka kadun varteen.

Kevyen liikenteen raiteiden rakentaminen sekä kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelma (kv 18.12.2017 § 90)

- Mt 110 kevyenliikenteenväylän tie- ja rakennussuunnitelman laadinta välille Kolmiranta Veikkola ELY/kunta 50/50 periaatteella (Kv 11.5.2020 § 174). Rakentaminen alkaa vuoden 2023 lopussa ja jatkuu vuonna 2024.

Arvioidut määrittelemättömät hankkeet

- Tie- ja katualueiden valaistuksen uusiminen EU-säädösten mukaiseksi
- Hulevesijärjestelmien saneeraus
- Hankkeiden jälki/takuaikaiset kustannukset
- Ennalta määrittelemättömät selvitykset, pienet suunnittelukohteet

Korjausrakentaminen/saneerauskohteet 7 030 000 €

- Sokeritehtaantien saneeraus
- Sokeritehtaantien saneerataan kolmessa vaiheessa, joista ensimmäinen vaihe toteutetaan vuonna 2024.
- Tallinmäki: Toritien, Kärrytien, Rosberginpolun, Pappilanmäen ja Sakastinkujan suunnittelu ja rakentaminen
- Purokummuntien risteysalueen parantaminen
- Luostarinrinteen katu- ja rakennussuunnittelu
- Veikkolan alueiden 12 (Kyntäjantie, Takkumäentie ja Pienviljelijantie) katujen rakentaminen
- Veikkolan hiekkasiilon tontin muotoilun toteutus
- Munkinmäentie välillä Purokummuntie- Munkkullan silta
- Muonamiehenkuja ja Rusthollinpolku suunnittelu ja rakentaminen
- Jokiniityntien silta

Liikunta ja virkistysalueet 1 395 000 €

Keskusta

- Keskustan nykyinen yleisurheilukenttä
- Keskustan urheilupuisto: skeittialueen rakentaminen

Masala

- Masalan nurmikentän muuttaminen hiekkatekonurmikentäksi

Sundsberg ja lähialueet

- Sarvikinportin uimarannan suunnittelu

Veikkola

- Veikkolan yleisurheilukentän rakentaminen

Ulkoilualueet ja rannat

- Latuverkoston peruskorjaus/talviliikuntaolosuhteiden parantaminen
- Linlon p-alueen suunnittelu
- Linlon esteettömän reitin suunnittelu
- Syväjärven uimarannan rakentaminen
- Uimarantojen perusparannukset pois lukien Syväjärvi
- Liikuntapaikkojen valaistuksen perusparannus
- Tampajan p-alueen rakentaminen

Investointiyhteenveto 2024

Kunnallistekniikan investoinnit	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Liikenneväylät ja puistot	-32 575 000	-45 130 000	-30 380 000	-34 000 000	-44 660 000
Suunnittelut	-1 615 000	-3 570 000	-3 450 000	-2 990 000	-2 240 000
*jatkuvat hankkeet					
Yleissuunnittelu	-600 000	-370 000	-1 010 000	-300 000	-260 000
Villa Haaga	-200 000				
kt 51	-50 000				
Gesterby			-150 000		
Kuusalanntiitty			-500 000		
Pulkuksenlaakso		-50 000			
Tolsanportti			-100 000	-300 000	
Jorvaksenkolmio		-100 000			
Jorvaksenmylly 2.läntinen			-80 000		
Jorvaksenmylly 3.läntinen					-80 000
Killinmäki	-100 000				
Suvimäki ja Majvik					-100 000
Tassumäki	-100 000				
Prikiranta			-100 000		
Jollaranta			-80 000		
Eerikinkartano	-150 000				
Veikkolanportti		-120 000			
Läntinen asuntoalue					-80 000
Hauklampi		-100 000			
Katu- ja rakennussuunnittelu	-1 015 000	-3 200 000	-2 440 000	-2 690 000	-1 980 000
Asemakaari 2. vaihe			-400 000		
Villa Haaga		-300 000			
Masalantie 2.vaihe			-100 000		
Masalantie 3.vaihe					-100 000
Läntinen Gesterby	-100 000				
Gesterby					-300 000
Tallinmäki	-400 000				
Kuusalanntiitty					-500 000
Pulkuksenlaakso				-500 000	
Tolsanportti					-300 000
Tolsanjärvi		-300 000			
Jorvaksenkolmio				-800 000	
Kvis		-200 000			
Pohjois-jorvas					-200 000
Jorvaksenmylly 2.läntinen					-500 000
Killinmäki			-400 000		
Tassumäki		-200 000			
Sarvikinranta		-800 000			
Prikiranta				-200 000	

Jollaranta				-500 000	
Eerikinkartano	-300 000				
Veikkolanpuro II	-300 000				
Veikkolanportti				-500 000	
Hauklampi			-300 000		
Hevoshaan p-alue			-20 000		
Neidonkallion p-alue				-20 000	
Suonsyrjän p-alue	-20 000				
Puronsuuntien p-alue				-20 000	
Lapinkylänjärven yhteys			-20 000		
jk+pp Sökullantie/kylmäntie**			-300 000		
jk+pp kuusala-jeppas	-80 000				
Lemetin raitti					-80 000
Tolsa-jorvas jk+pp			-500 000		
Mt 110 jk+pp välillä Palajärventie-Kyntäjantie	-35 000				
Brissaksentie	-50 000				
Ristikalliontie	-50 000				
Paadistenkaari, Munkinmäentie				-150 000	
Rovastinpuisto	-20 000				
Kaksoskujan leikkipaikka	-30 000				
Neidonkaari	-300 000				
Frännäsintie- Hulluksentie- Kapteeninpolku	-300 000				
Gesterbyntori	-10 000				
Lindalintie			-300 000		
Kotiniityrinne			-100 000		
Munkinmäentien saneeraus	-50 000				
Ervastintien p-paikat	-20 000				
Mustikkarinne	-350 000				
Urakat	-30 350 000	-40 950 000	-26 320 000	-30 400 000	-41 810 000
*jatkuvat urakat					
**hanke voidaan käynnistää vuonna 2024, mikäli hankeryhmän määrärahaa vuodelle 2024 on vapautunut käynnistymättömien / toteutumattomien hankkeiden takia					
Asemankaari, 2.vaihe					-3 000 000
Villa Haaga			-1 500 000	-3 000 000	
Kirkkonummen ylikulkusilta	-5 000 000				
Kirkkonummentie ja Överbyntie	-6 000 000	-7 000 000			
kt 50, vaihe 1					-30 000 000
Läntinen Gesterby		-2 000 000	-2 000 000		
Tallinmäki	-100 000	-2 800 000	-2 800 000		
Tolsanjärvi				-7 000 000	
Juhlakallio	-4 000 000				
Tolsanmäki	-1 500 000	-4 500 000			
Kvis			-3 500 000	-3 500 000	
Killinmäki					-1 000 000
Bjönsinmäki	-200 000				
Masalanportti 2.vaihe	-2 500 000	-2 500 000			
Mustikkarinne		-4 000 000	-2 000 000	-100 000	

Tassumäki				-8 000 000	
Sarvvikinranta			-2 500 000	-1 800 000	
Sarvvikinportti**	-1 500 000	-1 500 000			
Kolabacken	-2 000 000	-3 000 000			
Eerikinkartano			-1 500 000	-1 500 000	
Veikkolanpuro II			-700 000	-800 000	
Veikkolanportti					-3 500 000
Rovastinpuisto		-350 000			
Finnsbackan ja Pitäjätuvan puistot					-110 000
Hevoshaan p-alue				-100 000	
Neidonkallion p-alue					-100 000
Tievalaistus kohde 15: Överbynt. väli Isonsuont. kunnan raja			-100 000		
Ratsumiehentien p-alue	-20 000				
Tievalaistus kohde 14: Veklahdentie väli Sepänkyläntie-Kivisillantie suun. ja rak.			-100 000		
Sokerimestarintien p-alue			-100 000		
Kantvikin koirapuisto			-80 000		
Suonsyrjän p-alue			-100 000		
Puronsuuntien p-alue					-100 000
Impivaaranpolku ja p-alue			-100 000		
Kaskelantien p-alue				-100 000	
Eerikinkartanontien liikenneturvallisuuden parantaminen		-200 000			
Hirsalantien jk+pp			-400 000		
Överbyntien jk+pp**		-7 000 000	-1 000 000		
mt 110 jk+pp	-1 000 000				
jk+pp kuusala-jeppas				-500 000	
Tolsa-jorvas jk+pp					-1 000 000
Naissaarintie- Tuomitie ulkoilureitti		-300 000			
Sokeritehtaantie	-2 000 000		-3 000 000		
Brissaksentie				-1 000 000	
Ristikalliontie				-1 000 000	
Munkinmäentien saneeraus		-2 000 000	-2 000 000		
Purokummuntien risteysalueen parantaminen	-300 000				
Luostarinrinne	-2 000 000				
Veikkola, alue 18 (Paasitie**)			-3 000 000		
Veikkola, alue 12	-1 000 000	-2 000 000			
Munkinmäentie välillä Purokummuntie- Munkkullan silta	-700 000				
Muonamiehenkuja ja Rusthollinpolku	-250 000				
Veikkolan torin uudistaminen		-100 000			
Kaksoskujan leikkipaikka ja lähipuisto		-400 000			
Sundsbergin kumparepuisto ja Musketööripuiston aidat			-40 000		
Jokiniityntien silta	-200 000				
Neidonkaari				-1 000 000	
Frännäsintie- Hulluksentie- Kapteeninpolku				-1 000 000	
Gesterbyntori		-100 000			

Kotiniitynrinne					-1 000 000
Lindalintie					-2 000 000
Veikkolan hiekkasiilon tontin muotoilu	-80 000				
Asemapolun ylikulkusillan korjaus (Bron kävelysilta)		-1 000 000			
Arvioidut määrittelemättömät hankkeet	-610 000	-610 000	-610 000	-610 000	-610 000
Tie- ja katuvalaistuksen uusiminen EU-säädösten mukaiseksi	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Hulevesijärjestelmien saneeraus	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Hankkeiden jälki/takuuaikaiset kustannukset	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Pienet suunnittelukohteet	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Liikunta- ja virkistysalueet	-1 395 000	-1 615 000	-1 130 000	-850 000	-300 000
*jatkuvat hankkeet					
Suunnittelu	-120 000	-40 000	-80 000	0	0
Keskustan nykyinen yleisurheilukenttä	-10 000				
Tekojääkenttä		-40 000			
Laajakallion lähiliikuntapaikka			-50 000		
Masalan Nurmikentän muuttaminen hiekkatekonurmikentäksi	-30 000				
Masalan kuntoportaat			-30 000		
Linlo p-alue	-30 000				
Linlon esteetön reitti	-30 000				
Sarvikinportin uimaranta	-20 000				
Rakentaminen	-1 275 000	-1 575 000	-1 050 000	-850 000	-300 000
Keskustan lämmitettävän tekonurmikentän uusiminen			-250 000		
keskustan nykyinen yleisurheilukenttä	-100 000	-700 000			
Tekojääkenttä				-750 000	
Juhlakallion ulkokuntoilu ja Heikkilän pallokentän aita					-300 000
Veikkolan yleisurheilukenttä	-380 000				
Sarvikinportin uimaranta		-400 000			
Masalan Nurmikentän muuttaminen hiekkatekonurmiksi			-350 000		
Linlon esteetön reitti			-250 000		
Linlon p-alue			-150 000		
Meikon p-alue				-100 000	
Syväjärven uimaranta	-350 000	-100 000			
Latuverkoston peruskorjaus / talviliikuntaolosuhteiden parantaminen	-150 000	-100 000			
Keskustan urheilupuisto: skeittialue	-30 000				
Keskustan urheilupuisto: monitoimikenttä					
Uimarantojen perusparannukset (paitsi syväjärvi)	-125 000	-125 000			
Ulkokuntoilulaitteiden uusiminen ja kehittäminen (ulkokuntosalit)		-50 000	-50 000		
Liikuntapaikkojen valaistuksen perusparannus	-100 000	-100 000			
Tampajan p-alue	-40 000				
Muut pitkävaikutteiset menot					
	-70 000	-100 000	-60 000	-60 000	-60 000
Kunnallistekniikan investoinnit yhteensä	-34 040 000	-46 845 000	-31 570 000	-34 910 000	-45 020 000

Toimitilapalvelujen muut investoinnit

Tarveselvitykset

Investointiohjelma sisältää määrärahat vuonna 2024 käynnistyville investointihankkeiden tarveselvityksille:

- Varhaiskasvatuksen tarveselvitykset
- Gesterbyn väestönsuojan korjaus
- Keskustan väestönsuojan peruskorjaus

Koulujen ja päiväkotien pihojen perusparannukset

Hankkeen kokonaiskustannus: 200 000 €/vuosi

Hankkeen kustannus v. 2024: 200 000 €

Hanketta koskevat tiedot:

Toimitilapalveluiden tehtävänä on ylläpitää kunnan kiinteistöjen piha-alueita. Piha-alueiden suunnitelmallinen ylläpito vaatii vuosittaista perusparannusta vanhentuvan laitekannan ja kulumisen johdosta. Määräraha kohdennetaan tarkemmin toimitilapalvelujen lautakunnan käyttösuunnitelman yhteydessä.

Toimitilapalveluiden energiatehokkuushankkeet

Hankkeen kokonaiskustannus: 400 000–700 000 €/vuosi

Hankkeen kustannus v. 2023: 700 000 €

Hanketta koskevat tiedot:

Kirkkonummen kunta kuuluu kuntien energiatehokkuussopimukseen, jossa on laadittu tavoitteet energian käytön vähentämiseksi seuraavien vuosien aikana. Vanhan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen on yksi parhaista tavoista uusien sekä vanhentunutta laitekantaa ja samalla parantaa rakennusten energiatehokkuutta. Määräraha kohdennetaan tarkemmin toimitilapalvelujen lautakunnan käyttösuunnitelman yhteydessä.

Tilahallinnon korjausohjelma

Hankkeen kokonaiskustannus: 2 000 000 €/vuosi

Hankkeen kustannus v. 2023: 2 000 000 €

Hanketta koskevat tiedot:

Korjausohjelman määrärahoilla toteutetaan kunnan pts-suunnitelmien mukaisia kiinteistöjen peruskorjausinvestointeja. Määräraha kohdennetaan tarkemmin toimitilapalvelujen lautakunnan käyttösuunnitelman yhteydessä.

Irtain omaisuus

Puhtaus- ja ruokapalvelujen laitteet 100 000 €.

Määrärahalla hankitaan keittiölaitteita ja siivouskoneita rikkoutuneiden laitteiden ja koneiden tilalle.

Investointiyhteenveto 2024

Talorakentaminen								
	Hyväksytty kustannus- arvio	Päivitetty kustannus- arvio 8/2023	Arvio toteumasta vuoden loppuun mennessä	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Rakentamisvaiheessa								
Gesterbyn koulukeskus (toteutetaan leasingrahoituksella)								
Yhteiskampus	28 569 000	36 109 500	417 874	5 000 000	12 500 000	11 000 000	7 609 500	
Suunnitteluvaiheessa								
Nissniku-talo	23 149 000	36 850 000	100 000	2 000 000	7 000 000	15 500 000	10 000 000	2 080 000
Kantvikin koulu		15 000 000	50 000	200 000	300 000	10 000 000	4 500 000	
Papinmäki, peruskorjaus päiväkodiksi				100 000	300 000	3 000 000	1 395 882	
Tarveselvitysvaiheessa								
Varhaiskasvatuksen tarveselvitykset				200 000	100 000			
Gesterbyn väestönsuojan korjaus				50 000				
Keskustan väestönsuojan peruskorjaus				50 000				
Uimahallin peruskorjaus ja laajennus					150 000			
Korjausohjelmat								
Tilahallinnon korjausohjelma				2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Koulujen ja päiväkotien pihojen peruskorjaukset				200 000	200 000	150 000	150 000	150 000
Energiatohokkuushankkeet				700 000	500 000	400 000	200 000	150 000
Talorakentaminen yhteensä				10 500 000	23 050 000	42 050 000	25 855 382	4 380 000
Irtain omaisuus								
Puhtauspalvelujen laitehankinnat				30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Ruokapalvelujen laitehankinnat				70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Toimitilapalvelujen investoinnit yhteensä				10 600 000	23 150 000	42 150 000	25 955 382	4 480 000

Gesterbyn koulukeskus

Hanketta koskevat tiedot:

Kokonaiskustannus: 59 045 000 €

Hankkeen kustannus v. 2022: Hanke on päätetty toteuttaa kiinteistöleasinghankkeena. Kunta alkaa maksaa leasingvuokraa rakennushankkeen valmistumisen jälkeen.

Alustava sisäisen vuokran määrä: pääomavuokra 3 542 700 €

Hanke rakennetaan nykyisen Gesterbyn ja Winellskan koulukeskuksen alueelle ja se on yhteinen koulukampus Gesterbyn koululle, Winellska skolanille ja Papinmäen koululle sekä Prästgårdsbackens daghemin esikouluryhmille. Hankesuunnitelma on hyväksytty kunnanvaltuustossa 28.6.2021 ja heti tämän jälkeen käynnistettiin hankinta palveluntuottajan valitsemiseksi. Palveluntuottaja on valittu ja rakennustyöt ovat käynnistymässä.

Kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 5.9.2022 § 62 hankkeen kokonaiskustannuksiksi 59 045 000 euroa, josta urakkahinta on 51 222 26 euroa, lisä- ja muutostyövarauksia on 1 000 000 euroa, indeksoinnin aiheuttama nousuriskiä on 5 122 212 euroa ja rakennuttajan kustannukset ovat 1 700 000 euroa.

Hanke toteutetaan elinkaarihankkeena, jossa palveluntarjoaja hoitaa hankkeen suunnittelun, rakentamisen ja ylläpidon 20 vuoden sopimusjaksolla.

Hankkeen rahoitus toteutetaan kiinteistöleasingilla ja hankkeen kustannukset kohdistuvat kunnan käyttötalouteen tulevia leasingkustannuksia hankkeen valmistuttua vuodesta 2026 alkaen.

Työt etenevät aikataulussa ja ensimmäinen vaihe on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2026.

Kuntarahoitus, kiinteistöleasing:

Hanke toteutetaan Kuntarahoituksen kiinteistöleasingilla. Hankkeelle kertyneet kustannukset eivät näy kunnan investoinneissa. Hankkeen kustannukset osoitetaan Kuntarahoitukselle, jotka maksetaan tulevaisuudessa vuokrana.

Yhteiskampus

Hanketta koskevat tiedot:

Hankkeen kokonaiskustannus: hyväksytty 28 569 000 € vuoden 2021 tasossa, indeksitarkistettuna (06/2023) 36 109 500 €.

Hankkeen kustannus v.2024: 5 000 000 €

Arvioitu sisäisen vuokran määrä: pääomavuokra 2160 000 €.

Rakennukseen toteutetaan tilat seuraaville opetusyksiköille; Porkkalan lukio, Kyrksläts gymnasium, musiikki- ja kansalaisopistot. Tarveselvitys hyväksyttiin kunnanhallituksessa 16.3.2020 § 92 ja hankesuunnitelma kunnanvaltuustossa 31.1.2022 § 4. Kunnanvaltuusto hyväksyi hankesuunnitelman yhteydessä hankkeen kattohinnaksi 28 569 000 € vuoden 2021 tasossa. Hankesuunnitelman jälkeen on valmisteltu elinkaariurakan hankinta-asiakirjoja. Vuonna 2023 hankkeen kilpailullinen neuvottelumenettely on käynnissä ja hankintapäätös valmistellaan kevään 2024 aikana.

Hankkeen hyväksytty kattohinta on sidottu vuoden 2021 tasoon. Rakennuskustannusindeksi elokuussa vuonna 2021 oli 101,9 ja kesäkuun 2023 indeksi oli 110,5. Indeksoitu kokonaiskustannus 06/2023 on 36 109 500 euroa.

Nissnikun koulu

Hanketta koskevat tiedot:

Hankkeen kokonaiskustannus: hankesuunnitelman yhteydessä hyväksytty 23 194 000 €. Indeksitarkistettu ja päivitetty kustannusarvio 09/2023 36 850 000 €.

Hankkeen kustannus v. 2023: 200 000 €

Uudisrakennushanke – korvaa Nissnikun koulun vanhat tilat. Hankesuunnitelma on hyväksytty kunnanvaltuustossa 11.11.2019. Hankesuunnitelman mukaan hanke toteutetaan nykyiselle tontille kokonaisuudessaan uudisrakennuksena. Vuonna 2023 toteutetaan hankkeen hankesuunnitelman ajantasaisuuden arviointi, rakennuttajakonsultin kilpailutus, elinkaariurakan hankinnan valmistelu. Urakkakilpailutus toteutetaan 2023–2024. Tämän jälkeen alkaa jatkosuunnittelu ja rakentaminen. Hanke on suunniteltu valmistuvan v. 2028 aikana.

Vuonna 2023 toteutettiin hankkeen hankesuunnitelman ajantasaisuuden arviointi, rakennuttajakonsultin valintapäätös on tehty. Hanke toteutetaan elinkaariurakkana. Kunnanvaltuusto päättää päivitetystä hankesuunnitelman syksyllä 2023.

Urakkakilpailutus toteutetaan 2023–2024. Tämän jälkeen alkaa jatkosuunnittelu ja rakentaminen.

Kantvikin koulu

Hanketta koskevat tiedot:

Hanke on sijoitettu kunnan investointiohjelmaan vuoden 2023 talousarviossa. Vuonna 2024 laaditaan hankesuunnitelma. Hankesuunnitteluvaiheessa vertaillaan peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeen vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen vertailua varten kuntotutkimusta täydennetään korjaustapaselostuksella ja kustannusarviolla. Kuntotutkimus on tehty vuonna 2019 ja kuntoarvioita täydennetään vuoden 2023 aikana.

Tarveselvityksen valmistelutyö on aloitettu. Alustavan aikataulun mukaan hankkeen arvioitu valmistumisaika on vuoden 2028 aikana.

Rahoitusosa

Rahoituslaskelma €

570 Kirkkonummen Kunta

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	38 258 588	37 642 093	23 546 742	32 191 159	27 479 127
Satunnaiset erät	0	0	0	-400 000	0
Tulorahoituksen korjaus erät	-17 737 469	-3 500 000	-1 990 000	-3 590 000	-2 000 000
Toiminnan rahavirta	20 521 119	34 142 093	21 556 742	28 201 159	25 479 127
Investoinnit	-25 830 020	-37 930 000	-54 827 000	-84 048 000	-87 897 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	231 644	0	0	0	0
Luovutustulot	65 761 120	3 500 000	1 990 000	3 590 000	2 000 000
Investointien rahavirta	40 162 744	-34 430 000	-52 837 000	-80 458 000	-85 897 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	60 683 863	-287 907	-31 280 258	-52 256 841	-60 417 873
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	54 146	0	46 000	42 000	38 000
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	30 000 000	50 000 000	77 000 000	105 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-24 744 696	-19 836 139	-21 947 152	-25 506 674	-45 615 258
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-9 000 000	-13 000 000	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	9 196 878	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-24 493 672	-2 836 139	28 098 848	51 535 326	59 422 742
Vaikutus maksuvalmiuteen	36 190 191	-3 124 046	-3 181 410	-721 515	-995 131

Rahoitusosa

Rahoituslaskelmalla osoitetaan, kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen nettokassavirta on katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

Toiminnan rahavirta osoittaa, missä määrin kunta pystyy suunnittelukauden aikana oman toimintansa (käyttötalouden) avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta.

Investointien rahavirta osoittaa sen rahavarojen käytön, jonka kunta suuntaa palvelutuotannon edellytysten järjestämiseen ja tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä.

Rahoituksen rahavirta osoittaa antolainasaamisten ja lainakannan muutokset suunnittelukaudella. Pitkäaikaisten velkojen muutoksena on rahoituslaskelmassa otettu huomioon vain vesihuoltolaitoksen liittymismaksujen lisäykset.

Talousarvion rahoituslaskelma päättyy riviin Vaikutus maksuvalmiuteen. Rahoituslaskelma sisältää myös kunnan ja Kirkkonummen Vesi -liikelaitoksen väliset rahoituserät.

Lainakannan muutokset

€	TP 2022	ENN 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Lyhennykset	33 744 696	32 836 139	21 947 152	25 506 674	45 615 258
Uudet lainat	0	0	50 000 000	77 000 000	105 000 000
Netto	33 744 696	32 836 139	-28 052 848	-51 493 326	-59 384 742

Lainakannan kehitys

(1000 €)	TP 2022	ENN 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Lainakanta 31.12	206 289	173 453	201 506	252 999	312 384
lainaa / asukas, €	5 066	4 215	4 860	6 058	7 430

Lainakannan muutokset taulukon luvuissa on otettu huomioon seuraavat oletukset:

- Suunnitelmavuosien lainanotossa on huomioitu tulevien vuosien taloussuunnitelmien mukainen vuosikatteen muutos.

Kirkkonummen Vesi -liikelaitoksen rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma €

570 Kirkkonummen Vesi -liikelaitos

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Tulorahoitus					
Liikelyljäämä	1 072 352	970 864	826 173	1 987 923	1 306 266
Poistot ja arvonalentumiset	2 242 942	2 944 000	2 567 261	2 837 424	3 734 602
Rahoitustulot ja -menot	-15 424	-15 011	-15 011	-15 011	-15 011
Satunnaiset erät	0	0	0	-400 000	0
Muut tulorahoituksen korjaavat erät	0	0	0	0	0
Investoinnit					
Investointimenot	-2 311 580	-7 410 000	-9 050 000	-10 445 000	-9 100 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Pysyvien vast hyöd luovutustulot	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	988 291	-3 510 147	-5 671 577	-6 034 664	-4 074 143
Rahoituksen rahavirta					
Lainakannan muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
• Saamisten muutos muilta	0	0	0	0	0
• Saamisten muutos kunnalta (yhdystili)	1 417 822	2 350 147	5 671 577	6 034 664	4 074 143
Rahoituksen rahavirta	-988 291	3 510 147	5 671 577	6 034 664	4 074 143
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	0	0	0

Vesihuoltolaitoksen toiminnan ja investointien rahavirta on talousarviovuonna alijäämäinen.

Kunnanvaltuuston 24.11.2001 § 199 päätöksen mukaan vesihuoltolaitos suorittaa kunnan lainapääomalle vuotuista korkoa 5 %.

Talousarviovuonna vesihuoltolaitoksella ei ole kunnalta velkaa.

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025 - 2026

Liikelaitos Kirkkonummen Vesi

Liikelaitos Kirkkonummen veden johtokunta

Kirkkonummen vesi

Tuloslaskelma €

570 Kirkkonummen Vesi -liikelaitos

	TP 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	9 551 048	10 736 000	10 480 000	12 311 078	12 948 401
Myyntituotot	9 542 894	10 175 000	10 158 000	11 708 578	12 667 901
Maksutuotot	0	561 000	322 000	602 500	280 500
Tuet ja avustukset	6 910	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	1 245	0	0	0	0
Toimintakulut	-6 235 709	-6 821 136	-7 086 566	-7 485 731	-7 907 533
Henkilöstökulut	-1 299 794	-1 471 875	-1 571 136	-1 632 350	-1 677 482
Palkat ja palkkiot	-1 091 561	-1 198 827	-1 268 762	-1 333 615	-1 370 413
Henkilösivukulut	-208 233	-273 048	-302 374	-298 735	-307 069
Palvelujen ostot	-2 928 600	-3 143 104	-3 438 240	-3 654 700	-3 927 570
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 913 077	-2 099 000	-1 950 000	-2 069 457	-2 170 672
Avustukset	-30 000	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-64 238	-107 157	-127 190	-129 224	-131 809
Toimintakate	3 315 339	3 914 864	3 393 434	4 825 347	5 040 868
Rahoitustuotot ja -kulut	-15 424	-15 011	-15 011	-15 011	-15 011
Vuosikate	3 299 915	3 899 853	3 378 423	4 810 336	5 025 857
Poistot ja arvonalentumiset	-2 242 942	-2 944 000	-2 567 261	-2 837 424	-3 734 602
Satunnaiset erät	0	0	0	-400 000	0
Tilikauden tulos	1 056 973	955 853	811 162	1 572 912	1 291 255
Poistoeron muutos	13 352	20 000	20 000	20 000	20 000
Tilikauden ylijäämä (alij.) (S)	1 070 325	975 853	831 162	1 592 912	1 311 255

Toimintaympäristön ulkoisten ja sisäisten muutosten vaikutukset toimintaan

Vuoden 2024 talousarvioesityksen oleellimmat muutokset ovat Kirkkonummen Veden toimintatuottojen osalta veden ja jäteveden käyttömaksujen pieni korotus ja perusmaksujen korotus sekä palvelumaksujen korotukset palkkakustannusten noustessa ja liittymismaksujen tuotto-oletuksen pienentäminen.

Veden ja jäteveden käyttömaksuihin esitetään 6 % korotuksia talousarviossa. Perusmaksuja korotukset maltillisesti valtitsevaan kustannusten nousuun verrattuna eli 10 % verran. Veden ja jäteveden käyttö- ja perusmaksuissa korotuksista huolimatta tuotot pysyvät TA2023 tasolla, koska veden kulutuksen ennakoidaan laskevan. Tätä talousarviota laadittaessa on varauduttu sekä perus- ja käyttömaksujen korotuksiin suunnitelmavuosina 2025 ja 2026. Suunnitelmavuosien korotukset ovat perusmaksujen osalta 10 % ja käyttömaksujen 5 %. Näillä korotuksilla varaudutaan tulevien vuosien infrainvestointien kustannusvaikutuksiin Kirkkonummen Veden talouteen.

Liittymismaksutuottojen ennustetaan laskevan entisestään huippuvuodesta 2022. Rakentamisen tilanne näyttää TA2024 laadittaessa synkältä, joten liittymismaksujen ennustetaan tuottavan vain 500 000 €. Koska rakentaminen ja sitä myötä liittymismaksujen tuotto vähenee, myös palvelumaksujen myyntituotot laskevat vaikka palvelumaksuhinnasto päivitetään. Liittymismaksuja ei koroteta vuonna 2024. Taloussuunnitelmavuosina liittymismaksuja kasvattaa mm. Kolbackenin datakeskuksen vaiheittainen rakentuminen vuodesta 2025 eteenpäin.

Toimintatuottoihin on ennustettu Kolbackenin maankäyttömaksun ensimmäisen erä toteutuvaksi eli alueen rakentaminen pääsee käyntiin vuoden 2024 aikana. Maankäyttömaksun toinen erä tulisi maksuun vuoden 2025 aikana. Sarvikinportin maankäyttömaksut on alustavasti budjetoitu taloussuunnitelmavuosille 2025 ja 2026.

Toimintakulujen osalta HSY:n vesi- ja jätevesikäyttömaksujen korotusten vaikutus suuri. HSY on antanut vuonna 2022 tiedon, että hinnankorotuksia tulee vuosittain vuoteen 2032 asti. Hinnankorotukset perustuvat 3 % reaalkorotukseen ja inflaatiokorotukseen. Jäteveden hintaan vaikuttaa hinnankorotusten lisäksi vuonna 2021 allekirjoitetun HSY-Kirkkonummen Vesi jätevesisopimukseen sisältyvä jäteveden hintaa korottava pykälä, joka vaikutus jatkuu vuoteen 2032 asti. Koska HSY:n

mahdolliset hinnankorotukset eivät talousarviota laadittaessa ole selvillä, HSY:n hinnankorotusten suuruudeksi on arvioitu 9 % eli 3 % + inflaatio 6 %. Tämä ennuste perustuu Suomen Pankin vuosi-inflaatioennusteen 4,5 % ja tilastokeskuksen inflaatiototeumaan 6,5 % tilanteessa heinäkuu / 2023. Ennusteen mukaan HSY:n hinnankorotus edellä mainituin reunaehdoin vaikuttaa Kirkkonummen Vedelle ostettavan veden osalta 9 % ja jäteveden puhdistamisen osalta 14 %.

Taloussuunnitelmavuosina vedentuotanto jatkuu omilla vedenotto-omilla. Omaa vedentuotantoa pyritään nostamaan lähelle laskennallista maksimia minimoimalla käyttökatoja.

Kirkkonummen Veden henkilöstömäärä on talousarviovuoden 2024 osalta 22. Vaikka henkilöstön määrä ei muutu, vaikuttavat kunnallisen työehtosopimuksien määrittävät palkankorotukset palkkoihin ja palkkioihin +6 %. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on esitetty hyväksytyn henkilöstösuunnitelman mukaisesti yhden uuden toimen perustamista. Toimen tehtäväkuva liittyy alustavasti verkosto-omaisuuden hallintaan. Investointien kasvava volyymi voi vaatia uuden rakennuttajan palkkaamista. Uuden rakennuttamisen toimen perustaminen on alustavasti aikataulutettu vuodelle 2025, mutta tarve voi nousta jo vuoden 2024 osalta niin suureksi, että toimi joudutaan perustamaan. Tätä resurssitarvetta ei ole pystynyt ennustamaan, sillä investointiohjelman kasvu on paljastunut vasta talousarviota laadittaessa.

Talousarvio- ja suunnitelmaesityksessä ei ole varauduttu ennakoimattomiin yllätyksiin, vaan budjetti on laadittu oletuksella, että sääolosuhteet taloussuunnitelmavuosina ovat normaalit, poikkeuksellisen suuria vuotoja ei tapahdu, keskeisimpien palveluiden ja materiaalien, eli ostoveden ja jätevedenpuhdistuksen sopimushinnat muuttuvat ennakoidusti, ja että arvioitu yleisessä kustannustasossa ei tapahdu odottamatonta nousua.

Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on esitetty alustavasti satunnaisia eriä -400 000 €. Kyseinen varaus koskee Lapinkylän vesiosuuskunnan luovuttamisesta Kirkkonummen Vedelle aiheutuvia kustannuksia, sillä vesiosuuskunnan taseessa olevien liittymismaksujen kokonaismäärä on suurempi kuin siirtyvän verkosto-omaisuuden arvo.

Liikelaitoksen tulos- ja rahoituslaskelma

Kunnanhallituksen Kirkkonummen Vesi -liikelaitokselle talousarviossa asettama sitovat taso on tilikauden yli-/alijäämä. Talousarvio 2024 osalta tilikauden ylijäämäksi muodostuu 831 162 €. TA2024 sekä TS2025 ja TS2026 tulee olemaan rahoituslaskelman osalta negatiivinen. Kunnan investointiohjelman vaikutus Veden investointiohjelmaan painaa rahoituslaskelman miltei 6 miljoonaa euroa negatiiviseksi. Myös poistojen osuus kasvaa vaikuttaen Kirkkonummen Veden mahdollisuuksiin tehdä tulevina vuosina positiivinen tulos. Kirkkonummen Vesi on tuonut useampaan otteeseen esiin, että vesihuollon kestävä investointiohjelman tulisi olla vain 4–5 miljoonaa euroa vuodessa.

Tulos- ja rahoituslaskelmat esitetään tämän talousarvioesityksen lopussa. Liikelaitoksen aiemmissa talousarvioissa ja tilinpäätöksissä on tuotu esille velkana kirjattavien liittymismaksujen heikentävä vaikutus liikelaitoksen ja edelleen kunnan tulokseen.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosien tilikausien arvioidaan olevan ylijäämäisiä. Aiempien vuosien hyvät tulokset ovat kerryttäneet maksuvalmiutta kunnan ja liikelaitoksen väliselle yhdystilille. Suuren investointimäärän vuoksi yhdystilille kertynyt tase putoaa tasoon TA2024 jälkeen noin kolmeen miljoonaan euroon. Alustavan arvion mukaan yhdystilin tase laskee negatiiviseksi TS2025 aikana ja Kirkkonummen Vesi ottaa velkaa arviota 2 miljoonaa euroa vuoden 2025 loppuun mennessä.

Talousarvio on laadittu sillä oletuksella, että peruspääoman korvaus pysyy ennallaan. Taloussuunnitelmavuosien osalta mahdolliset korkomenojen osuutta ei ole arvioitu.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Strateginen painopiste	Strateginen tekijä	Nykytilanne	Tavoite	Vastuu
1. Houkuttelemme ja kasvamme: Tähtäämme vahvaan ja suunnitelmalliseen väestökasvuun.		Vesihuoltoverkoston kapasiteetti pystyy tukemaan tiettyyn pisteeseen asti kunnan kasvua	Kirkkonummen Vesi tukee kunnan kasvutavoitteita mahdollistamalla osaltaan strategisesti tärkeiden hankkeiden toteutusta ja selvittää vesihuoltoverkoston kapasiteetin reunaehdot tulevia kaavahankkeita ajatellen, jotta vesihuoltoverkoston kapasiteetin riittävyys ei aseta esteitä kunnan kasvulle.	Liikelaitoksen johtaja
2. Investoimme tulevaisuuteen: Teemme rohkeasti investointeja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti		Riittävä, kestävä ja taloudellinen vedenhankinta edellyttää verkoston kunnan määrätietoista ylläpitoa ja kehittämistä. Verkostojen mittarointia on kehitetty investoimalla verkoston virtaamamittaamalaiteistoon ja etäluettaviin vesimittareihin.	Mittaroinnin ja tarvittavien saneerausten avulla veden ja jäteveden vuotovesien määrä saadaan vakiinnutettua alhaisemmalle tasolle. Verkoston kunnosta raportoidaan ja Kirkkonummen Veden omat saneerausinvestoinnit ohjataan kohteisiin, joiden vuotovesimäärät ovat suurimpia. Vuonna 2023 on asetettu tavoite, että vuotovesimäärät laskevat pysyvästi vesijohtoverkoston osalta 15 % ja jätevesiverkoston osalta 28 % tasolle. Vuonna 2024 Vesijohdon vuotovesimäärä putoaa 15 % tasolle verkostoon pumpattavasta vesimäärästä Jätevesiverkoston vuotovesimäärä pyritään pudottamaan 28 % tasolle HSY:lle puhdistettavaksi johdettavasta jätevesimäärästä mahdollisimman nopeasti.	Liikelaitoksen johtaja, verkostopäällikkö, käyttöpäällikkö

Tunnusluvut

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Liittyneet kiinteistöt, kpl	4490	4 400	4 562	4 597	4 647
- vuoden aikana liittyneet	80	50	20	35	50
Vedenkäyttäjät (arvio, sis. osuuskunnat)	32 248	31 000	32 500	32 660	32 825
Pumpattu vesimäärä, m ³ /vuosi	1 866 540	2 005 000	1 841 000	1 860 000	1 879 000
- siitä ostoveden osuus, m ³	1 136 300	1 252 500	1 090 000	1 108 000	1 127 000
Myyty vesimäärä, m ³ /vuosi	1 707 034	1 707 000	1 568 000	1 584 000	1 600 000
Laskuttamattoman veden osuus %	8,5 %	15 %	15 %	15 %	15 %
Käsitelty jätevesimäärä, m ³ /vuosi (ostop.)	2 613 246	2 870 000	2 800 000	2 800 000	2 800 000
Laskutettu jätevesimäärä, m ³ /vuosi	1 987 407	2 065 000	1 840 000	1 859 000	1 877 000
Jätevesiverkoston vuotovedet %	24 %	28 %	34,3 %	33,6 %	32,9 %
Vesijohtoverkoston pituus km	271,8	244	253,7	260,1	267,9
Jätevesiverkoston pituus km	241,8	224	243,3	249,4	256,5
Jätevedenpumppaamoiden lkm.	98	103	103	103	106
Saneeraukset					
Vesijohtoverkosto km	0	4,1	4,5	5,3	3,8
Jätevesiverkosto km	0,3	1,5	3,7	4,8	3,0
Jätevedenpumppaamot kpl	2	3	2	4	2
Ilmastopäästöt					
CO ₂ -päästöt yhteensä, 1000 kg CO ₂ /v	38	0	36	36	36
CO ₂ -päästöt energiankulutus, 1000 kg CO ₂ /v	0	0	0	0	0
Kokonaisenergian kulutus MWh	2 476	2 500	2 500	2 500	2 500
CO ₂ -päästöt huoltoajat, 1000 kg CO ₂ /v	38	36	36	36	36
Polttoaineen (diesel) kulutus, l	14 572	14 000	14 000	14 000	14 000
Henkilöstömäärä					
Vakinaisia	19,5	21,5	22	24	24
Yhteensä	19,5	21,5	22	24	24

Kirkkonummen Veden tulos- ja rahoituslaskelmat

Tuloslaskelma €

Kirkkonummen Vesi -liikelaitos

	TA 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2025
Liikevaihto	9 544 000	10 736 000	10 480 000	12 311 078	12 948 401
Liiketoiminnan muut tuotot	138	0	0	0	0
Muut tuet ja avustukset	6 910	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut	-4 841 678	-5 242 104	-5 388 240	-5 724 157	-6 098 242
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-1 913 077	-2 099 000	-1 950 000	-2 069 457	-2 170 672
Palvelujen ostot	-2 928 600	-3 143 104	-3 438 240	-3 654 700	-3 927 570
Henkilöstökulut	-1 299 794	-1 471 875	-1 571 136	-1 632 350	-1 677 482
Palkat ja palkkiot	-1 091 561	-1 198 827	-1 268 762	-1 333 615	-1 370 413
Henkilösivukulut	-208 233	-273 048	-302 374	-298 735	-307 069
Poistot ja arvonalentumiset	-2 242 942	-2 944 000	-2 567 261	-2 837 424	-3 734 602
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 242 942	-2 944 000	-2 567 261	-2 837 424	-3 734 602
Liiketoiminnan muut kulut	-94 283	-107 157	-127 190	-129 224	-131 809
Liikelylijäämä (-alijäämä yhteensä)	1 072 352	970 864	826 173	1 987 923	1 306 266
Rahoitustuotot ja kulut	-15 424	-15 011	-15 011	-15 011	-15 011
Korvaus peruspääomasta	-15 011	-15 011	-15 011	-15 011	-15 011
Muut rahoituskulut	-413	0	0	0	0
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä yhteensä	1 056 929	955 853	811 162	1 972 912	1 291 255
Satunnaiset tuotot ja -kulut	0	0	0	-400 000	0
Satunnaiset kulut	0	0	0	-400 000	0
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia yhteensä	1 056 929	955 853	811 162	1 572 912	1 291 255
Poistoeron lisäys tai vähennys	13 352	20 000	20 000	20 000	20 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 070 280	975 853	831 162	1 592 912	1 311 255

Rahoituslaskelma €
570 Kirkkonummen Vesi -liikelaitos

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Tulorahoitus					
Liikelyjäämä	1 072 352	970 864	826 173	1 987 923	1 306 266
Poistot ja arvonalentumiset	2 242 942	2 944 000	2 567 261	2 837 424	3 734 602
Rahoitustulot ja -menot	-15 424	-15 011	-15 011	-15 011	-15 011
Satunnaiset erät	0	0	0	-400 000	0
Muut tulorahoituksen korjaavat erät	0	0	0	0	0
Investoinnit					
Investointimenot	-2 311 580	-7 410 000	-9 050 000	-10 445 000	-9 100 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Pysyvien vast hyöd luovutustulot	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	988 291	-3 510 147	-5 671 577	-6 034 664	-4 074 143
Rahoituksen rahavirta					
Lainakannan muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
• Saamisten muutos muilta	0	0	0	0	0
• Saamisten muutos kunnalta (yhdystili)	1 417 822	2 350 147	5 671 577	6 034 664	4 074 143
• Korottomien velkojen muutos kunnalta (liittymismaksut)	0	0	0	0	0
• Korottomien velkojen muutos muilta (liittymismaksut)	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-988 291	3 510 147	5 671 577	6 034 664	4 074 143
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	0	0	0

Kirkkonummen Veden investointisuunnitelma 2024–2028

Investointisuunnitelma on laadittu oletuksella, että kaavoitus ja kunnallistekniikan rakentaminen toteutuvat kunnan suunnitelman mukaisesti. Investointien kestäväksi tavoitetasoksi on suunniteltu noin 5 milj. €/v. Vuoden 2024 osalta taso ylittyy huomattavasti johtuen aiempien vuosien investointihankkeiden viivästyksistä esim. valitusten vuoksi. Maankäyttökorvaukset kattavat osaltaan tätä ylitystä, mutta eivät korvaa täysimääräisesti investointiohjelmasta aiheutuvia kustannuksia. Investointisuunnitelmavuodet 2025–2028 vaikuttavat Kirkkonummen Veden osalta huolestuttavilta, sillä vuosien 2025–2027 investoinnit yhteensä ovat Kirkkonummen Veden osalta yli 32 miljoonaa euroa.

Siinä tapauksessa, että aluerakentamisen hankkeet viivästyvät, voidaan investointimäärärahoja siirtää saneerausinvestointeihin. Investointiohjelman esitystapaa on muutettu siten, että jatkossa suunnitteluhankkeet niputetaan yhdeksi kokonaisuudeksi suunnittelulajeittain. Suunnittelulajeja ovat

- Uusien kaavahankkeiden yleissuunnittelukustannukset
- uusien kaavahankkeiden rakennussuunnittelukustannukset
- Saneeraushankkeiden rakennussuunnittelukustannukset
- Kirkkonummen Veden omien saneeraussuunnittelukustannukset

Lisäksi investointiohjelmaan on lisätty selvennyksen vuoksi edelliseltä vuodelta ylivuotisina jatkuvat rakennushankkeet, sillä nämä hankkeet ovat jo käynnissä, ja niitä ei voida keskeyttää ilman huomattavia kustannuksia.

Muutenkin investoinnit on tarkoitus jakaa tarkemmin kutakin investointia kuvaavalla tavalla seuraavan jaottelun mukaisesti.

- Asemakaavahankkeiden rakentaminen eli kaavojen toteuttaminen
- Verkostojen yhteissaneeraushankkeet kuntatekniikan kanssa
- Kirkkonummen Veden investoinnit

Talousarviovuoden investoinnit on esitetty alla tarkemmin ja viiden vuoden investointisuunnitelma hanketasolla liitteessä 1.

Kirkkonummen Veden investointisuunnitelma hankkeittain 2024–2028

	TA 2024	SV 2025	SV 2026	SV 2027	SV 2028
	-350 000	-595 000	-390 000	-310 000	-440 000
Uusien kaavahankkeiden yleissuunnittelukustannukset	-90 000	-80 000	-130 000	-20 000	-100 000
Villa Hagan puisto	-20 000				
Prikiranta			-10 000		
Killinmäki	-20 000				
Jorvaksenmylly 2. läntinen			-10 000		
Jorvaksenmylly 3. läntinen					-10 000
Eerikinkartano	-30 000				
Veikkolanportti		-40 000			
Suvmäki ja Majvik					-40 000
Gesterby			-40 000		
Tolsanportti			-10 000	-20 000	
Jollaranta			-10 000		
Tassumäki	-20 000				
Hauklampi		-10 000			
Jorvaksenkolmio		-20 000			
Pulkuksenlaakso		-10 000			
Kuusalanntiitty			-50 000		
Läntinen asuntoalue					-50 000
Uusien kaavahankkeiden rakennussuunnittelukustannukset	-120 000	-280 000	-30 000	-120 000	-80 000
Tallinmäki	-50 000				
Läntinen Gesterby	-20 000				
Kuusalanntiitty					-40 000
Pulkuksenlaakso				-40 000	
Kvis		-40 000			
Pohjois-jorvas					-40 000
Tolsanjärvi		-60 000			
Killinmäki			-30 000		
Sarvikinranta		-20 000			
Veikkolanpuro II		-30 000			
Veikkolanportti				-30 000	
Mustikkarinne	-50 000				
Jorvaksenkolmio				-50 000	
Tassumäki		-40 000			
Eerikinkartano		-50 000			
Villa Haaga		-40 000			

Saneeraushankkeiden rakennussuunnittelukustannukset	-30 000	-125 000	-120 000	-60 000	-150 000
Asemakaari 2. vaihe			-20 000		
Paadistenkaari, Munkinmäentie		-15 000			
Prikiranta				-30 000	
Ristikalliontie	-30 000				
Masalantie 2.vaihe			-10 000		
Masalantie 3.vaihe					-10 000
Jorvaksenmylly 3.läntinen					-40 000
Gesterby					-30 000
Tolsanportti					-30 000
Jollaranta				-30 000	
Hauklampi			-30 000		
Brissaksentie		-30 000			
Neidonkaari		-30 000			
Framnäsintie- Hulluksentie- Kapteeninpolku		-30 000			
Lindalintie			-40 000		
Kotiniityrinne			-20 000		
Sarvikinranta		-20 000			
Jorvaksenmylly 2.läntinen					-40 000
Kirkkonummen Veden omien saneeraussuunnittelukustannukset	-110 000	-110 000	-110 000	-110 000	-110 000
Omat verkostosuunnittelut	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
JVPt	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Laitokset	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Pienet ennakoimattomat suunnittelukohteet	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Investointikohteiden kustannukset	-7 440 000	-8 850 000	-7 700 000	-11 400 000	-4 500 000
Edelliseltä vuodelta ylivuotisina jatkuvat rakennushankkeet	-1 740 000	0	0	0	0
Kirkkonummen ylikulkusilta	-100 000				
Luostaririnne	-40 000				
Juhlakallio	-1 000 000				
Sokeritehtaantie	-600 000				
Asemakaavahankkeiden rakentaminen	-4 600 000	-7 750 000	-6 000 000	-9 900 000	-3 000 000
Tallinmäki		-750 000	-750 000		
Läntinen Gesterby		-500 000	-500 000		
Sarvikinportti	-1 000 000	-1 000 000			
Kvis			-1 500 000	-1 500 000	
Tolsanjärvi				-3 000 000	
Masalanportti 2.vaihe	-100 000				
Killinmäki					-1 000 000
Sarvikinranta			-500 000	-500 000	
Kolabacken	-3 000 000	-1 000 000			
Veikkolanpuro II			-200 000	-400 000	
Veikkolanportti					-1 000 000

Mustikkarinne		-2 000 000	-1 000 000		
Tolsanmäki	-500 000	-2 500 000			
Tassumäki				-2 500 000	
Eerikinkartano			-750 000	-500 000	
Villa Haaga			-800 000	-1 500 000	
kt 50, vaihe 1					-1 000 000
Verkostojen yhteissaneeraushankkeet kuntatekniikan kanssa	-1 100 000	-1 100 000	-1 700 000	-1 500 000	-1 500 000
Kirkkonummentie ja Överbyntie	-500 000	-500 000			
Rovastinpuisto		-150 000			
Asemankaari, 2.vaihe					-800 000
Munkinmäentien saneeraus		-200 000	-200 000		
Munkinmäentie välillä Purokummunitie- Munkkullan silta	-300 000				
Paadistenkaari, Munkinmäentie				-200 000	
Ristikalliontie				-500 000	
Veikkola, alue 12	-250 000	-250 000			
Veikkola, alue 18			-1 500 000		
Brissaksentie				-300 000	
Kotiniitynrinne					-200 000
Lindalintie					-500 000
Neidonkaari				-300 000	
Framnäsentie- Hulluksentie- Kapteeninpolku				-200 000	
mt 110 jk+pp	-50 000				
Kirkkonummen Veden investoinnit	-1 260 000	-1 000 000	-1 010 000	-1 000 000	-1 000 000
Veikkolan VT	-20 000	-100 000			
JV saneeraukset	-150 000	-150 000	-100 000	-200 000	-370 000
Pumppaamosaneeraukset	-40 000	-40 000	-25 000	-50 000	-70 000
Linjapumppaamojen saneeraukset	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	
VJ saneeraukset	-130 000	-150 000	-100 000	-190 000	-370 000
Pienet muutokset	-40 000	-40 000	-25 000	-40 000	-80 000
Meikon saneeraus	-100 000		-100 000		-100 000
Vedenottamoiden saneeraus					
Luoman runkovesijohdon saneeraus ja paineviemärin rakentaminen	-500 000				
Luoman runkovesijohdon saneeraus ja paineviemärin rakentaminen, korvaus johtosiirrosta	250 000				
Etäluenta	-30 000	-20 000	-20 000	-20 000	-10 000
Mitta-asetat			-140 000		
	TA 2023	SV 2024	SV 2025	SV 2026	SV 2027
Yhteensä	-9 050 000	-10 445 000	-9 100 000	-12 710 000	-5 940 000

Liitteet